

ცისკარი.

ქართული

სიტყვიერებითა

ჟურნალი

1852 წელს

საბჭოთა.

№ 4

L'Aurore

v. 4

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, что бы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ.

г. Таганскъ. Апрѣля 1 дня 1852 года.

Исправляющій должность Цензора *Свя. Алексѣевъ.*

Въ Типографіи Канцеляріи Намѣстника Кавказскаго.

ქართული

სიტყვიერებითი

ჟურნალი

ლექსნი . . . თ. ზ. ჭავ.

მიკვირს წად ქსძმანჭუნ მას ვინცა ახს უქსნებითა ძლეული,
სხუბ უფლებს მას ზედ უამს მას იგი-ახს ეშუით ხმეჭდი,
ცუღად წარსჭდგება მისდამი ზ ეტუჯს ცნობა რთმეული,
ეტს დაიშრტა გულის ისმინე ხუმი რჩეული,
გლას მან მცხოვრებმან ამ სოფლად სად ჰბრწყინვენ აშოკობანი:
ვითარ დაინშოს ყოველნი მომწონებულნი გრძნობანი?
რასთჯსცა უხუბს ბენუბას უცია ყოფლი მეობანი,
მის მჭუტეტს ვითარ აღუხნდეს მას გულსა ეშუითაგობანი!
თუმცაღა უსარგებლოდ აქუს რდესმე ცეცხლის-დებანი,
წამელს ძად უხნს მისისა, სიკუდილის მომანებანი,
გარს მას მისგან ღსინად ქსჩანს უდროოდ დღეთა კლებანი:-

იტყვს ვინ ჩემნი არს ჰქმნა, სრულაჲჟე მე მისნი ნებანი!
 გონება ესრეთ ჰშთასმანის გმითა: მისისხნით მყარითა,
 ნუ ჰღუპავ, თავსა, ნუ ჰღუპავ მაგა სენითა შწარითა,
 ხალხ გუელივი ესრეთა ჰქმობს, ღმობითა სიტყუა წყნარითა,
 შენ მას ნუ უსმენ ისარე სიყრატელთა მტკებარითა,
 ცუდად წარადგენს გონება, მუნ თუთა ბრძნულთა თათბარითა,
 სადაცა გული მმართებლადს თუთ იმურობს მისთა ადგილთა,
 იგი არს მაშინ კელმწიფე განმგე ყოველთაწადილთა,
 მაგრამ უჭლათი ესეს ჰმონებს მას უთევეს ღამე დილთა.—

თ. ალ. ჰავ.

მ უ ხ ა ნ ბ ა რ ი.

ელების კარი, გაზაფხულისა,
 დროთა ცუალებით, დანაგულისა,
 მოგვივალს უამი გაზაფხულისა,
 თვსთანა მქონე შეჭბა სრულისა,
 ვისაც კელთ გქონდესთ ნება გულისა,
 იტყუეთ სიტკბო სიუჭარულისა,

ეჭა ჩვეულნო ყოფნას დიდებით,
 აწ წად ხარო ბურვილ-გმუნვის რიდებით
 ნუ ჰგონებთ თავთა ბედ განკლებით,
 ნიაგმან უჭავილთ სუნ მზიდებით,
 გახაროსთ მოსულა თეწად მკულისა.
 ვისაც ნელთა:

თუმცა ზამთარი აზრობს უჭავილთა,
 დაადებს სეთა მწარედ განძრულთა,

განსა უამთ ცნობით მათგანვე სილთა,
 ჯერ არს ველოდეთ ზიწრესლებს ტკბილთა-
 ეს არს ზნე დროთა სიარულისა,
 ვგრც კელთა:

უწყოდეთ ესე ცნობა მუარითა,
 რომ დრო მოგივალსთ კეთილ-დარითა,
 იხილავთ ვარდსა სასე მტკბარითა,
 თუ არ შეჭკრებთ მისის ნარითა,
 სიმხნეს მოიგებთ წამლად წელაჲლისა,
 ვისაც კელთა:

ჰი ვინცა არებთ თავის უფლებით,
 ნუ ეტრფით ვარდთა გარშემოვლებით,
 მიიხსენით გულისა-ხლებით,
 ღ თუ არ მოკრძედეთ უდროოდ დღე გლებით,
 იხილეთ განსჭკნა ბედ-შეკრულისა,
 ვისაც კელთ ჰტკინდესთ ნება გულისა',
 ვგემთ სიტკბო სიუწარულისა:—

თ. ალ. ჭანუ.

გ ა ფ ი .

ახას ვამრავლებ მე შენდა,
 გულის შენი ტრფობა მე შენდა,
 მისსენ სიკრძედილით სიტყვითა ტკბილით,
 აჭა ძღუნად გული, შენგან წელაჲლი, დაკლული,
 მნათობად გიწოდ მარდა,
 თუ სხვის არ მომივინ მარდა,
 მიესენ . . .
 აჭა . . .

გული შენ დამწვი წამლით,

არ მიდოსტაქრე წამალით,

მიკსენ . . .

აჰა . . .

რა გისილე არ მესეუდა,

მუნით აღმიხნდა მე სეუდა,

მიკსენ . . .

აჰა . . .

ნეტარ მიმზადებს მზეკასა,

უბრძვივარ შოკით მზეკასა,

მიკსენ . . .

აჰა . . .

ვინც შენი მზობა აწესა,

მან მომაგო მე აწესა,

მიკსენ სიკუდილით სიტყუთა ტკბილით:—

თ. აღ. ჭაფ.

გ ა რ დ ი .

ერთსა გუთეს, წაღკოტს, ტურფა ნერგი, კორდსუდ დანერგული,
ნაკადულის წინა შტონი, ერთად ბუჩქად აღმოსული,
გაზაფხულით გაიფურთქვის, აღჭყუავდების, მწყაზრად სრული
ეს არს ვარდი: უვავილთ მეფად, მოღუქსუთან დასახული.

მას მიჭხედავთ გაფურჩქენილსა, დიღის ნამით დანამულსა;
ვით მტირალსა ტრფიალისთუს, სეფდის ნისლით დაფარულსა;
ტრფობისაგან ფერმინდილსა, ქარისაგან შერხულსა
თავდახრილსა მწჳანეთ შუა, მოწცუხჳს რანმე ძაწეულსა.

კუდავ მიჭხედეთ მას, მღიმარეს; რას მგროთოლუარებს მხიარლად,
ვით ირისობს მწაფად ფერად, მზისა შუქსა ზედ მიდგმულად.

უჭავილთ მეფას, მწუნით მოსილს; ვით ეგზნების მეწამულად.
ბრალ-ლალს ერთად შეჯქუთულსა, თეროვნებით შეფრქუტულად.

ვით გარემო მას, გარდაშლის, ახალ ნორჩნი აშუტნებენ:
ჯერეთ ჩხვლნი მწუნოსნობენ; ზოგნი მცირედ ძოწს იპობენ;
სინხვილესა მოკრძალებით, ვით მჭურეტელთა ანუტნებენ;
ქალწულებით ამაყობენ; სიკეკლეუტეს აწონებენ.

ნიაფთაგან მომღერალნი სურნელებას მიმოჭფენენ.
ფურცელთ შრიალთ, წყაროს წკრიალს, ერთხმად უღერას შეაწ-
უობენ.

ჭუტშ მომდინარს ნაკადულში, ვით სარკეში ეღუტრებენ:
უმსერციან თხსს შუტნებას; მსიარულათ ნარნარობენ.

მთროლარებენ, მემოღუტრებენ, მკროლარებენ მრავალ
ფერად:

ზურმუხტის ფრად, იაკუნდად, ლალად აღის დასამღერად.
ჭუტშ მწუნინლნი ზ უჭავილნი ნიაფითა დეღუენ მჭევრად;
ზედ აჩრდილსა ვარდი შავად სატავს დიას შუტნიერად,

ვით ერთს ბუჩქად, მსგავსად ერთის სამეფოსა, ყოფილადობენ;
მრავლად შტონი, ვითა ტომნი, განწყობილნი მოსაგრობენ;
ზედ კვალნი, შუბოსანნი ვით მსეღარნი, ბანაკობენ,
ბუღბუღისა სამესისხლოდ რაფდენს რაზმთა განწყოენ! . .

ვით მხმილავად, ვარდის მტუტლად, მღვიძარობენ, გუშავობენ.
შემსებულთა ჭკმერენ შუბთა; სიკუდილი ჭსურსთ მოსისხლობენ;
მარამ ვარდი, კეკლეუტთ მსგავსად, სშირად მხმილავთ ატოუნებენ.
თვთ გასტემენ თხსს შუტნებას: დაფარულად აშეიკობენ.

შტუტნს ბუღბუღი მთელს ღამეს; გმინავს, უკრობს ვარდსა
ძილს;
სულმიდეუელს უსულს დასძახს; ველსა მოჭფენს გმისა ტკობილს;

ხან ნიაფის ყელკას მისძახს, ხან მადლად ჰყეფს, ხან შტუქსნი
სიღის;
მას მგზნებაზე გული უმღერს, შეშლით იწეებს ხან სიცილს.

ფარდსა მგრძნობსა, მისსა მსმენსა, გულსა სეჟდა შეჴმარა:
ტრფობისაგან გაფერმკრთალდა, სიხარული მიეფარა
ცისკარს, ვითმცა, განუღიმა; აგრორსთან ცრემლი ღმარა.
გუბიდონმა გულს ისარი განაწონა; მთლად დაბზარა.

ვის არა ჰსძლევეს ტრფობის ძალა: ფარდსა თმენა დაეძალა.
ბულბულს მიჰყუა; მთიზიდა მისი ტრფობა მთივალა . . .
ძლივს შეერთდა იგი ბულბულს! ძლივს სეჟდისგან მთივალა!
ზედ დაჰსარის მას ბულბული: სმა მწუწმ ტურფად აღიმადლა!

ფარდზედ მჯდომელის ბულბულის, ვინმოსთვლის განდიკებასა.
ეკალთა უგრძნეს: უგუდგენს, ემონენ ფარდის ნებასა.
მის ორის ტურფის სიმწყარის რა ბრძენი ასწეოს ქებასა
ფარდი ჰგავს სათნოებასა, ბულბული განათლებასა!

თჳსი კუთხე განანათლეს ღ შეამკეს ცათა დარად . .
ღმეთის მადლი ეწმლგან მიჰფინეს: ზღუად, ჭალაკად, მთად
ღ ბარად . .
მუნ ღელავს ტბილი გალობა: აღმოსავალით ღ ბღმარად . .
გჴლავ გელღვება, ფაჭრობა განაფრცეს მუნ გასაგმარად.

წარსდნენ ჟამნი ღ განცდანი ეიფნენ ფარდსა სარებად:
ეჴაფი დასჩხავის აშოკად; ჰკრეფს კაცი შეუბრალეობად;
სიბურცე სიკეკლეცესა უჭანობს მას გაუხარებად,
გჴლავ ქარიშხალთა მოჰბერეს ფურცელთ ცად გასატანელად.

აგლიჯა ფარდმა ბულბული ქარმა, მძაფრად მქროლეღმან;
წართჴა მტნება, გრძნობა, სმა, მას ღმერთმა, მესთა მსროლეღმან;

კულაჲ ჰბერავს ჭარი, ვარდსა სძრტუნის; მან რა ჰქმნას, ძრწო-
ლით მშრომელმან . . .
მთლად განაბნია ჰაკრში იგი მის, მდევნელ-მწყრომელმან.

ბუღბუღი, ძეძუბუღ იმაღვის, სისხლისა ცრემლთა მიფრქვებს
ქსტურეტს ვარდსა ჭარით განბნეულს; სტანჯავს ზეცა ღქუწველი,
უკვირს, ფარვანებრ ვერ არის თავის სამთელში დამწუჭელი . . .
იგლოვს, რომ ტანჯულს ცაცხალსა ელევის გლახს საყურადღი

უკანსკელი ფურცელნი ვარდისა, გაუფითლებულნი,
დასცვიფდნენ, დატკნენ, განიბნენ, დროთი მოუძღურებულნი . . .
ინსუვის მღურვით მართ შტონი, გამსმარნი, გაშიშვლებულნი.
გუშინ კრთოლფიდენ დიდებით; დღეს ვით შეიქმნენ ვებულნი!

ელის ახალსა განაფხულს ფეხვი, ღმერთი დამკვიდრებული . . .
რადღენს მაგალითს გუჯანრებს ვარდი, ჯერ აყუავებული;
მერმე გამსმარი, შიშუწელი, ყოფლის ფრით გამქისებული . . .
ქუწყანასა ჰგავს, რომელი არს კეთილ განათლებული.

ვარდის სიშიშველე არა ჰგავს, ქუწყანას ბიწით გამქრალს ? .
როს გარყვნილობის გრიგალი არევეს სიბრძნესა ღ ძაღსა,
სათნობისა უწაფილსა აღფხურის ღ მიჭფენს ბნელს აღს,
ჰემარტის სდევნის სოფიზმსა, აბნელებს ზნეს ღ სწავლასა! .

ვით განათლება თხნიერ სათნობისა შქისდების . . .
მისკან ქუწყანაც თვინიერ სათნობისა შიშვლდების:
ბრჯგუფდების, სდების, მდაბლდების, იწყვლის, იმურგის,
ყოფლი კეთილი მოეცრტვის; ვიდრე ახლად აღჭყუავდების! .
ბრმაფდების,

თ. და. შანი.

ს. თამარა შენს 1851-ს მაისის 15-ს.

უსტარი თ. გ. კრი. . .

ბუნებით შენში ისილვება გონიერება,
 უმეტეს ყოფლის განსაცვიფრო ნიჭიერება,
 მაღალ საგანთა გამოხატუა ღ ენერგია,
 ნამდვილ შენშორის განგებასა შთაუნერგია!

შრომითა შენით ძალნი სულის ჭყავ განდიდებულ
 რომლისგამო კაცთა შორის იქმენ დიდებულ
 ვით ჰიიტს შუქნის გამოხატუა აქუნდე! ცსოველი
 ეგრეთ შენ გქონან თვსებანი მისნი ყოველი!

აწა რად მიგანს რაცს წერტილად-გრძნობადსა სოფელს,
 ურცხვთ ნიფთებათ სხუა ღ სხუათა თვთ კაცთ საყოფელს,
 მუნ მიისწრაფი სად დიდებას შეიმოს ნამდვილს,
 ღ განშორდები მახკოვლებელს ამათს ახდილს,

ამაღლებული სული შენი იწყებს მუნფრენას,
 სადაც ჰლანეტთა შორის მსვლეელი ჭჭერეტ სოფელს ზენას,
 მუნ წარმოიდგენ ესრეთს სიფრცეს განუზომელსა,
 რომელ ყოფლი თურთ გრძნობათა თვს მიუწითო მელსა .

დიდ ღენიანი შენის ჭერეთით განკვირდებიან,
 ღ ვით უხმანი შენს წინაშე დადუმდებიან,
 გინილვენ იშვითს ჭანომენსა სრულს ორატორსა,
 ამ საუგუნეს ვერ ჭპობენ შენს თანასწორსა,

ესრეთა ხარისხზედ აღწეწილი აღმაღლებული,
 ბუნებათ ცნობით ვით წალკოტი აღევაებული,
 ინარებ სტკბები რა მათ ხედავ კაცთა თვს ქმნულსა,
 იღწვი მიჭვიანო სხვათაც ცნობის ნათელი გულსა,

ესოდენ ვრცელის სოფლის ხილვით ქმნილასან მსჭვრალი,
 ჭ მის თხზ ნუ თუ აწ შენს განსჯას აქუს მცირე ძალი.
 დეათ რათ უწოდ, ბოროტ სულს დაუდგომელსა?,
 ცნების ბურტულსა, კაცთ მაცთურსა ჭრელს ვით გველსა,

თუ შეგინიშნავს იმათ შორის ბოროტებანი!
 რადგან მიწყაად აქვსთ ბუნებით უძლურებანი?
 მშ მათ ვერ უწოდთ ვით მამა კაცთ დუთისგან შექმნულს,
 ჭ ვერ მივაწვრთ ბოროტებს მის დაბადებულს,

განნა რაი არს ეს გვარ ქმნულის კაცთ მოცთუნება!
 მათ ვითარ ძალუძით თვთ უძლურთა, გმირთ დამცნება,
 რად არ შორდებით საძულველთა ესრეთს ქმნულებას,
 ჭ რადღა ეტრფით ჭ აღუთქვამთ მათ ერთგულებას,

ერთთან დანოქით აღიარებთ დიდს სიუწარულსა,
 მსწრაფლ დაივდივით ჭ სხუას ეტრფი მიანდობ გულსა,
 დაუდგომლობა თვთ ამითვე დაიმტკიცება,
 ჭ ყოველი ცთომს მამაკაცთა მიეთხრება,

ესე გრძნობანი მამა კაცთა, ჭქონან ყოველსა,
 რომელთ ბუნება მიამსგავსებს უსიტყვეს ცხოველსა,
 თვს მოქმედებით კაცთ დიდებს დაადბლებენ,
 ჭ თვსსა თქმულსა იგინივე თვთ ამტყუნებენ,

ბ. პ. წ.

ბ უ ლ ბ უ ლ ი ვ ა რ დ ლ ე დ .

ბ.უ.ლ.ბ.უ.ლი ვარდლედ მუდარი, ეტყოდას მას მსტვინავი:
 ვარდო, ვარდო, მტანჯ ჩემო, გვედრებ. გულთ მტკინავი,

მადიწსე თუ რეგორ არს გაშლას შენი მდინაფი,
მწესურსა აქეთ აქ ფსიფარ, ფურცლებსედა მკონაფი!

ასე ჭყეფდა ბუღბუღი, ოდესაც დამე ბნელი,
მოიცვამდა ჭალებსა, ჭქრიდა ნიაფი ნელი;
ღ რას ჭსდემდა ბუღბუღი, მაშინ აღმოჭნდა მთუნჯე,
ანდმაც მაშინ მოჭფინა სუნსელებით ის ატე.

მაგვამ მოგსანსა თურმე, მოერია გლახ რული!
აღმობრწყინდა მთიებიც ღ ფრთოსანთ მსიარული,
გალობა ჭყვეს, ჭაერში განადვიძეს ბუღბუღი,
ნასა ვარდი ფურცენილი, ღ მყის მოუგოდა გული!

თვალნი ემოსა ცრემლით, გული სევდის საცმლით,
ფრთა ფრთასა ჭკრა აღმადლდა მსატვინვალობისა სმითა,
უსმე უფელთა სინთა; მოდფთ ღ შემოკრბითა!
მისმინეთ, შემობრალეთ, ვის მივმართო წულულითა?

განთიადით დამედმდე, შეფფრფინვიდი კოკრობას;
არ ვზოგაფი სიცოცხლეს, უძილობას, გალობას;
მქონდა მცირე წადილი, ვერ მივხუდი კი ძნელობს;
მსურდა გაშლას ვარდისა, არ ვჭფიქრობდი დაჭკნობას!

თ. ნ. ბ.

ჩ ე მ ი ლ ო ც უ ა .

ღმერთო მამაო, მამისილე ძე შეტომილი,
ღ განმასვენე ვნებათაგან ბორცუ ღელვილი!
თუ ნუ მამასა არღა ჭქონდეს გულის ტკივილი,
ოდეს ისილას განსაცდელში შემტოდე შვილი?

ჰოი სასიუერო, რად წაწვიკვეთ მე სასიუებს:
 ზირველ უმანგო თაჯთ ადამიც ჰსცდა შენსა მცნებას,
 უმსხვერპლსა წადილს, სამოთხისა მშვენიერებას,
 გარნა იხილას სასუფეველის მან ნეტარებას!

ცხოვრებისა წყაროვ, მასუ წმიდათ, წყალთაგან შენთა,
 დამინთქე მათში საღმობანი გულისა სენთა.
 არა დაქტროლონ ნაგსა ჩემსა ქართა ვნებისა,
 არამედ მოეც მას სადგური მუდგრებისა!

გულთა მხილავ! ცხად არს შენდა გულისა სიღრმე;
 შენ უწინარეს ჩემსა უწყი, რაც ვიზრახნო მე,
 ზე ჩემთა ბაგეთ რაღა დაშთათ შენდა სათქმელად?
 მაშა დუმილიც მიმთვალენ შენდამი ლოცვად?

თ. ნ. ბარ.

ქ ა ლ ი.

რად ჰუფედრი კაცსა ბანოვნო ზირ უმტკიცობას!
 თუ ემღერი შენ ტრფიასისა ცვალებადს გრძნობას,
 რომ არ გემჰსჭვალვის საუკუნო ტრფიასლებითა!
 ჰგავს არ ზასუნს ჰსცემ, შენ მას სუღით მშვენიერითა.

სიღამასკა ნიჭი მსოლოდ სორციელების,
 ზე ვით ყვაფილი თაფისს დროსედ მსწრათულად დატკენლების,
 აგრეთვე გუღიც მსოლოდ მისდა შენამჰსჭვალები,
 ცვალებადია წარმავალი ზე უმცკიტები:

მშვენიერება ნათელაა ზეცით მოსუელი,
 რომელით ნათლდება ყოველი გრძნობა, გუღი ზე სუღი,
 ზე კაცსა შორის ვით კერძოსა ღმთაებობისა,
 რდა გრწამს არ იყოს საუკუნო მადლი ტრფობისა!

თუ უკუდავება ვშეგნიერის სულში მდგომარეობს,
 მას ვერც შემთხვევა ზ ვერც ხანი ვერ დააბერებს,
 მხოლოდ კავშირი ესრეთათ სულთა ჳშობს სიყვარულსა,
 ზეგარდმო მადლით დაუხსნელად დამტკიცებულსა.

მხოლოდ მათ შორის არის გრძნობა ერთ სანუგეველი,
 რომ მის უტკბილეს არც თუ არის სასუფეველი,
 მას ცის სხვითა აცისგრძნობებს ვშენიერებს,
 ზ უკუდავებით აგვირგვინებს ჳშეშინატიტებს.

თ. ნ. ბაჩათაძე.

სულს ბოლოც ვინ მოგვიბო ჩემად წინამძღუწად,
 ჩემის გონების ზ სიცოცხლის შენ აღმასთფოთრად!
 მარტჯ, რა უყავ სად წარმიღე სულის ვშჯდობა,
 რისთვის მომიკალ ვმავწილის ბრმა საწმუნოება:

ამას ექადლი ჩემს ცხოვრებას ვმავწილ-კაცობას?
 თითქოს მამლეული ამ სოფლად თაფისუფლებას,
 ტანჯვათა შორის სიამეთა დამისსაული,
 ზ თუთ ჳოჯოხეთს სამოთხელა გარდამიტყეული?

მარტვი რა იქმნენ საგურგელნი ესე აღთქმანი?
 რად მომიხიბლე აღმირიე წრთუელნი ძრასქანი?
 სულს აღმთფოთო მიზასუხე ნუ იმალები,
 რატომ გაცრედა ძალი შენნი მომჯადლები?

ვეულებე დღე იგი, რის შენთ აღთქმათა,
 ბრმად მივანდობდი ვუმისხესწრზლიდი ჩემთ გულის თქმათა,
 მას აქეთ არის დაუკარგე ვშჯდობა სულსა,
 ზ ვერც ღელვანი ვნებათანი მოკუელენ წყურჯულსა:

განგედი ჩემგან ჳი მოცდურო სულო ბოროტო,
 რა ვარ აწ სოფლად დაშოენილი უსაგნოდ მარტო,
 ჳკუით ურწმუნო, გულოთ უნდო, სულით მასურალი?
 ვაჲ მინ ვისაცა მოხვდეს კელი შენი მასურალი?

თ. ნ. ბარ.

თ. ნიკოლოზ მელიტონის ძის.
 ბაჩათოვის გარდაცვალებაზედ.

* * *

ჳი ჳაბუკო ახლად სოფელს კნინ გადაშლილო,
 ყოფლის კეთილით აღსავსეო მამულის შვილო,
 რა სოფელს შეხველ, სათხოება ისხივ-ცისკარე,
 შენ მშობელს მამულს რად შემოსწიერ ობლად დაგვიარე?
 იქნებ სოფლისა მლეღვარება ვერ შეიწინარე?
 ანუ ანგელოსთ შეიშურეს ჳ ადგაფრინეს,
 თჳსთა გუნდ შიგან დაგამკვდრეს ფრთენი შეგასსეს?
 რატ მიგვიფარე ცას შევრქერი რა დღე ბნელდების,
 უუურებ ცატო რომლის ფორისკულით გამობწყინდების,
 თითქო გხედავ შენ მოარულსა რძისა გზახედან,
 ჳ მციურ მცხოვრებთ, უგალობებ დამღერ ჩანგხედან,
 ანგელოსთ დასნი, გესვევიან ყურს დაგიბდებენ,
 ჳრე ცის სივრცეს ჳაჳვარდოვანს განავარდებენ?
 ჳგონებ ჳმუნვითა ჳვე დამხერი ჩჳსნსა ცხოვრებას,
 ხედავ რა შენ მჳათ თჳსსა შორის შურსა, მტკრობას,
 მაგრამ შეგვიინდონ. შეგვავედრე ცისა მცხოვრებთა,
 ჳ ნუ მოგვიითხვენ, სოფლიურსა ჩჳსნთა ცოდვებთა.

თ. გ. უჩის.

ტ ე ა ტ რ ი.

ვადი ტუაქუს ყოველთა ქართველთა, ივერის მსრისა სადიდოთ,
 დღითა დღე უამთ უამდე, ჩუქნნი მზრუნველი ვადიდოთ,
 მოგვიცა კეთილ-დღეობა, უკადრის თავნი ვარიდოთ,
 ზ., დაფსტოლოთ გულთა ანხსლობა, სიმშვედე წინა-დავიდოთ,

პირჩუქლად ვიტყვი რა არის ტეატრის წარმოდგენანი,
 მისს ყოველს სარგებლობასა, ვერ მოჭსთქემს კაცთა ჩენანი,
 თუმც რომ იგონებს გონება, მაგრამ ვერც აღწერს წერანი,
 ზ., მით თვალთ-წინ წარმოდგებათ, ყოველთა ერთა ქტეანი,

წარმოდგინების მომგონეს, დიდი აქუქს დაწყობილობა,
 მასცა ჰსურს რათა ვისწავოთ, უმეტეს კეთილ-ზრდილობა,
 რომ ვჭბოყოთ განათლებანი შეგვექნას ღსენა მტილობა,
 ზ., დიდი მოგვეცეს ცხოვრება, სიტკობოთი მამა-შვილობა,

გონება სშუენი ჭაბუენი, ტეატრსა არად ჰთვისობენ,
 ჩვიდნი ზ ბერნი მუნ წასულას, თითქმისა კიდევ ნაზობენ,
 აღრინდელთ დროთა დარბენი, მოგონებისათჳს ბნაზობენ,
 ზ., ვინც ჰგონობენ მოსთქემენ მადლობას, ჭინახულს კიდევ
 გაზომენ,

წარმოდგენანი გვაჩუქნებს რაცა გვჭირს ცუდი ზნეობა,
 ბეზღობა, ქრთამის ალება, ავაზაკათაჳს მსრუობა,
 ფარჯითა მართალთ დანაგუქრას სიტყუით მწუნარეობა,
 ზ., ჰსჯობს რომ განუჭსდევნოთ ბოროტნი ვეძიოთ მშვედი დღეობა,

ამა შრომაჳედ ზოგზოგნი ვიცი მიძღუნიან რისხუასა,
 იტყვიან ვინ არს შემთხვეული იწყებენ ტუარის კითხუასა,
 ჩემსა შრომასა ხალხი შოროს, განგიშით მოჭსთქემენ კითხუასა,
 ზ., მაგრამ დამძახოს იმ კაცმა რომ თუთ არ ეტყენ კითხუასა
 ჭინახ მამიგონი. . .

ა მ ა ლ ა თ ბ ე ტ

იუგ წუნარი შეურაცხებაში ზ მსწრაფლი სისხლ ზღვევაში,
დაღისტნურ ხანჯალზედ დაწერილობა.

იუგ ჯუმბ (*) ახლოს ბუინაყის ჩრდილოეთის დაღისტნის დიდ სოფელში, თათართა ჭაბუკნი გამოვიდნენ ცხენებით საჯიხითათ. ბუინაყი ჭსდგას ორ კიბედ ირგულივ ჩაღესილს მთასა. მარცხნივ, დერბენდით თარღოს გზიდაშ ამაღლდება კავკასიის მთის ზურგი, შებუნბულებული ტყითა; მარჯვნივ ნაპირი, დაღაბლდება შეუნიშვნელად, განიშლება მწკა ნოვანად რომელთა შეესეთება მარად შეუნესარე, ვითა კაცობრიობა, კასპიის ზღვა. გაზაფხულისა დღე მიიწურებოდა საღამოდ ზ უოჟელნი მტნოვრებნი გამოწოდებულნი უმეტეს წმინდის ჭერისგან, ვიდრე ვიხითის ყურების სურვილისგან, შეჭკბებენ ორთა გზის მხარეს, დედანი უხადროდ, ფურად ფურადოვანისა ხელსახოცებით, თაჟ შესვეულნი მზგავსად ჩაღმისა გრძელის აბრეშუმის ზერანგებით, შეკრულის მოკლეგასალუხით ზ განიერის შარვლებით ჭსჯდებოდენ რიგრიგად მამინ რომესც ყრმანი არკედმსირულად ეხვეოდენ გარეშე მათსა. კაცნი შეკრებულნი ჯგუფ ჯგუფად ანუ ისხდნენ დაჩოქილნი, ანუ ოროლ სამსამნი დავიდოდნენ ნელად გარეშე: მოხუცნი ჭსწევდენ ჩიბუსსა, მხიარული ლაზარაკი მიმოვიდოდა გარეშე ზ ხანდისხან აღმაღლდებოდა ხმა ნაღთა ზ ყვირილი კან კან (ჩამოდექ) მხედართაგან, რომელნიცა ემზადებოდენ გასაჭენებლად. ბუნება დაღისტნისა არს უმშვენიერესი მათში, მილიონნი ვარდნი ვარდაქსმიან წითლად მთასა, მზგავსად განთადისა; ჭერი გამოსუნთქავს სურნელებითა; ბულბულნი

(*) ჯუმბარის მზგავსად ჩვენის კვირისა: აგტრი . . .

აწა დასცნობიან მწვანოვანსა სიბნელესა ჭაღაკათსა. ნუშნი, ვითა გუნბათნი წარმათთა ცაძაძთა, ჭსდგანან ვერცხლოვანითა ყვავილითა მოსილნი, ღ მათ შორის მაღალნი ჩინარნი ზოგნი შესვეულნი ფურცლითა ჭასრკად, ანუ აწოდელნი გაწეობილ სვეტებად. კმსგავსაბიან მუსულმანთა მინარკეთა, მხარ გრძელნი მუხანი, როგორც ძველი ბუმბერაზნი ჭსდგანან მუნ, თითქო ყარაულად, მაშინ როდესაც ჭინდარნი ღ ჩინარნი შეკრებულნი გარეხვეულნი ძემვთავან ვითა ჩვილნი, თითქო კმსადებთან აიბანკონ მთაზედ სიცხისაგან.

მხარულნი აწვენი ცსავართა, კამბეჩნი ჩაყრილნი ლაფში ახლოს შადრევანისა, ანუ წარმაცათ მჯახებულნი რქათა ურთი ერთისადმი; ღ აქა იქ მთაზე ლამაზნი ცხენნი ფაფარ გაბნეულნი ჭყარში, ამხარტყანად მიმოძობოდენ; აი სხე მუსულმანთა სოფლისა, შესაძლო არს გამოსატყვად, რომ დღესა ჟუმისსა, გარეშე ბუინაყისა უმეგეს იყო განცხოვლებულ ფერად ფერადულითა მხატრობითა ხალხთაგან. მზე განდმოასს მიდა თვისსა ოქროსა, ბნელთა სხლთა კედელთა, შორს გამოსჩნდებოდენ მოჭრი ჭინარნი ურემნი, მათ წინ მოაჭენებდა მსედარი ღ ასვევდა ჭყარში მტვერსა.— მთის ზურგი ღ უსაზღვრო ზღუა განაშუენებდენ დიდებულსა სხესა, მთელი ბუნება ჭსუნთქვიდა სითბოთი.—

მოდის, მოდის! მოისმა ხალხში ღ ყოველნი შეიძინებენ, მხედარნი რომელნიც აქამოდის, ქვეითათ ლაპარაკობდენ ნაცნობებთან, ან არეულნი დავიდოდენ ცხენით, შესხდენენ ღ მიეკებენ მხედარსა, რომელიც ჩამოვიდოდა მთით; ეს იყო ამაღათ ბეგი ძმის წული თარღორ სანისა-თხისი მსახურებით; იმას ეცვა შავი ჩხსა ბაბთებით მოართული, ყურთმაჯინი ჭქანდა შეერილნი. ოსმალის შალი გარდაეგლო ეელზედან, აბრა-შუმის წითელი შარვარი დაფარულ იყო ყვითელ ჩექმებში.

როფი ხანჯალი ღ დაბანჩა მისი გამობრწინებოდა გერცხლ
ხლით ღ ოქროს ხანიშინით. ხლმის ვადა იყო მოჭედილი
ძვირფასის ქვებით. ესე მთავარი თარღოსი იყო მალაღი, ტან
წერწეტი, ყრმა, ღია სახისა, შავნი (ზილქნი) კანნი შესუჭუჭ-
დებოდენ ყუჩს უკან - - მცირენი უღვანნი აჩრდილებდენ
ზემოტუჩსა - - თვალნი გამონათობდენ ამჟამტავანურ დიდუ-
ბითა. ის იჯდა ოქროს თერ ცხენზედ ღ ცხენი ამჟამტავანად
მოხტებოდა, წინა აღმდეგ ჩვეულებისა არ ეფარა ცხენსა უაჯა-
რი ყიზილბაშური, იყო შაკაზმული ჩერქეზული უნაგირით
გერცხლით შეტედილი, შავის ხანიშინით, ოცი ნუქენი კარ-
გი ცხენებით, ბაბთიან ჩოხებით ქუდ ჩატეხილნი მოაჭენებდენ
დოღინჯ შეყრილნი, უკანის თხის ბატონისა, ხალსნი ჰატო-
ვისცემით წამოუდგენ თხსა მთელბუსა ღ მძიმეთ მიე-
სალმენ; ჩურჩულ ღ ბუტბუტი ქებისა ისმოდა ქალებში.

მოახლოვდა რა მოედანს სამხრეთისკენ, ამაღათ დასდგა;
ჰატოქსანნი კაცნი მოხუცნი დაყრდნობილნი ჯოხებზედ; ღ
ბუინაყის თავნი მოხუცნი, გარე ეხვივნენ, შეცდინობდენ გამო-
ქროდნათ მისკან სისიამოვნო სიტყუა, გარნა ამაღათ არა რას
ყურად იღებდა ღ ცივის ზრდილობით ღ ერთ მარცლოვანად
უხასუხებდა ფარისეველობითს ქებას ღ თაყვანის ცემას; თხსთა
მოხუცეთა: მან ანიშნა სულით: ეს იყო ნიშანი ცხენის ჭენე-
ბისა.

დაიწიეს ჭენება, ღ ჯირითი; ზოგნი დაიჭერდენ კელით
ჭერში ჯირითს, ზოგნი აიღებდენ მიწიდან, ზოგნი ჩამოვარ-
დებოდნენ ცხენით ჯირითისკან, ღ მაშინ მოისმოდა ხმა სიტო-
ლისა, კიყინა ღ ქება მჯობნელსადმი; შემდგომ შექნეს თო-
ყის სრულა. ამაღათობეკ იდგა შორს ღ დაჭსტკებოდა.
წირველად იდგა უძრავად, ღ ერთსუფობით უჭვრეტდა აზიურს
ბრძღურსა სრულას მაგრამ ნულნულად მონაწილეობამ დაიწყო

თამაშობა უმეტეს-ზე უმეტეს.- მან იწყო შენიშვნით დგონა თვალითა- დაიწყო განმხსენებება სახითა ზეჯების წსვეითა, აღზდგა აგჟანდაზედ ზე დასასრულ შედრული სისსლი აღუდდა, მაშინ უმეტეს წოდესაც იმისმა საყურადღებმა ნუქქებმა ვერ მოარტყა, მისწინ შეგდებულს ქედს; მან გამოაგლიჯა თავის ბიჭს თოფი ზე ვითარ ისარი გაფარდა.

ჩამოდექით, ჩამოდექით! მოისმა ირგვლივ, ზე ყოველნი ვითა წვიმა გეიფანტენ აქეთ იქით, მისცეს ალაგი ამაღათ ბეგს, ერთ ვერსოზედ იფუნენ ჩარგობილნი ჩამწკრივებული ათნი საჩნი ზე მასზედ კვიდნენ ქედები, მიაჭენა რა ახლო შირველ ქედისა, მშვენივრად ზე თავის უფლად გარდმოიგდო თოფი ზე რა გასცდა შირველ ქედსა, დაუბრუნა თოფი მარდად შემდგარმა უსანგზედ-პაჩ-ზე ქედი ჩამოვარდა მიწაზედ; განა არ შეაყენა ცხენი, გაჭენებულზედ გასტენა თოფი- ჩამოაგდო მეორე-მესამე ათივე ქედნი. . . ქება მოისმოდა ყოველგან, მარამ ამაღათ არ დასცხრა, ამოიღო დანახა ზე სწოლით აგადებინა უკანა ნალი, თავის ცხენსა; მაშინ გუჟადად გამოართო ნუქქერს გატენილი თოფი ზე უბძანა გააჭენოს იმს წინ:—

უმსწრაფლეს ჭახრისა მიჭრბოდენ ცხენნი შუაგზაზედ ნუქქებმა ამოიღო ჯიბიდან მანათი შეაგდო მალა ჭაერში, ამაღათმა გაუნიშნა თოფი, ზე არ დააცლან ჩამოვარდნა, მაგრამ იმავე წამს ცხენმა წაიბორძიკა ოთხივე ფეხებით, ზე ტუჩით განგუჟადა მიწა; ყოველთ დაიკიფლეს, მარამ მარდი მხედარი, დამდგარი აგჟანდაზედ, არ შეიჩნა, თითქო ვერ გაიგო დაქვემა ცხენისა გაფარდა თოფი ზე მანეთი გაფრინდა შორს წკრიალით ზე დაეცა სალხში; ხალხმა დაიდრიალა კმაყოფილებისაგან: ივით! ივითი! (ვაგუაცია) ალლას ალლას! ამაღათობეგ მშვიდათ ჩამოხტა ცხენიდან, მისცა ცხენი ჯილვადარსა ზე უბძანა ესლავ დაჭრგდონ ცხენი. ცხენი ჭენება განგრძელებოდა.

ამდროს მოვიდა ამალათთან იმისი ემჟექი (*) საძიარ ალი, შული ერთის ღარიბის ბუინაჟის ბეგისა, ემაწვილი კაცი სა-ამოგნო სახისა ღ მსიარულინ ზნისა, იყო თან შესდილი ამალათთან, ღ თამამდ ექტოდა მას, ხამოხტა მარღათ ცხენით დაუკრა თაფი ღ უთხრა:—

შენმა ნუქემა მამათ რასულმა დაღალა შენი ბებერი უფა-ფტო ცხენი, უნდა რომ გადახტუნოს განიერ რუსედ.—

ღ ის არა ჰსტებს? დაიუვირა მოუთმენელმა ამალათ, ეს-ლაჟ მომგჟარეთ აქა!

მოგჟარეს ცხენი მარღად შესტა ღ მიატენა რუსსთან, მიიგდო რა მოუჭირა მუსლნი: მაგრამ დაღაღული ცხენი უმიე-დო თაფისა მობრუნდა მარჯუნოჟ, რუს ნაჰირთან, ამალათ კჟალად დახბრუნა. შეოჩეთ, ცხენი გაცხარებული მათარსით დაღა კალხზედ გადასხტომაღ- მარამ შექკრთა, ღ დაღა წო-ნა ფეხებზედ ღ აღარ დაიძრა. ამალათ აენთო:—

ამალათ ჰსთხოვდა საძიარ-ალი, რომ ნუ აწვალებს ცხენსა რამელმანც დაჰკარკა ღონე ომში; ამალათ არ უსმენდა ღ აი-ძულელდა ყვრილით ღ ხლმის ყუის ცემით- მესამეთ მოატენა ღ გაცხარებული ცხენი კიდევ შეღა რა, რუს ნაჰირზედ; დაჰ-კრა თაჟი ხლმის ვადა ასე ძლიერ რომ ცხენი უსულა დაეცა მიწასზედ:—

აი ჟიღდო ერთ გულობით სამსახურისა! ჰსთქვა საძიარ ალიმ, დამტენვარებით უეუტება მკუღარ ცხენსა.—

ეს არის ჟიღდო გაუგონებლობისა!- უმასუნა ასალათ თვალის ბრალთ.—

(*) ძიარ. შიღლსა ჰქვიან,

ნასკეს რა გაჯავრებუბეგი იღუქლანი დანუდენენ ზე ჩამო-
დგენენ. მსუდაჩნი ჟიჩითობდენ.

ერთ ბამად დაიგრიალა რუსთა ბაჩაბანმა ზე შტიკთა გა-
იელჟეს მთიდან, ეს იყო როტა გუჩინსკის ქუჭითის ჟაჩი-
სა, გამოგზავნილი აკუშის ასაღებლად გაგზავნილს ჟაჩიდგან,
რომელნიც აბუნტა შიხსალიანმა, გაგდებულმა მოგლო-
ბელმა დერბენდისამა, ამ როტას უნდა გაეცილებინა საზრდო
დერბენდიდამ. როტის კომანდერი, კაპიტანი . . . ზე მასთან
ერთი აფიცერი; მოვიდოდენ წინ ცხენით. ასლოს მოედნისა
სადაც იყო ჟიჩითი; დაუგრეს ბაჩაბანი დასასვენებლად, მოს-
ხნეს სალდათა ჩანცნი ზე თოფები შეაყუდეს ერთი ერთმა-
ნერთსედ.

მოსულა რუსის ჟაჩისა არ იყო ახალი დაღისტნულებისა
თხს 1819-სა წელსა, მაგრამ ესლაც არ გამოყოფილობენ.— ურს
წმუნებოა ჩრის მიზეზი მისი, რომ უყურებენ ვითა მტერთა.—
მაგრამ მტერთა ძლიერთა, გონიერთა, ზე ამისთხს მათ სავსე-
ბლად ვერა-ჩას გჭებდენ ცხადად, თუ არ საიდუმლოდ, ზე
დაჭფარვენ მტრობას, ლიქნურ კეთილ-მოსურნეობითსა საბურ-
ვლითა.— ბუტბუტი მოიხმა ხალხში, დაინასეს რა რუსნი; დედა
ჭაჩნი გზის აქტუგით ბილიკებზედ წავიდენ სახლში, მაგრამ
არ დაჭკარგუდენ შემთხუჭვას იდუმალ შეესდნათ ახალ მოსულ-
თათვის, წინა-აღმდგუ, მამა-კაჩნი გვერდზედ უყურებდენ, ზე
შეგროვდებოდენ ზე დაიწეს ლაზარაკი, როგორ აიცილან,
რომ არ დააყენან სახლში, ზე არ მისცენ ურმები, მჩაჯაჩნი
ბიჭნი ზე უსაქმონი შემოეხუჯენენ რუსთა, რომელნიც განისვუ-
ნებდენ ველზედან, რადენიმე ქეთხუდანი ზე ჩაუშნი მივიდ-
ნენ კაპიტანთან მოიხადეს ქუდნი ზე მიუსალამეს: ხოშკელდი
მამისან თაზამსენ ხან ნამამუსენ: უმორჩილესად გთხოვ
როგორ ხარ, როგორ ჭსტხოვრებთ, ზე მიაწივეს ამ სალამთაც

ჩემდინ, რომ ჰკითხეს ნახაბარ? რა ანბავია? ჩემი ახალი მსო-
ლოდ ჰანბავი ეს არის, რომ ჩემს ცხენს ნალი ავარდა ღ ამის-
თჯს საბრალეო დაკოჭლდა, მიუგო კაპიტანმა წმნდა თათრულის
ენით ღ აი აქვე უოფილა ნალბანდი. მოუბრუნდა მსარ გრძელ
თათარს რომელიც უქლებდა ჩლიქს ახლად დაჭედის ამალა-
თის ცხენს. ფანაუ- დამიჭედე ცხენი. . . ნალი მზათ არის
მსოლოდ ლურსმებს უნდა კვერის დაკჭრა, ერთი მინუტის
საქმეა-. ნალბანდმა რომლის პირი დამწვარიყო მზისაგან ღ
საბერელისაგან, შეხედა პირქუშათ კაპიტანს, გაისწორა დიდი
უღვაში გაისწორა არახინი თავზედ ღ ცივი სისხლიანად
ჩაწყობდა იარაღს ჰარეში.—

გესმის შენ ჩემი თუ არა მგლის ჩამამავლოვბავ?

გარკათ მესმის! მიუგო ნალბანდმა-შენ გინდა რომ ცხენი
დაგიჭედო.

თითონ შენ უნდა დაჭედო, მიუგო კაპიტანმა; შეატყო
რომ მასხარობდა ნალბანდი.

დღეს უქმეა; მე არ ვიმუშავებ.

მე ფუღს მოგცემ შრომისათჯს, რაც გინდა; მაგრამ ეს
იტოდე, რომ ნებით თუ უნებლიეთ, შენ აღასრულებ რაც მე
მინდა.

პირველად უნდა აღვასრულოთ ნება აღლასისა; ღ მან არ
გვიბრძანა ვიმუშაოთ ჭრემაში საკმაოდ ვცოდამთ უბრალე
დღებში სარგებლისათვის. . .

დღესასწაულიში არ მინდა ვერცხლით ვიყიდო ნაკვერჩხალი.

ვეყო ესლა არ იყო მუშაობდი ემსათში, ჭრეცო თათ?

განა ერთიანობის ცხენები! მეკე ჩემი სამღვინი თათარია.
უფუკე დამდას ყანაბაღისა არის.—

ცხენები ერთი არიან, მაგრამ ერთი არააინ ვინც მათსედ
სხდებიან; ამალათ ბეგი ჩემი აღა არის.

ეკ ნიშნავს რომ თუ შენ უაჩს ეტყობდი, ის ყუჩებ დაგა-
ჭრიდა ზ ჩემთვის არ გინდა იმუშავო. ამისთვის რომ იცი მე
არ შემოდლიან ეს აღვასრულო? ვარგი მეგობარო, მე ყუჩებს
ვი ვერ დაგაჭრი მაგრამ იცოდე ზ გრძობენდეს, რომ შენ
მართლმარწმუნელს ზურგზედ ორასს ასეთ ცხელ მათრასს მოა-
ვარტყავ. თუ შენ არ დასცხრები ეშმაგობას გაიგონე?

გავიგონე— ზ მანც კიდევ ისე გიბასრებ: ვერ დაგჭედ—
ამისთვის, რომ შე კეთილი მუსუღმანივარ.

მე დაგაჭედინებ ამისთვის რომ მე კეთილი სლდათივარ
თუ შენ მუშაობდი შენი ბეგის ყინისთვის, შენ იმუშავებ
რუსის ატიტრის საჭირებისთვის— უამისათ მე არ შემოდლიან
წახვლა, ეჭრეიტარნო აქმოდით!

ამასობაში სიმრგვლე ჭვრეტის მოსურნეთა იმრგვლივ
ჟიუტის მჭედელსა. განგრეტელდობდა, მზგავსად წყალში
ჩაგდებულის ქვისა, წინ დადგომისთვის უკვე ჩხუბობდენ,
დასასრული მოისმა ხმა:

ეკ არიქნება ეკ არიქნება! დღეს უქმეა, დღეს მუშაობს
ცოდვას! რომელთამე გამბედავთა გაისწორეს ქედები ზ ხან-
ჟალზედ კელ დადებულნი, ახლას გაშიტის დიწეს ყვირი-
ლი:— ნუ დაჭსჭედავ ალექბერ ნუჩანსკაუკეთებ . . .
ვარგი ანბავია, გაურცხელნი რუსნი ო ჩქსნი წინასწარმეტ-
მკედლები არიან!

გაპიტანი იყო მხნე ღ კარგათ იცნობდა აზიელთა.

ჩამოდექით, ავაზაკნო! დაიფიცა მან მრისხანებით, დაიღვა
ღმბახსვედ კელი ჩუმათ თორემ ვინც გაბედავს კბილებიდან
გამოუშვას ლანძღვა დაუბეჭდავ ტყვივის ბეჭდითა.—

ამ აღთქმამ, განმაგრებელმა ჩოდენთამე სალდათთა შტიკ-
თატან, იმოქმედა მალიად: ვინც იყო მხდალი გაიქცნენ; ვინც
გამბედავი ენა მოიკვნიტეს თითონ ღუთის მოყვარე ნაღბანდ-
მა, შეხვდა რომ აღარ იყო ხუმრობა შემოიხედა იმარგვლივ
წაიბუტბუტა: ნეჯელიმ (რავქნა) დაიმიკვლავა, ამოიღო გაზი ღ
კვერი, ღ დაუწყო ჭედა გაპიტნის ცხენისა.

უნდა შევნიშნოთ რომ ყოველი ესე მოხდა უამალათით:
მან რა დაინახა რუსნი შეჯდა ახალ დაჭედილ ცხენსვედ, ამის-
თჯს რომ არ შეემთხუას უსამოგნოებს რსმე ღ წავიდა
ჭენებით თავის სახლში, რომელიცა იღვა მალა ბუხანაყის
თავსვედ.

ამავე ანბავში ერთის მხიდან მოედანსვედ, სადაც განის-
გენებდენ სალდათნი მოვიდა ცხენით ვილაც მხედარი შუა ტა-
ნისა; გაჩნა ატლნატური (*) ნაკვითანი: ის იყო ჯაჭვ ჩახქნითა
შეჭურვილი; მას მოსდევდნენ ხუთნი ნუქარნი. გამტვრიანე-
ბულ ტანისამოსვედ, ცხენის ქაფსვედ ეყოობოდა რომ იმათ
გამოუვლიათ გძელი ღ საჩქარო გზა შირველი მხედარი ჭმხს-
რეკდა სალდათთა ღ ხელის ბჯით შივიდოდა სადაც ეუდნენ
ერთი ერთმანერთს თოჭებუბი-მოარტყა ცხენი ღ დაშალა ორი
შეჩამიდი თოფუბისა.

(*) ბუნბუქარსვულად მოყუნილი, ნაკვითანი: რედაკტორი.

ნუქერნი მისდევდენ, თავის ბატონს მოჩიდების მაგივრად გადაატარეს ცხენი, ყარაულმა რომელიც შორიდგანვე უფვირდა რომ არ მიასლავებულ იყვნენ, უტატა აღვირს კელი ჯაჭვ შემოსილს. ამასთანავე მრავალნი სალდათნი გაჯავრებულნი ესრეთი მუსულმანთ თავსედობისაგან შემაერთებენ ცხენოსანთა დადექ? ვინახარ! დაუფირო ყარაულმა.—

შენ გეტყობა რომ რეკრუტი ხარ, როდესაც ვერ იტან სულთან ასმეთ ხანი! უთხრა ცივით ჯაჭვოსანმა ღ გამოჭვლიჯა აღვირი კელითგან. მეშგონია შარშან კარგი აღაზი გაუკეთე რუსებს ბაშალაში ეს უთარგმნე მაგას უთხრა ერთხ თავის ნუქერს, ავარელმან განა-მეორეა სიტყუნი საკმაოდ გასაკებად.

ეს ასმეთ-ხანია! ასმეთ-ხანი! მისმა სალდათთა შორის ეგ დაიჭირეთ! წამათრიე გარდაინადოს ბაშალისის ომის სისხლი ავასაკებმა აგუწეს ჩვენი დაჭრილები!—

ჩამოდექ ბრეიე დაუფირო ასმეთ ხანმა რუსულად რომ ელმანც კელმეორეთ უტატა აღვირს კელი მე რუსის ღენურალი ვარ —

რუსის მუსანათი ხარ მოსმა მრავალი ხმა წამოიყვანეთ კაპიტანთან წავათრიეთ ჰოლგოფნიე ვერსოვსკისთან.

ჟოჯოხთში წავალ თქვენისთანა წინამძვერებთან! უთხრა მათ ასმეთ ხანმა იძულებელის დიმილითა, ღ მასვე წამს შეაყენა ცხენი კალსზედ, დაჭკრა მათრახი ღ ტაატენა; ნუქერნი გამოუდგნენ კიჟინით გათელეს რავდუხიძე სალდათნი ღ კაიკეთეს ისე გზა. —

გაჭსტდენ რა ჯარსა არ ბიჭსზედ ხანი წავიდა კვალად ნელის ბიჯით არ იუურებოდა უკან, არ გამოიცვალა სახით, ცივისის-ხლიანად ათამაშებდა კელშია აღვირსა.

ის მიახლოვდა სადაც მჭედელს ესვივნენ ხაღხნი.

რას ანბავია, შეგობაწრო ჰკითხა მათ ახმეთ ხანმა, ჭ დააყენა ცხენი.

ყოველთ ზატვივის ცემით დაიდეს გელნი გულზედ დაიხსხეს რა ხანი.

ისინი ვინც ცოტა იყვნენ მშიშარნი ანუ მშვიდნი, ძალიან შეჰკრთნენ ამ ხანის ნახვასზედ, მაშინ რომელნიც ავასხაგნი, ჭ ყოველნი, რომელნიც იძულებით უუურებდენ რუსთ მიფლას ბელობას შამოესვივნენ ხანსა, მათ მალე უსანბეს ყოველი შემთხვევა.

ღ თქვენ რომელიც კამბეინი უუურებთ რომელიც აბმენ თქვენ ძმას უდელში უთხრა მადლა ხანმა გარემოთ: რომელსაც თქალ-წინ დასცინიან თქვენს ჩუქულებას სთელენ ფენით თქვენს ჰსჯულსა ჭ თქვენ ტირით რომელიც ბებერი დედაც კაცნი სისხლის ზღუჭვის წილ რომელიც ეკადრება ვაჟ-კაცთ! ქალახუნებო! ქალახუნებო!— ჩუქნ რა შეგვიძლიან? უმასუსა რადენმა მე-ხანსა, რუსებსა აქეთ ზარბაზანი! შტიკები აქეთ!— განა თქვენ თოფები არა გაქეთ? სანჯლები? რუსები არ არიან საშიშნი— თქვენ ხართ ქალახუნები-დაღისტნის სმალი ძიწის რუსის მათრახთან:—

თქვენ გემიანთ ზარბაზნის ქუხილისა, ჭ არ გემიანთ უჭედრებისა რუსის ზრისტავის ჭირმალი უურყო წმიდას თქვენთვის, ვინემ ნაწილი ყოჩნისა, სიბიჩი გაშინებთ ჯოჯოხეთზედ უმეტესად განა ასე შეტებოდენ თქვენნი მამა მამანი? . . . , ისინი არა ჰსთვლიდენ მტრებსა, ჭ არ ანჯარი-შობდენ სატკებელია თუ უსარგებლო წინა-აღმდეგობა შემავიწრობელთა; ისინი ვაჟკაცურად იბრძოდენ ჭ ვაჟკაცურად იბრ-

ძოდენ ზე ვაუკაცურად იხრებოდენ, ზე აწვიცი რა აწიხ სავი-
შო? განა რკინის გუჭრდები აქეთ რუსებს! განა იმათ წაწ-
პასნებს ბოლოები არა აქვთ! მოწიელს სომ კუდიდგან იჭე-
ტენ. ამ სიტყუჭბმა ააშოფათა სალხი თათართ, თავის სიუწარუ-
ლი იყო შეწსუელი.

მარტლას რას უუერებეთ! რათ ვაძლეეთ ნებას, რომ ჭვატ-
რანებენ ჩუჭნში, თითქო თავის ჯიბეს! მოისმა მრავალი ამ
გუწარი სმა. განავათავის-უფლოთ ნაღბანდი შეშაობისგან, განა
ვათავის-უფლოთ! დაიფვირეს ზე შემოკსვიფრენ სალდათთა, სა-
შუალ რომელთა ჭსტედა ალეპკერ კაპიტნის ცხენსა:—

შოფოთი იხრდებოდა. კმაყოფილი ამ შოფოთის ატეხსუელ
სულთანასხმათ-სანი წავიდა იქიდან, თითონ არ უნდოდა ჭვარ-
და ამისთანა მდაბალ ჩსუბში, მაგრამ დაადლო ერთი ნუქერი
რომელსაც ექამაგნა ზე ვამაგრებინა თათარნი. ზე დანამთუ-
ნით ნუქრებით წავიდა ამაღათის სასლისაკენ:—

იყავ ვამაგრუჭბული! უთხრა სულთანასხმათ ხანმა ამაღათ
ბეგს, რომელიც დახუდა კარებთან, ასეთის სმით რომ ამაღათ
ბეგმა ჭკითხა ვათავეს რა კოცნა.—

დაცინება თუ წინათ მოთხრობა, ჩემო ძვრფასო სტუ-
რობა? შენსუელ ჭკიდა, უთხრა ხანმა. ნამდჯლს სამშასლას
შემკვიდრეს (*) უღიწს მხოლოდ ამოიღოს ჭარქაშიდან
ხმალი, რომ . . .

(*) ის იყო უფროსის ძმის შუღლი ზე ეკუთნოდა საშამს-
ლო, მაგრამ ამის მამას არ მიჭსტეს მარტებლობამ რადგან
ვერ ენდობოდენ. ავტორი.

რომ ვეღარ ჩაგონ ხანო? არა ფერხი შესაშურებელი
მსურსდრია, ისევე ის ქსჯობს ბუინაყის მიფლობელი ვიყო, ვი-
ნემ წარვიღს სახელით ვიმაჯებოდე მთებში, როგორც ნადირი.—

როგორც ღამი დაეცემოდე მთიდან, ამაღათ, ჭამის პანის
სახსლეში განიხვენო დაღალული დიდებისა შრომითა.

ღ ისარა ქსჯობია, რომ სრულად არ გაიღვიძოს კაცმა.—

რომ ძიღშიაც ვერა ხანო, რისაც გამართებს იყო მიფლობ-
ბელი ცხადად? რუსები რეუილათ არ გაჭმევენ ხაშხაშს ჭ და-
გადინებენ ზღაპრებით, მაშინ როდესაც სხუა ქსწყვეტს რქროს
ფაფილებს შენს ბაღში.— ჭ რა შამიძლიან წინათ მივიღო,
ჩემის შეძლებით:—

ძაღა-არის სულში, ამაღათ . . გაბედე ჭ ყოველი თავს
მოგიდრეკს . . გესმის! უთხრა კუჭლად სულთან-ახმათ-ხან-
მა, გაიგონა რა სრულა ქაღაქში ჭ ხმა კიყინისა! საჭირალი
შემოვარდა შეშლილის სახით:—

ბუინაყელნი აი შაღენ, ჭსთქუა მან საჩქაროთ: გროვა მე-
შეფოთართა შემოკეს-ჯუნენ როტას ჭ ასტესეს საფრიდან სრულა:—

სამაგელნი! დაიფვირა ამაღათ ბეგმა, ჭ შეიგდო მხარჯედ
თოფი, როგორ გაბედეს უჩემოთ ხმის ამოდება? წადი წინ და
წინ ჩემის სახელით შეაშინე, მოკალი პირველი, რომელმანც
არ დაგიჯეროს!

მე იმათ ვამშჯდები, უხასუსა საჭირალი: ჭ მე არაფინ
მიჯერებს, ამითურს რომ სულთან ახმეთსანის ნუქრები აშეფო-
თებენ ჭ ანობენ ხანმა გუბანს რომ რუსები დაფხრეტოთ. მარ-
თლა ჩემმა ნუქრებმა ილაზარაკეს ატრა? ჭკითხს სახმა, არავითუ
ილაზარაკეს, საქმთაც დაამტკიცეს, უხასუსა საჭირალი:—

მამ მე ძაღიან კმა-ყოფილი ვარ იმათზედ უთხრა სულ
თან ახმეთ-სანმა ეგ ვაჟკაცურია.—

ეს რა ჭქენი ხანო! დაიუჯრა ამლათ-ბეგმა გაჯავრებულმა.
რიათ გავიმარტოლო თავი ახლა რუსებთან?

ტყუივით ზე რვინით. . . . სრლლას [ატყდას ბედი შენთვის
მეშახტს— იშეშველე ხმალი ზე წავიდეთ ვეკებოთ რუსები.—

ისინი აქ არიან! დაიუფიან კავიტანმა, რომელიც ათის
კაცით გამოაპოო თათართ ჯარზე ზე შევიდა მფლობელთან. შეიკო
რთალი უეცრის შოგთისაგან, რომელშიაც ამასაც გახვევდენ
მონაწილედ, ამალათ ალეჩსით მიეგება გაჯავრებულს სტუმარს.

მონზედ სასინარელოდ, უთხრა მან თათრულად.—

მე არ დავდეგ სასინარელოდ მოველ თუ არა შენთან, მია
უგო კავიტანმა; მაგრამ მე ვიცი ზე გამოვცდა, რომ ბუინაში
მე მეგობრულად არ მიმიღეს შენმა თათრებმა გაბედეს სრლ-
ლა ჩემ სალდათებზედ, შენს ზე ჩემს ჭელმწიფებზედ.—

მართლს ეგ ცუდია რომ ისინი ესრლდენ რუსებს, უთხრა
სანმა იძულებულად, წამოწვა ხალიშზედ . . . მაშინ რლდე-
რაც ისინი უნდა დაეხრცნათ.—

აი მიზეზი ყოფლის ბოლოტისა ამალათ, უთხრა გაჯავ-
რებულმა კავიტანმა; აჩუჩნა ხანი, თუ არ ეს თავსუბადი მე შოგთ-
თარი, ერთი ჩახმანაც არ შეიწკაბუნებდა ბუინაში; მაგრამ
შენც კარგი ხარ ამალათ-ბეგ . . . რუსების მეგობრად იწო-
დები, ზე მიიღებ იმათ მტერს, რომელც სტუმარს ამალათ
როგორც ამსხნგს, ვატავს ჭსტემ, რომელც მეგობარსა.
ამალათ-ბეგ მთავარმარტუბელის სახელით გთხოვ მომეცი ეგ-

კაპიტანო! უპასუხა ამაღათ, ჩუქნიში სტუმარი, საღმრთოა
ამის მოცემით მოვიპოვებ სულისათვის ცოდნის, ღ თაფსედ
ღამეცემა სიწმინდელი; დაუთმეთ ჩემს თხოვას დაუთმეთ ჩუქნი
ჩუქნულეხას.—

მე გეტყვი ჩემის მსიღვანე: მაიგონე რუსული ჭსჯული,
მოიგონე შენი ვალი; შენ შეჭფიცი რუსებს, ღ ფიცი გზბრძა-
მებს ან დაფიაროთ ერთ სისხლი, თუ ისინის გარდასდომილი.

ძმას უფრო მაღე მივცემ ვინემ სტუმარს კაპიტანო!
თქუნი სქემე ან ანის განსჯათ, ვითარ ღ როგორ დაუპირდი
მე, ჩემი მსჯული არის დივანი (სუდი) ალლასი, ღ ფადიშანი! . .
დეე მასუკან ხანს იტყვადეს ბედი, მიგრამ ჩემ სახლში, ჩემ
დერეფან-ქუქში, მე თანამდებ ვარ ვიყო ამის მოფარველი— ღ
ვიქნები კიდევ.—

ღ იქნები ჰასუხის გამცემელი მაც მიხანათვედ:

სანი ამ ლაზარკეში იჯდა ჩუმით, ამ უამად გამოუშვებდა
ჩიბუსის ბოლს ჰიჩიღვან, მაგრამ სიტყვასედ მუსანათი, სის-
ხლი აუღუღდა; წამოხრება ღ მივიდა ჩქარის ბეჯით კაპიტანთან:

მუსანათი ვარ შენ ანობ? უთხრა მან, უმჯობესია ჭსთ-
ქუა ან მინდოდა ვეოფილ ვიყა მუსანათი, ვისთვისაც მართებს
ვიყო ერთგული, რუსის ფადიშანმა მომცა მე ჩინი, საღდალი
მალერსებდა მე, მე ვიყავ ერთგული ვინამ იმან ან მომთხოვა
ჩემგან შეუძლებელი ღ ჩემი დამამდაბლებელი სქემე, უეცრათ
მოინდომეს, რომ კარიაში, ჯარი შემეეძო, რომ იქნება მიმე-
ცა ცხიე ამეშენებინამაშინ რა სასულის წოდების ღირსი ვიქ-
ნებოდი თუ რომ გამეყიდნა სისხლი ღ თფელი ავართა მამა-
თა! ღ თუგინდა მე ვცდილ ვიყავ მე იმავედ, იქნება
გვეონოთ რომ ეგ შემეძლოს? ათასნი თავის უფალნი ხანჯალ-
ნი, ღ უედიველნი ტყვიანი განგმერდენ გამცემელსა გულის-

თვითონ კლდეები დაეცემოდა მამის გამტყვემელს შვილის თავზედ, მე უნარ ვყავ რუსების მეკობრობაზედ, მაგრამ ჯერ არ ვიყავ იმათი მტერიად რაიყო ჯილდოდ ჩემის მათ ზედ კეთილ მოსურნეობისა, ჩემი კეთილის რჩევისა! მე ვიყავ საკუთრათ შეურაცხებელი ერთის თქვენის ღენარლისაგან . . . ბერად დაუფდათ ბაშაღანში ესრეთი თავხედობა, სისხლი ფამდინარე, წაფდენისზე შეურაცხებითის წვეთის შეღნისათვის და ის მდინარე გამოეფეს მე საუკუნოდ თქვენსგან. — და ის სისხლი ითხოვს ზღვევას? დაიფვირა კაპიტანმა გაჯავრებულმა და შენ ვერწახვალ იმისაგან ავასაკო!

და შენ ჩემგან უპასუხა მრისხანებით სანმა და შესცა ხანა ჯალი მუტელში კაპიტანსა, როდესაც იმან აიღო კელი რომ დაეჭირა.

მძიმედ დაჭრილმა კაპიტანმა, დაიკვნესა და დაეცა სალი ხანზედ.

შენ მე დამღუპე! ჭსთქუა ამაღათმა, შემოჭკრა კელი კელს ეკ არის რუსი და მერე ჩემა სტუმარი . . .

არის შეურაცხება, რომელთაც ვერ დაჭფარავს სახლი! უპასუხა ხანმა. ბედის გამათელი გაგარდა: დრო აღარ არის ყოყმისა, დაკეტე სახლი და დაუძახე შენებს შეუტოლო მტერებს.

ერთის საათის წინ მე ისინი არ მყვანდენ . . . ახლა მე არა თერთ არ შემოდიან იმათ ბრძოლას. გაუმავრდე . . . მე არა მაქუც არც ტყვია და არც წამალი, ბიჭები შინ არაჩიან.

სახლი გაიქცა! განწირულებით დაიფვირა საჭირალში, რუსნი ამოდინათ მთაზედ, ჩქარის ბიჭით ისინი ახლო არიან . . .

რას ხან აგრეს წამოდი ჩემთან ამაღათ, უთხრა ხანმა მე მოვიდოდი ჩაჩნების ასაშლელათ, რომ ღინიაზედ დამესხა . . .

რას მოხდება ის ღმერთმა იცის მაგრამ მთაშიაც არის ჰური . .
თანახმა ხარ?

წავიდე . . . გადაწვევით უთხრა ამაღათ, მე გაქცევის
მეტი აღარა მიშველის რა . . . დრო არაჩინს არც ჩხუბის არც
უფედრების!

ეი, ცხენი ზე ექვსი ბიჭი წამოდით ჩემთან!

მეც შენთან წამოვალ ჰსტქუა ცრემლიანის თვალით საძი-
სალიმ, შენთან ვიქნები, ყოველგან თავის უფალი ზე ცუქსტაც-

არა ჩემო საუფარკლო საძირალი, არა! შენ აქ დარჩი მი-
სახლის ჰატრონე, რომ ჩქსნებმა ანუ უცხოვებმა არ გააოხრონ
სახლი, თავი დაუკარ ჩემ ცოლსა ზე მამასთან წაიყვანე შამსალ-
თან ნუდამივიწყებ-ნახვამდის.

ძლივ გაცვიდენ ერთის კარებიდან, რომ მეორე კარები-
დან შემოცვიდენ რუსნი.

თ ა ვ ი მ ე ო რ ე .

გაზაფხულისა შუადღე ბრწყინვიდა თავსა ზედა კავკასი-
ისსა, ზე მალაღი ხმა მოლისა უწოდდა მტროვრებთა ლოცვად
ხარისხებით აღმალღებოდენ მეჩითისაგან, ზე ერთგვარი ბგე-
რს განადვიებდა ეხოსა, ზე განქცობოდინს ჰაკრსა შინა.

მულა აჯი სულეიმანს, ღმერთის მოყურე თურქი, ერთი
ყოველ წლივ წარმოგზავნილთაგანი სტანბოლის დივანისაგან
განსავრცელებლად ზე განსამტკიცებულად მართლმორწმუნეობისა
ზე მასთანვე რუსებთა სიძულელისა, განისვენებდა მეჩითის ბანა
ზედა, გაათავა რა ჩქსულებრივ ძახილი, გაბანვა ზე ლოცუა. ის
იყო ახლად მიღებული მულად ჩაჩნის სოფლის იგლასში, ამის
თვს მოცული ღმრამ ჰახარისა განხილვითა თავის თეთრის

წვერისა ღ ჩიბუხის ბოლისა, ხანდისხან უჭვრეტდა კმაყოფილუ-
ბისა მოსურნეობითა, მათათა ღ კვეთა, მის თვალ წინ მდებ-
რეთა ჩრდილყოთისა მსაჩეთა მარცხნივ გამოჭსჩხნდებოდა მალ-
დი მთა, რომელიცა განჭყოფს ჩაჩანს ავარიისგან, შოწს გა-
მობწყინვიდენ თოფლნი კავკასიისა, კლდენი უწესოდ განფა-
ტულნი ფლატოზედ კიბეებად აღმოვიდოდენ ნასვეარ მთადმდე,
მხოლოდ ვიწრონი ბილიკნი აღმოიყვანდენ ცისედმდე, რომა
მელიცა შეუქნიეს ბუნებსა ღ მოუზოვებითა მთიულთ ავანაკ-
თა დასაცველად თავის უფლებებისა, ღ ალაფისა ყველგან იყო
მუედროება გარეშემო სოფლებსა ღ მთებში; გზებზედ ღ
ქუჩებში არც ერთი სული . . . არეკნი ცხვართა ევარენ ჩრ-
დილოში, კამბენი შეგროვებული იყვენ ლაფიანს წყაროზედ
ღ ამოეშვირიათ წყალიდან მხოლოდ ტუნნი, მხოლოდ ბზუი-
ლი ბუზთა, მხოლოდ ერთხმოვანი ჭრინჭინი მკაღისა, იყო ხმად
ცხოველობისა, სსშუალ მათათა ყრუ უდაბნოისა ღ აი სულეი-
შან, წამოწოლილმა ქვეშე გუნბათისა, სრულად დასტკებოდა
მუედროებისა ღ ბუნებისა უმოქმედობისაგან, ესრეთ მსგავსი
ზანმაც შეუძვრველობისა თურქთა ზნეობისა, იგი ძნელად
მიმოაქცევდა თავლთა. რომელშიაც იყო გამქრალი უკუწ თჳსი
ცეტხლი, ღ დაბინდა ნათელი მზისა, დასსრული თავლთა მათ
შემოხედათ ორნი ცხენოსანნი, რომელნიცა ვიდოდან პიჩის
პიჩი მდებარესა ხევსა.

ნეჭთალი! დაივიძარ ჩუწნმა მულამა, მოუბრუნა ახლას
სახლისა დერეფანისა, სადაცა კარებთან ება შეკასმული ცხენი.

ღ აი ტანოვანი ჩაჩანი, შეკვეცილის წვერითა, ბანჯოგლი-
ანის ქუდითა გამოფარდა კარზედ.

მე ვხედავ ორ ცხენოსანს, უთხრა მულამა: იმათ სოფე-
ლს გზა აუქციევს!

უთუოთ ურები იქნებიან, ან სომხები:— შიუგო ნექ-
თალი: იმათ ეკვება ან უნდათ იქიანონ წინამძღუარი; ისი-
ნი გასეკს შიიტებს იმ ბილიკსედ. იქ ჩუქნი მარდნი ჯინ-
ვნიც სტამაში წინ იხედბიან:—

აწა, ძმაო ნექთალი, მე ორჯერ ვიყავ მექაში და ბევრი
სომეხი და ურია ვნახე . . . მაგრამ ეს ცხენოსნები ვაჭრულად
ან გამოყურების ეკენი თუ სცვლიან ჯუარედინ გზასედ
რინას, ოქროსედ! იმათ ბარგიც აწა აქეთ. ახა შესედ
იმათ, შენი თვალები უფრო ჭსწორეთ ხედუქნი ჩემთა გამოცო-
ცხედ და გამიხილეს თავი. ადრე ერთ მანძილზე მე შექე-
ძლო დამეთვალა დიღები რუსის სალდათის კაბასედ, და ჩემს
მა მაყარმა არიცოდა გაცდენა ურუმუნებედ, და ესლა მე ნა-
ჩუქებ ცხვარსაც შორიდან ვერ ვიცნობ.

ამ ლაპარაკში ნექთალი იღვა ხსლოს მულისა და არწივი
სა თუალითა ჭსდევნიდა მგზავრთა:—

შუადლე არის ცხელი, გზა ძნელი, ჭსთქუა სულეიმან,
დაჭპატყეთ მგზავრნი შეიგრილონ თათონ და ცხენთა, იქნე-
ბი ახალი იცოდენ რამე; და მგზავრის მიღებას ძალიან გვიბ-
ძანებს უურანი:—

ჩუქნი მთაში უარანსედ ადრე ჭქონათ ჩუქულეა, არც
ერთი მგზავრი ან გასულა მშიერი სოფლიდგან, და მკუნვარე,
ან გამოსალმებულა უპროდ დაულოცავად და უწინამძღუროდ.
მაგრამ ეს კაცნი იჭენეულნი არიან: რისთვის მიწიან კეთილს
კაცებთაკან, და გზას აუქცევენ ჩუქნი სოფლიდგან, სადაც იმათ
სიცოცხლე იჭვხეულია იმისთანა საშიშ გზასედ?

მგონია შენი ერთ ქუქნიენნი არიან, უთსრა სულეიმანმა,
მიიფარა კელი შუბლზედ. იმათ ჩაჩურათ აცვიათ. იქნება ისი-
ნი მოდიოდნენ უკან დასაცმად რომ წავიდენ, სადაც შენი მა-
მაც წავიდა, ან იქნება მავილოდენ ძმანი სისხლ-საზღუდულად.

აჩა სულეიმან, ეს ჩუწნებუკად არ არის, განა მლითმუნა და მთიულური გული, რომ არ მოსულეი-იყო აქა და არ დაეკვივნა ვაჟკაცობა და გამარჯვება რუსებზედ— არ ეჩვენებინათ ნაცარცვი! ეგენი არც მესისხლები არიან, არც აბრექნი— იმათ უბაჟასი არა ხეწავთ; სხუა რიგათ ცანისამოსი კაცს მოატყუებს ვინ იცის იქნება გამოქცეული რუსები არიან? არაჩის დიდი ხანი ღუბეთ— აულიდამ გაიქცა უახასი, მოკლა სახლის ზაგრონი უზდენი, ვისთანაც იდგა, წაიუქანა იმის ცხენი და წაიღო თოფი იარაღი. . . ეშმაკი ძლიერია!

იმათოჯ ვისაც სუსტი სარწმუნოება აქვს ნექთალი. . . თუ მე არ ვცდები, უკანა ცხენოსანს უკან თმა შესუჭუჭუბული აქვს!

დეე მე შევიქმნე მტრეჭრი, თუ ეს მართალი არი იყოს! ეს ან რუსია, ან იმაზედ უარესი, შაიღია თათარი. მოიცა, მეგობარო მე ჩამოგვარცხნი მაგალამაზ ზილქებს, ნახევარ სათს უკან მოვბრუნდები სულეიმან, ან იმათთან, ან ჩუწნ სამში ერთი ვიქნებით საზრდოდ არწივთა:—

ნექთალმა ჩამოიბრინა კიბე, შეიგლო მხარზედ თოფი, შეჯდა უუნაგირო ცხენზედ დააჭენა მთიდან, არა მიმხედი თავა დაღმართის და არც ხეწარისა, მსოლოდ მტრეჭრი შეიგრისებოდა, და ქუჩანი დაგორდებოდენ უკანით შეუშინებლის მხედრისა.

აღლას აქბერ! დიდებულად უთხრა სულეიმან და დაიწყო ჩიბუხის წევა.

ნევთალი მალე მოიწივა ცხენოსანთა, დადალულნი ცხენნი მათნი, მოცულნი ქათვითა და ოფლითა ჩამოსწვეოდენ ვიწრო ბილიკზედ, რომელზედაც აღვიდოდენ მთაზედ. წინა იყო ჯაჭვით, უკანა ჩერქეზული ცანისამოსით; მსოლოდ ყიზილბაშუ-

ჩი ხმალი ეკიდა ნაცვლად ჩერქეზულისა. მარცხენა ხელი აჭვნდა სისხლიანი, შესვეული ჭქონდა კელსახოცით, ზ ჩამოეხა თემ-
ლაკითა ღრთავუე პირი ვერა ნახა მან, დიდსან მისდია უკან, ვიწრო
უფსკრულზედ მდებარე ბილიკზედ, პირველსავე ველზედ გააჭუ-
ნა ზ გადაუჭრა გზა ზ გაისწორა იარაღი. —

პირველმა ცნენოსანმან აიწია ნახადი ასე რომ გარდაშეჭ-
მუსუნდლის წარბების მეტი აღარა ჭსჩანდაცა. —

ალექუმ სალამ! უზსუხა მან, ზ შემოსვა ფეხზედ თოფი
ღ გამაგრდა აფხანდებზედ.

ღმერთმა მოგცეთ კარგი გზა, უთხრა ნეჭთალიმ, მაგ-
რამ ამასთანვე იყო მზათ პირველს მტრულს შეჩხვასზედ ეს-
როლა ცხენოსნისათვის! —

ღმერთმა მოგცეს ჭეჭა, რომ შენ არ დაუშალო გზა
მგზავრებს! მიუგო მათემენელმა მგზავრმა, რა გინდა ჩქნ-
გან უნაყ?

გთხოვთ განსვენებას ზ მოგიწვევთ შობობავ სუფრასზედ
თქვენს, ქერას ზ თივას თქვენს ცხენებს, ჩემი დერეფანი არის
ძველად ჰურად ნაქები: მადლობა მგზავრთა ამრავლებს ნახირ-
თა, აწითობს იარაღსა კეთილისა მასპინძელისას . . . ნუ დამა-
სვამთ დაღსა ყუჭდრებისას მთელს ჩვენს სოფელისას, რომ
არა ჭსთქენ იმათ: ნახეს მგზავრნი შეა-დღეს სიცხეში, არ
განაგრძელს, არ დაჭაბატიყს ისინი!

გმადლობთ მონაწილეებისათვის მგობარო! ჩვენ არავართ
დაჩვენულნი წავიდეთ სტუმრად . . . ზ ჩვენთვის სისწრაფე
უმიჯობესია განსვენებაზედ. —

თქვენ დაიდუპებით უწინამძღვროთ ამ გზაზედ. ჟიხვის
ბილიკებია. —

წინამძღუწრი! დაიუვირა მგზავრმა. მიუვტი მთელ ჭაუგას
სიაზედ, არა თუ თქუწნი სცხენო გზა. მე ვეოფილვარ იქ
სადაც გველი არ გაცურებულა, ღ არ ასულან ვეფხნი, არ აფო
რენილან თქუწნი არწივნი. ჩამოდექ ამხანაგო . . . ღუთის
გზაზედ არ არის შენი დერეფანი; მე არა მცაღან შენთან
დავგარგო ღაზარაკი. —

მე არ დაცხებებ ერთ ბიჯსაც, ვინამ არ შევიტყობ,
ვინასარ ან საიდან მოხუად. —

სამაგელო ბაშო! ჩამოდექ გზიდან . . . თორე ერთ
წუთს უკან, დედაშენი დაუწყებს თხოვნას ტურებსა შენ დამს
ხვრეულს ძვილებსა! მადლობა უთხარ ბედსა, ნუქთალი, რომ
მე ვპურმარილებდი მამაშენს ღ მრავალჯერ ერთათ გვიბრძოლია
უღირსო შჯლო! შენ აქ დაეთრევი გზებზედ დახვდები მგზა-
ვრთა, ღ გვამი მამიშენისა ღვება რუსების მინდორში ღ უა-
ზახების ცოლები ჰყიდიან მამიშენის იარაღს! ნუქთალი! მამა
შენი მოკლეს გუშინ, თერგს იქით: მიტან მე!

სულთან ახმეთხან! დაიუვირა ჩაჩანმა, მოწყულელი უეცარის
ხანის ნახვით ღ საშინელის ანბით; ხმა მის შექსწყდა; ის და-
ეცა ცხენის ფაფარზედ საშინელის განწირულებითის სსითა.

დაახ, მე ვარ სულთან ახმეთხან! მაგრა ჩემმ თავს ვფი-
ცამ თუ ეტყვი ვისმე, რომ ვნახე ავირის ხანი, ჩემი ძტრობა
შჯლი შჯლამდის ჩაჭყება! შეგზაურნი წავიდენ. —

ხანი იყო მღუშრად, მოცული როგორც ეტყობოდა,
უკომოვნოს მოგონებითა ამლათ ბეგი (ეს ის იყო) შავს ფიქ-
რში. ორთავე ტანისამოსით ჰსჩანდა, რომ ყოფილი იყვნენ
ახალ ომში; უღვამნი ჰქონდადთ შეტრუსულნი, თოფის ფა-
ლიისაგან, ღ სისხლნი სხვათა შემხმარიყვნენ მათ პირზედ,

განსა თვალნი შიშველნი ცხესასისა ეჩვენებოდა რომ თითქმის გამოითხოვეს საომრად ბედსა და ბუნებასა; ბნელი ღმრთილი წყენისა შეერთებული სიძულელისა თანა შეუკვრიდა ბაგესა; წინა აღმდეგ დაღალულობა ინსტებოდა ყვითელ ამალათის პიჩხელის ძლივ ახმხამებდა სიხუსტით თვალთა, და ხანდახან გამოაკვნიესებდა ახლად დაჭებილი ხელი: არეულად სიარული ამისთანა გზასეუდ დაუჩვეველის ცხენისა უმეტეს ამტკივნებდა მისსა დაჭრილობასა, მან პირველმა განსწვევითა მდუძარება —

რისთვის უოხარ უარი კეთილ კაცთ წვევანს! შევიდოდით დაფისვენებდით ერთი ორიოდ საათსა, და საღამო-ხანსეუდ წავიდოდით ჩქარა.

შენ ჭიტიქრობ, ამისთვის რომ შენ გრძნობ ვითაყრმს, საყვარელი ამალათ, შენ დაჩვეული ხარ შენ თათართ ბრძანებალობას, როგორც მონათა და შენ ასე ჭკობნია, ამ თავისუფალ მთიურთანაც ადვილი იქნება ყოველიფორის აღსრულება! კელი ბედისა არის დამძიმებული, იმათ თავსეუდ, ჩუქს ვართ და მარცხებული; და გამოქცეულნი ასამდე მთიურნი შენნი და ჩემნი ნუქერნი დახორცენ რუსების ომში და უნდა მეჩვენებინა ჩანებებისათვის ძლეული სახე სულთან ახმეთ ხანისა, როდესაც ისინი არიან დაჩვეული ხილვად ძლევის ვარსკვლავად, გამოცხადებულვიყავ იმათ წინ გამოქცეული, ვუოთღილვიყავ მონებე ჩემის სირკხილისა, მიმელთ ღარიბული დაპატიჟება და იქნება გამოგონა ევედრება მამათ და ძეთა დაღუპვისათვის, რომელნიც შე წავიყვანე თავდასასხმელად, ეს იქნებოდა რომ შე სუგუნოდ დაგვარგავდი რწმუნებას. გავა დრო ცრემლნი, შეშტეპიან, ზისხლის ზღვევა მოიცვამთ ჭმუნისა წილ მკუდართათვის, და მამინ კუალად ნახვენ სულთან ახმეთს ნს, მოციქულსა აღლათვისა და სისხლისსა; მამინ კუალად მოისმის ხმა ბრძოლისა, და ახლად წავიყვან მფრინვალეთა გუნდთა სისხლმწვე-

ველთა რესების სამძლავრსედ ესლა რომ შავსულვიყავ გაცხა-
რებული ჭმუნვისაგან ჩაჩნები სომ არა ჭსჯიან, რომ აღლასი
ამღვეს ღ ართმვეს ძღვეას . . . იმათ შეუძლიანთ შეურაცხ-
მუნ თავსედუ ურის სიტყვით, ღ შეურაცხება ჩემი მიყიდულია
ღ პირი მტრობას შეუძლიან შეღობოს განიერი გზა რესებო
სედ, რისთვს წავეჩნებო ვაჟკაც ხალხს ღ დავამსხვრიო ჩემი
დიდების ყუთი? რომელსა უურებასა არიან დაჩვეულნი განკვი
რებით? კაცი უღონობაში ჭსჩანს მარტო ჩვეულებრითი, მაშინ
ყოველს შეუძლიან მასთან იომოს გამოსცადოს ძალი, მეგრე
შენ გეჭირება მტოღინარე ექიმო, შენ ვეჩსად იპოვნი, როგორ
იც მე შეაწვს ხვალ ჩვენ შინ ვიქმნებით მანამდის უნდა მოით-
მინო, ამაღათ ბეგმა მადლობიერად დაიდვა კელი გულზე ღ
მეგრე შეებლხედ. ის გრძნობდა ხანის ლაშარაკის სიმართლეს
მარამ სისუსტე მოიცვამდა მას ყოველ სათსა.

ასცილდებოდენ რასოთველსა, მათ განატარეს დაჟე სვენარს
ში საზრდელად ჭქონდათ ქუმელი, გავიდნენ ყოისუს ხიდზედ,
ახლოს ამირეტისა, იმათ დიდი ხანია უკან მოიგდეს მისი ჩრ-
დილოეთის ტოტი, ღ მხარე ყოისუბულელთა ღ გაცხ-
რცვილი მთის ზურგი სალათელთა განუბილაკებული გზა მა-
თი იყო საშუალ ტყისა ღ ხევთა შემაშინებული თვალის ღ
სულისა ღ აი აემართნენ უკანასკნელ მთას რომლისგან ჭყოფ-
და ჩრდილოეთით ხუხასსა, ანუ ავრიას-ხანის სამთლობელასა
განჭქრს ტყეცა, ღ მგზავრნი აღმართს ავიდოდენ ცერულად,
დაჩვეული ცხენი ხანისა სიფრთხილით ღ მაგრად გადადგმიდა
ფხესა ქვიდან ქუახედ, გამოსცდიდა ჩლიქითა სომ არ ჩამოვარს
დებთან, მაგრამ ამპარტავანი, ღ ფიცნი ულაქი ცხენი, ამაღა-
თისა გაზდილი დაღისტნის გორათა, ფიცსობდა, ღ მალმალ
ბორძიობდა, განუბიერებული კარგის მოფლით ვერ შეიძლო,
ორი დღის სირბილი სიცხეში ღ მთის სიციფეში. მწვეტს
კლდეებზედ შემავრებულს მტირედის ბალახისა რომელიცა

მსჭიდა კლდის ნაპობში მძიმედ ქშინვიდა, ავიდოდა რა მალა ზე მალა, ოთელი წყაროდ ჩამოსდიოდა სამკერდულიდ-
გან განიერნი ცხვირნი გამოაფშეენდა ცეცხლსა ქაფი ჰსდუღდა
აღვირით, ალღას ბერეკეთ! დაიფიცა ამაღათმა, აწიფეს რა მთის
წვეკს, საიდანც გამოჩნდა ავარია, მაგრამ იმავე წამს დაღალუ-
ლი ცხენი დაეცა მიწაზედ, ხისხლმა გამოჭხეთქა ჰირიდგან ზე
უკანასკნელ სუნთქამ გასწევიტა თაფხუნი.

ხანი მიეშველა განათავისუფალოს ბეგი ცხენის ქვეშედ-
გან იმან შიშით დაიძახა, რომ ძაღდატანებით ჭიდილში წას-
ძრომის შეხვეულება ზე სისხლს ზე უწყენია დენა, ყრმა თითქო
იყო უმარგნობელი მტკივნეულებისა ცრემლნი ჩამოსდიოდენ
ზე დაეცემოდენ ზეკვდარ ცხენსა . . .

» შენ უგუზ არღა წამიღებ როგორც ქარი, ბუნბულსა იტ-
» ყოდა ამაღათ, ჭენქაში ველარ გავიგონებ შეშურვებულს
» ფირილსა, წინა აღმდექთა ზე ხალხთა კიყინათ, არც ომის
» ცეცხლში; შენ ველარ გამომიტან თუჯის წვიმიდგან რესების,
» ზარბაზნისა, შენით დამერქვა მე სახელი მხედარისა ზე რაღათ
» მინდა შენს უკან სიცოცხლე.

ამაღათ დაიღო თავი მუხლზედ ზე დიდხანს მდუმარებ და
მაშინ, როცა ხანი მზრუნველობით შეუხვევდა დაჭრილს კელს
დასასრულმან აიღო თავი.

ღამანებე თავი სულთან-ასმეთ-ხან! უთხრა მან გადაწევე-
ტით დაუტევე უბედური თავის მხვედრსა, გზა შორა მე აღარ
შემიძლიან, ჩემთან რომ დარჩე შენ დაიღუპები უეურე როგორ
დაგვეტრიალებს არწივთ, ის გრძნობს, ჩემი გული მალე მოკვ-
დება იმის ბრჭყალებში. . . ზე მადლობა; დმერთსა! უმჯობე-
სია ვაზოგო საფლავი ფრინველთ შორის ვიდრე მივცე
ჩემნი მტკერი ფეხქვეშ სათელად ქრისტიანთა. მ შვიდობით,
ნუღარ იყოფენი!—

როგორ არა გცხვენინან ამაღათ, წაღის ფეხის, წამოგგრაზედ დაცემა დიდისქმე გტონია. დაჭრილი ხარ, შენი ცხენი მოკვდა? დაჭრილობა გაგიმთელდება ქორწილამდის, ცხენს ვიშოვით უკეთესსა, ჰ წინათ ღმერთს ერთი სიფათი ვი არ გაუკეთებია, აგრე ყმაწვილს როგორ არა გცხვენინან, აგრე განწირულებასი თავის მიცემა, შეჯე ჩემ ცხენზედ მე აკუბრას დაჭერთ წაგოყვან, საღამომდის შინ მივალთ დრო ძვირია!

ჩემთვის აღარ არის დრო, სულთან ახმეთ ხან! გმადლობ ძმურის მზრუნველობისათვის, მაგრამ მე არ ვისარგებოლებ მაგითი . . . თითონ შენც ვერ აიტან აგრე დაღალული ქვეით სიარულს, მე გაგიმეორებ: მიმანებე მე ბედსა ამ მიუწითამულ მთაზედ, მოგგუდეები თავის უფალი ჰ კმაყოფილი ! , ჰ რით მიმიზიდავს მე სიცოცხლე, დედამა აღარა მუავს, ცოლი დაბრმავდა, ბიძა ჩემი ჰ სიმამრი ჰსტურვენ თარღოში რუსების წინ . . . ჩემ სამშობლოში დღესასწაულებენ გაურჩი, მე უნდა ვარ გამოქცეული სასლიდგან, გამოქცეული ომიდგან, მე არ უნდა ვიცოცხლო!

შენ არ უნდა არასუნებდე მაგისთანა სიტყუებს, საუფარულო ამაღათ! მხოლოდ მარტო ციფებით შეგინდობა, ჩვენ იმისთვის არა ვართ დაბადებულნი რომ მამებზედ მეტი ვიცოცხლოთ; ცოცხლებს კიდეც იშოვი სამს თუ ერთიც არმოგწეინდა, თუ შენ არ გიუვარს შამხალი ჰ გიუვარს სამკვიდრო, იმისთვის შენ უნდა იცოცხლო მისთვის, რომ შეგუდარს არ უნდა უფლება ჰ არ შეუძლიან ძლევა; სისხლი ვზღვიოთ სისხლი რუსებზედ არის ჩუქნი წმინდა ვალი, იმისთვის მაინც იცოცხლე; ჰ თუ ჩვენ ვართ დამარცხებული ეს სასლი ანბავი არარის მსუდრისათვის; დღეს იმათ ერგო, ხუალ ჩუქნი გვერს გება! ალღახი ამღვეს კაცს ბედნიერებას, მაგრამ კაცი შეიქმნ მისთვის სასელს, არა ბედნიერებით, არამედ სიმტკიცით

გამაგრდი შეგობარო ამაღათ . . . შენ ხარ დაჭრილი ზ სუს-
ტად, შეჟე ცხენზედ, ჩუჭნ განა ერთხელ დავამარცხებთ, რუ-
სებს. სახე ამაღათისა აენთო!

დაის მე ვიცოცხლებ სისხლის ზღვევისათჳს! დაიუფიან
მან, საიდუმლოსა ზ ცხადის სისხლზღვეობისათჳს, მეწმუნე სულ-
თან ახმეთ სან, მსოფოდ მაგისათჳს, მივიღებ შენს დიდ სუ-
ლოვნებას , . . ამასიქით მე შენი ვარ . . . ვფიცამ მამის ჩე-
მის საფლავს: მე ვარ შენი, უწინამძღურე ჩემს მუხლებს, გაუ-
ნიშნე ჩემს კელებს, ზ თუ მე მივეცემი განცხრომას, ზ დავი-
ვიწყებ ჩემ ფიცს, მაშინ მამაგონე მე ეს მინუტი. ეს მთა ამა-
ღათ ბეგ განიღვიძებს, ზ სანჯალი მისი იქნება ელვას!

ხანი მოეხვია აიუვანს ზ შესვა ცხენზედ განმხურვალეუ-
ლ, ურმასა. . .

მე ესლავ ვიტყვი რომ შენა კდის წმინდა სისხლი ემიერთა
უთხრა მან; სისხლი აღებრივი ძეთა მისთა რომელიცა, ვითა
გოგირდი მთაში მდინარებს ჩუჭნს ძარღვებში ზ ხანდისხან,
ფეთქება შეაჩვენებს ზ დაარღვევს მთათა.—

ერთის კელით ეჭირა ამაღათ ზ ხანი სითუთხილით დაე-
შვა თავდადმართს, ქუჭობი, სრიალით ჩაუცვივდებოდათ ფეხ-
ქვეშ ან ცხენი ჩაფურცდებოდა სალს კლდეზედ, ამისთჳს იამათ
რომ ჩავიდნენ, ბალახიან კუჭალზედ, ნელ ნელ, ხუჭუჭთ მდე-
ლოთ იწყებს გაშლას თჳსის მწვანის საბურველისა. დასასრულ
ისინი შევიდნენ სქელს თხილიან ტყეში, მასუგან მუხიანს
ბაღისან ზ კუჭალად ძიწს ჩინრებს ზ ჭანდრებში, სხუა ზ
სხუა სახეობა სემდიდრე მდელოთა, ზ დიდებული სიმეუდროე
ჩრდილოვანთა მუხათა, შთაბერვიდენ ვითარღასსაცა კეთილ
გრძნობიერებას ბუნებისადმი, ხანდისხან ტყის სიბუნელითგან,
დილა გამოთენდებოდა განშვენებული კეთილსულოვნოვანისა.

ფაფილის ხალიჩითა, ჯერეთ კაცთა ფერხთა უტკეპნელთა ბი-
ლიკთა, ხან დამალვიდა ტყეში ხან გამოვიდოდა ფლატოს პირ-
ზედ ღ, ქვეშე მისსა ძირს ჩამოქუხდა ღ ელვარებად წყალი,
ხან აქაფდებოდა, ხან იყო მდუმრად ჩრდილსა ქვეშე კოწახუ-
რისა ღ თხილისა; ხოხობნი გაიელვებდენ ცის ხარტყელებრიუ-
სა ბოლოებთა, გადაფრინდებოდენ ძეჭვიდან ძეჭვიში, გუნდი
გარეულთა ტრედთა ნავარდობდენ კლდეთა თავზედა, ხან კედ-
ლებად ხან სურტებად ადვიდოდენ ცაში ღ მზის დასრულა გარ-
დასახმდა მთაზედ თჯსა წყულსა ღ ძოწვლილნი ნისლნი ნელად
აღმალდებოდენ ხეგებში ყოველი გამოსუნთქვიდა საღამოს
სიგრილითა, ჩუქნი მგზავრნი იუწენ უკუწ ახლო სოფლის
კოხისა, ახლო ხუნჯასის მდებარისა, არა დიდი გორაკანი
ყოფდა ამ სოფლებს ოდესცა თოფის სროლა მოემდა მთაში
ღ ვითა ბორცუ მემთხრობლად განამეორა მთამან, მგზავრნი
შედგნენ; ხმა ნელანელ შესწყდა.—

ეს ჩუქნი მონადირები არიან, ქსთქუა სულთან ახმით
ხანმა, მოიწმინდა პირზედ ოფლი ისინი მე არ მეღან ღ არა
ფიქრობენ რომ ამ გუარ მდგომარეობაში შემოეყრებიან
ბევრს სამხიარულოს ღ ბევრს სამკუნვარო ტრემლს მივატან
მე ხუნჯასში!

უფარისეული მკმუნვარება გამოიხატა მრისხანეს ახმელ-
ხანის სახეზედ; ყოველი ნარნარი ღ ყოველი ბორცუნი გრძ-
ობანი ასე ადვილად თამაშობენ აზიელისა სულს.—

მაგრამ მეორე სროლამ დააფიქრა . . . კიდევ, კიდევ
სროლა უპასუხებდა სროლას, ღ მასუკას შეერთდა ცხარი სრო-
ლა, იქ რუსები არიან, დაიფიცა ამაღათმა მოიძრო ხმალი
ქაქაშიდგან.—

მან მოუჭირა უზანგი ცხენსა, თითქო ერთის გადასტოპ
შით გადაფრინდებოდა გორასა მალად ძალა წაერთო. ზ სმას
ლი წკრიალით დაეცა ძირს კელთაგან.—

სანო! უთხრა მან ზ კარდასდა ცხენითგან: ისწრაფა მი-
საშველებლად შენი სახე ას კაცათ უღირთ ესლა იმათ.—

სანს ან ესმოდა იმისი ლაპარაკი; ის უუჩს უგდებდა ტყვიის
წუწუნს თითქო უნდა გაეჩნია რუსის ტყვიას ზვირიელებთაგან.

განა მზგასად მაჩდის ჯიხვისა, ისესეს ფრთები უზიო
ზეგის აწივიებისგან! ზ სიდან მოსულან, როგორ შეიძლეს
მოსულა ჩუტნ შეუაღს მთებში, ანბობდა ის ზ აფუანდაში
ჭქონდა გაუფილი ფესი! მშვიდობით ამაღათ! დაფვირა და
სასრულ მოკმა რ ცხარი ზ ძლიერი სრლლა. მე მივიდივარ
მოგვქედ ჩუტნს ქუტყინის დანგრეულობაზედ, ზ დავეცე ვითა მესი!

ამავე წამსა ფესის წინ დაეცა წუწუნით ტყვიას; დაინარა აიღო
ღ სახე მისი გაბწყინდა დიმილით. დამშვიდებულმა გამოიღო
აფუანდიდან ფესი ზ მოუბრუნდა ამაღათს.— შეჟე ცხენზედ
უთხრა მან: შენ შენის თქალებით მალე გამოიცნობ ამ გამო-
ცანას . . . რუსების ტყვიას ან არის, ეს სზილენძისა არის,
ჩემის სასურწლის ქუტყინისა, ზ მეტე ეს მოჭოფინდა სამხრე-
თიდეგან, საიღამაც რუსებს ან შეძლიანთ მოსულა.—

ისინი ზვიდენ გორზედ, ზ თქალწინ გამოჭსნნდა ორი
სოფელი, იქიდან მოისმოდა სრლლა მცხოვრებნი ჩამსხდარნი
ქუტბში, ბაღებში, ესროდენ ურთიერთს.— საშუალ მთასა დარს
ბოდენ დედაკაცნი ყვირილით ზ ტირილით, როდესაც ვატი
ვინმე მასხლავდებოდა რ ახლას უფსკრულის ხევისა დაეცემო-
და დაჭრილი, ისინი ზიდავდენ ქუტბსა ზ მხრუნწლლობით
აწყობდენ ზ უკუთებდენ საფრებსა.—

მხიარული კიყინა მოისმოდა ხან აქეთ & ხან იქით, როცა ნახვიდენ რომ დაჭრილს გაათრევიდენ საფრიდგან. ხაშინელი ღრიალი მოისმოდა ოდეს დაეცემოდა ვისიმე ნათესავი ანუ მოყუარე— ამაღათ დიდხანს უუუკებდა განკურნებული ამ ომსა—. მეტე მობრუნდა კითხვის თქალით ხანსა.—

ჩუტნში ეს ხშირია, უპასუხა მან & იამებოდა ყოველი ჰსწორე სროლა.— ესრეთი ჩხუბი შეინახავს ჩუტნში ვაჟკაცურ სულსა & გუჩჩუტს ომსა. თქუტნში ჩხუბი გათავდება ხანჯლის დაჭრით; ამგუჩაჩი ჩხუბის ატეხა. & მე მგონია ესლაც უთუოთ ჩხუბობენ მოპაე უღ ძროხასეჲდ. ჩუტნში არ არის სირცხვილი ქურდობისათჳს სოფელში, მხოლოდ არის სირცხვილი როცა გამოჩნდება. უუუჩე ჩუტნ დედაკაცებს: ტყვისთან ბუზუბოვით ბზუიან. & იმათჳს არაფერი! ღირსნი დედანი არიან & ცოლნი მხეთა! . . . რასაკვირველია სირცხვილია ვინც დასჭრის დედაკაცს; მაგრამ ვინ უთავდებაებს ტყვიას.— ჰსწორე თქალი გაუნიშნებს მტერსა, წავიდეთ ჩუტნსა.—

მხოლოდ ხანის დანუტვა არჩენდა ჩუტნ მგზავრთა ხშირის დაცემისგან ცუდ თავდადმატოს მდინარისადმი უზენასა. ამაღათ თითქმის ფეხ-ქუტნში ვერა რას სეღვიდა ორკეტი საბერველი საღამოსი & სისუსტისა ჩამოეუთარებოდა თქალებსეჲდ, თავბრუ ესხმებოდა & ძლივ გადააბიჯა კარებს, სული შეუკუბოდა, სსიკუდინო ფერმა დაყარა თჳსი ოფლი, შიქსა დაჭრილისასა, შესუსტებული სისხლითა & დაღალული მხითა. შიმი შილითა & სულისა ჭმუნვითა უგრძნობოდ დაეცა უჭავილოფანს ხალიჩასეჲდ.—

განკრძლება შემდგომ ნუმერში.

ხუცები არ ვიცი რამდენი, & ასი მონაზონი ქალ-წული რა მელიც ავად შეოთოთ მომეღელთაგანი არიან, ამ ქსენონზედ მათი მონასტერი ასეა იყო, & რიგით & რიგით გამოვიდინ & მსხურებდინ ერთი ეპისკოპოსის ადგილს შეოთი ხუცესი იყო, მათი თავი, იმავე ქსენონში ჰქონდა კაი სსასხლე, კარგა კარიგებული მომცრო სამწინველო თავის თვის კლიტეები მას ებან & მრავალი მოსწავლე სსწა იყო, ზოგი აქიმის შავირდი ზოგი ჯარასი რომ ტანს & ფეხს სცემელს & საჭმელს მონასტერი აძლევდა & სხულებს ისინი ჰმსახურებდენ, & სსწავლასაც ჰსწავლობდენ, წიგნსა ძილოსაძეოსობასა, აქიმობასა, ჯარაობასა, სიმდაბლესა, სხუელთ-მოვლასა, წამლის-კეთებასა, მხარეულობასა & მიის რიგებსა, რაც იქ სსსამსახურია. თორმეტი კათუხინი ექვს ექვსი უძილოდ არ გაეყარნენ, აღსარება, ზიარება, ნუგეშინის ცემა, მოთმინება, ამას სსწავლიდენ & ქადაგებდენ, უსსოთ არაფერ იყოს, ორი მკუდარი ესვენა იმ დღეს & კოცლი იყვნენ; ფლორენცა მართლა გასინჯვით ვერ ვნახეთ ხანი არ დაგვცაღდა.

თ: ენკენისთვის დილაზედ ჩვენის მონისტრის ეკკლესიაში შეგვიუვანეს ზევით რომ წმიდა იოანე დავსჭსწკრე მტერს რომ მიუტევა & ჯვარს-ცემამ თავი მოიდრიკა, ის ჯვარცმა გვანჩენეს, დიდის საქმითა გალობითა & სანთლებითა, მადლი ჯვარი იყო დასატული ბერძნის რიგით თავი ისევე მოდრეკით ჰქონდა, წმიდის იოანეს ნაწილიც გვანჩენეს ორივე კარგა შემკული— წამოვედით ნავით აღიკონისაკენ მრავალი კაი ქალაქები & სოფლები ჩამოვედეთ, მრავალი შენობა, შენობაზედ მონასტერი მრავალი, ზოგან ზეთის ხე მოაკლდა ოცდა ექვსი მილი ვივლეთ ერთს კაპილიონში დავჭსდეთ:

ი: ენკენისთვის ვვლეთ კაი შენობები კაი ქალაქები ჩამოვედეთ & ვაკება ადგილი იყო ოდიშის მსჭსგავსი შენობა

ბა შენობაგედ, სრულ ბაბილო და ზეთის ხე მრავალი, აქათ
 იქით მრავალი კაი შენობა ქსნნდა ვლეთ ით. მილი მოყუ-
 დით ქალაქსა ვისას, ზემო ფლორენცის ამბავში ერთი ეს
 დაგვჩნა შუა ქალაქში მდინარე დიდი ჩამოდის, ოთხს ადგილს
 კიდი ძვეს. ხუთ ხუთი ექუს ექუსი კამარა მავრამ ერთი ხო-
 დი ვაკეთ იყო დახურვილი კამარის სიმსგრვლე ძლივ შეეკ-
 უობოდა, განიერი კამარები ჭქონდა, ასე ოსტატობით აუშენე-
 ბინათ და კრანდუკას სასახლე მდინარეს იქით ქალაქს გაცილე-
 ბით იყო, მისი ციხე თავს ადგა, სულ ქალაქი კელ ქვეშ ჭქონ-
 და და წალკოტი გვერდით და იმ სასახლიდამ ციხეში ასე შე-
 ვიდოდა, კრანდუკა ვერავინ შეიტყობდა გზა გვირბით ჭქოდა
 და მდინარეს აქათ ქალაქში კრანდუკას სახუნჯე იყო, ორის მი-
 ლის სიშორესა ასე მოკრთო კრანდუკას სასახლიდამ სრულყო-
 ბით ბაზარი წამოუყვანა, ურთს კიდზედ გამოუცარებინა სალა-
 როსათვის შემოუყარა, ზედ ბაზრის თავზედ ასე გზა მოკრ-
 თოთ, უნდა ეტლით მოვიდოდა თუ უნდოდა ქვევითად, სახუნ-
 ჯეში შევიდოდა — ფისს მოჰყვდით, ფლორენცისავით მდინარე
 შუა ჩაუდიოდა ოღონ კრანდუკა ფლორენცას იჯდა თვარა
 ქალაქი ის უარუსი არ იყო, სხუგან ვერსად ვნახე და ფისს
 მრავალი სასახლე გათლილის მარმაროლოსი იყო, ბაზრების
 სვეტები უფროსი ერთი გათლილი იყო, მთავარ-უპისკოპოსი
 იჯდა მისი ეკლესიას ვნახე დიდი ჯვარის-სახედ აღშენებული
 გარედამ და შიგნიდამ სრულობით მარმაროლო იყო, იატაკით
 თავით შიგნიდამ სამოცდა თორმეტი თითო ქს მადალი
 სვეტი ძინს ჭქონდა, ორს სართულად იყო დახურვილი და ზე-
 ითი ვერ დაუჭსთქალე უფრო მოკლე და უმრავლესი სვეტები
 იყო, ორმოცდა თექუსმეტი მარმაროლოს სვეტი დიდის კარის
 საკენ ჭქონდა, გარედამ და გარეშემო ზოგი მარმაროლოსი
 ზოგი პორტირის სვეტები, მრავალი ვერ დაგვსთვალე ერთი
 იქიური წმინდა ესფლავა, სახელად წმიდა ჩანიგრო ერქვა

შიგნით შევიდოდით ის გვეუცხოვის გარეთ გამოვიდით
 შიგნით შესვლა აღარ მოგვინდის, მრავალი დიდბრძანი ვეც-
 ხლის სსსხთლუ კანდლები კომლები, ჭვარები, სატები, ძვირ-
 ფასები ბ ტრანკეზი სულ შთელი ვეცხლი ზეიდაშ წიარები
 კიდობანი ვეკოფ სამოცი ლიტრა იყო, იქით ერთი სსსფლათ
 აქშენებინათ, ნოეს კიდობნის ზომასკედ, სრულ მამარილათ
 სმასი წყრთა სიგრძე მისი, განი ბ სმადლუ უცხო მარმარი-
 ლოს სვეტი, ორას ოცდა რვა ჭქონდა სიწლოდ წვივის სისხო
 ბ სმადლუ ხუთი ადლი, უცხო რიგებდ დათლილი დიად მო-
 შეწონ აქ ვისც დაშარხვენ ახალი მკურდარი ოცდა ოთხს
 უამხედ დაფსკვილი ძელები შეიქნება, იერუსალიმიდამ მეკეცის
 ბ გარკვის მიწა მოუტანიათ ბ ის ჩაუყრიათ, იმისგან არის.—იქი-
 დამ გამოვიდით სსსთლოს ეძახდენ ერთს ეკკლესიაში შეგ-
 ვიყვანეს იქავ ისიც სრულებით მარმარილათ ნაკები იყო,
 შიგნით ბ გარეთ ოცდა ათი სვეტი მარმარილთი სსსთლავს
 ჭქონდა, შუა დიდი ემბაზი იყო შეწეობილი ჰორფინისა იქ-
 ით ერთი საქადგო იყო, ცხრა სვეტსკედ იდგა, სამი ჰორფი-
 რი, სამი მარმარილთ ბ სამი გრანტი, ზედ საქადგო თეთრი
 ალაბასტრისა იყო, საუფლოები უცხო მოჭრილი ბ კიბე ჰორ-
 ფინისა ჭქონდა, გარედამ ოცი მარმარილთ სვეტი, ძირს
 ჭქონდა, სამოცი მისი უმცროსი, იმასზეით გუმბათათ მოეუ-
 ვანათ დიად სსსამოფნო სსსსავი იყო, იქიდამ გამოგვბრუნეს
 უკან სსმრკელო ედგა ისიც სრულბობით მარმარილთ იყო, რვა
 სატთულად აღშენებული, მაგრამ რვა რიგი სრულ ახლო ახლო
 თეთრი მარმარილთ სვეტი მოეუვანათ, თითო რიგსკედ ორ
 მოც ორმოცი ბ სსმრკელო ასე წასრით აქშენებინათ კაცი შეში-
 ნდებოდა აგეწ წაიქცევათ, ეს ამდენი შენობა ამ ოსტატობით
 მოეუვანათ იქაც მრავალი რამ უცხო იყო, მაგრამ მკზავრი ვი-
 ყავით არ გვეცალა სსსსავად ბ ავდარიც ძალიან იყო, თვარამ
 ერთის ეკკლესიის ქება ჭსთქუწს, იმაში ერთი საკურთხეველიაო
 მასი ტრანკეზიო ოთხმოცი ათას სკუთად გაკეთებულას:

ია: ენკენისთვის ფისადამ წამოვედით, ფისას წყალი ალიკო-
რანას ზეით სუთს ეჯსედ ზღვას შევერება, რადგან ეს ასე
სიშორე გაუინჯავად ალიკორნიდამ ზღვა გაუჭრია კრანდუკას
ოცს მიღსედ ერთი რუ მათუტანია ფისას ქალაქის ბოლოს
ფისას მდინარისათვის შეუერთავს, იმ მდინარეიდამ ნავები თუ
უნდა მდინარით წაუყენ თუ უნდათ ზღვის რუთ წაუყენ, კა-
რები აქვს შებმული თუ უნდა ჩამოუშეებენ, ასე არის მოართუ-
ლი ნავს ასწვევს ჭანრაკითა ზე კარსედ გარდათრევენ ზე კარ-
ნი იქიდამ მოუგლიან ჩანსდებიან ზე ალიკორანას ისე წაუყენ,
ან სამი კაცი შეებმის ან ორი თუ მძიმეა ოთხი, ჩვენ ცამუ-
ტიოდ კაცი ვიუაგით, ჩუენის ბარგითა ზე ნუხლითა სამი კაცი
მიგვათრევიდა, სან ნიხბით, იმ ზღვის რუხედ ადგილ კიდები
იღვა, ოცი მილი შვიდს ეჯსედ ცოტა რამ ნაკლები იქნება,
ოცდა ერთი მილი შვიდი ეჯია, ასე დიდი ადგილი გაუჭრათ
ამისთანა შენობებს ცდილობენ ზე ძნელს გადავილებენ, მოვე-
დით ალიკორანას უწინ რომ დავუჭსწერე ალიკორნის გარეთ
შენობა არა ჭხანდა, ზღუა ზღუა მოვიდოდი, მაგრამ გველე-
თისაკენ კაი შენობები ეფიფილა, ალიკორანას გარ სრულ
ზღვა ავლია, კაცის კელით არის გაკეთებული, კიდები ძეს
ზოგან კიდით შეისვლებს, ზოგან ნაკებით, შიგ ქალაქისა დი-
ად კაი ქალაქია, ბერძნის სყუდარს მივედით, ბერძნები ვერავინ
ვნახეთ, სომხის სყუდარს მივედით, დიად კაი ეკკლესია იყო,
კარგი აშენებული, შვენიერი, არას ადგილს სომხებს მისთანა
ეკკლესია არა აქუსთ, სხვებიც მრავალი უცხოები იყო, მაგრამ
რადგან ვერ ვნახე აღარც დავუჭსწერე, საქმემ არ მოგვიდინა
ნახვა, არათუ ჩემი საქმით, სოფლის საქმით:

კე: ენკენისთვის ალიკორნიდამ წამოვედით, ალიკორნიუ-
ლი ფრანცისის მეფის კონსული მრავალს გასარჯვა ჩვენსედ,
დიად კაი კაცი იყო, ფრანცისის ნავში ჩავსესა ჩვენ მალთან
გვინდოდა მოსვლა ზე ის კოლმადლი სივილიის ქვეყნისაკენ

მივიდოდა მისინი ქალაქს ბ იქ უნდა მივსულავიყავით ბ იქილამ სხვა ნავით მალთას წავსულავიყავით ორსი მილი გაგვიმრუდა კაცის თავს შვიდი მარხილი გამოგვართვა თასის სასმელი საჭმლით კარგი კელის შეწყობით სხვა მესამედ კაცის თავს ორმოც მარხილს გთხოვდა უსაჭმელად:

გვ: ევკენისთვის ქარმა პირს დაგვიწყო ტემა ველან ვიან რეთ ალიკორნიდამ მისანამდის ექვსასი მილი იყო:

გვ: ენკენისთვის ქარმა გაგვბრუნა ზეით რომ სპანიის შეთის ცხე დაუჭსწერე იმლიმენაშიკე მივედით, ოცდა რვა ენკენის თთვე იქ ვიდექით ვთ. ენკენისთვის გამოვედით კადევ ქარი პირს გვცემდა მერმე ისიც ჩავარდა უქაროდ დავრჩით, ოცდა ათი ენკენისთვის ცუდად ვიდექით. ა. ღვინობისთვის საღამოს ცოცა რამ მრუდი ქარი ადგა, ვიარეთ აგვიდელდა დიდად სამს ღვინობისთვის დღე ბ ღამე სულ დიდი დელვა იყო, დიაღაც გაგვიჭირდა სამს ღვინობისთვის წირვის დროს ღმერთმან შეკვიბრალა კაი ქარი ადგა ვკლეთ სან ქარი მრუდი, სან არც სულა, ექვსს ღვინობისთვის მიჩინას მიმართეს; მიანლოვდენ გამოარუნდა ქარი, სხვას ქალაქს მიმართეს, სივილია დიდის სამეფოს კუნძულია, შეიდასი მილია მისი გარეშემო კაი ადგილი; პალერმო ქალაქს მიმართეს ქალაქი დიდი ბ ზღვის პირი, ვაკე კარტი ადგილები მაგრამ მთა დორი ხშირი ბ უნაყოფო უცნო კლდინა:

გვ: ღვინობისთვის შუა დღეს უკან, ფრანციცის კონსული იყდა, ის გამოვიდა ხომალდში, გენახა, წავვიყვანა ეტლითა ქალაქში შეკვიყვანა, მრავალი დიდი ბ კაი ქალაქი ვსახეთ მაგრამ ერთს ქალაქად დიად მომეწონა, უფროსი ერთს გალანინდა ბ სასლებიც თელილი ქრე იყო, ქალაქს შუა გულზედ უკან მიგრავალი ადგილი, რვა კუთხველ გაკეთებინათ ოთხ

კუთსეს თითო მარმარილოს სანე იყო; ღ თხს კუთსეს
 ოთხგნითვე გზა წაჰიდოდა, ქალაქს ოთხს მკარეს თვითო გ-
 რი ჰქონდა ასე სწორად იყო ეს გზები შეადამ ოთხივე კარ-
 ჰსხანდა, სულ ბაზარი იმ შერგველს ადგილთან ზედ მარჯვნივ
 ერთი წყარო იყო, სამი ხარისხი აივლიდა, გარ მარმარილოსი,
 რვა კაცი იდგა მერმე ცხრა ხარისხი ამოვიდა ოთხგნითვე
 ოთხ ოთხი მარმარილოს კაცი იდგა, ზოგს ისევ ან ქალი ან
 კაცი უდგა ზოგს სხვა ჰირუტევი ღ ან კაცი ღ იმ სხვა მკ-
 რეს კაცამდის განხედ სამი კაცი სხვა იყო, ერთი შუაზედ
 იწვა აქათ იქითი იდგა იმ ხარისხებს გარშემო მარმარილოს
 სპილო, მარტორქა, ლომი, ირემი ღ რაც უცხო ნადირების
 გარ იდგენ, მერმე მაღლა ვაკე იყო კალთს ოდენი შუაზედ
 დიდი ავნი შეკრული შუა მაღალი ქვა კარგად ყვავილოვანად
 გათლილი, ზედ ერთი ტაშტივით მარმარილო ოთხი მფრინ-
 ველი გარშემო იხდენ ღ შუა მაღალი ქვა ღ აგრევე ტაშტი
 ღ ოთხი ისე იჯდა ღ შუა მაღალი ქვა ღ ზედ კაცი მარმა-
 რილოსი, თავში დიდი წყარო გამოხდიოდა ღ რაც ან კაცი
 ან ჰირუტევი ვხსთქვი ყოველთავე ჰირში შადრევანი გამოს-
 დიოდა, სასს ადგილსა, მათის ზეჟის სანე იყო, ერთი მარ-
 მარილოსი ღ ორივე ტევივისა, სხვისა ღ სხვისა ჯერ მიგვიყ-
 ვანეს თატიინის ეკკლესიაში, დიდი ეკკლესია იყო, ღ ოცდა
 რვა მარმარილოს სვეტი ჰქონდა. თვითო მთელი, თვითო ექ-
 სი ადლი სიმაღლე შტონაა შავი მოჭრელო მარმარილო
 იყო, ღ ათი ყვითლის მარმარილოს სვეტი, თვითო ორ ადლ-
 სანეგარი იყო ზეიდან ღ გვერდები უცხოად დასატული უცხო
 კანდლები დიდროანა უცხო სასანთლები მერმე მიგვიყვანეს
 იესოვითების ეკკლესიაში, ეს უდიდესი ეკკლესია იყო, მაგ-
 რამ სვეტები კედლისა იყო, აქათ იქით ათ ათი კამარა იყო,
 მაგრამ სვეტებზედ სულ ფერადი მარმარილო ეკმარათ, ღ კედ-
 ლებზედაცა მაგრამ როგორ ეკმარათ მფრინველში დაეთათ

ფინ გველის მჭამელთა გველი ერჩის, ფინ ჩიტისა, ჩიტი უჭირს. რომ მართლად ფრინველის მსგავსად, სად ხილის მჭსკავსი ხილის ფერი მარმარილო და ფოთოლი და ყვავილები სულ ყვავილებისა და ხილის მჭსკავსი; კედლებსა ზედა დავითის ფსალმუნები, კაცი თეთრის მარმარილოსი და სსჟა და სსჟა ფერის მარმარილოსი მრავალი უცხო საქმე ვნახე. ცაჲ გარდა დასტუელი იატაკები და სხვებისაც სრულებით ფერადი მარმარილო შეწყობილი დიდრინი კანდლები და სხსნთლები მრავალი უცხო მარმარილოს სატები იქილამ მივედით საქვისკაზოსო. ეკვლისიაში ეკვლისის გარეთ დიდი მინდორი სულ ქვათენილი გარეთ შემოსულადილი და ზედა მშპებისა და წმიდაებისს სახე მარმარილოსია ღმართული, შუასედა მომცრო შადრეკანი, შუა მარამ უღწმიდა მარმარილოსი შევედით; ცხრა სვეტი დაათ ცხრა სვეტი იქითა თვითო ზედა ოთხ ოთხი მარმარილოს სვეტი იყო, ერთად შეერილი დიად საამოფრო იყო, საკურთხეველები უცხოდ შეკული, სრულ ფერადის მარმარილოთ შეწყობილი, ზოგი ხილის მჭსკავსად, ზოგი ყვავილის სახედ, თვარს სატები უმრავლესი ერთი წმიდის ზიარების კიდობანი სულობით ლაჟვარდის ქით იყო, აშენებული, ოთხი ადგილი სიმაღლე აგრევი სიმკრეჭლე, რომ მთელი ლაჟვარდის სვეტი თვითო სამსამი მტკაველი და სსჟა სულ აბით ლაჟვარდისა იყო, ნაკები კანდლები სხსნთლები დიდრინი თვითო ათის ლიტრისა ვეცხლისა ნაკლები ზოგი ღამე გვესწრა მართლად ვერა ვნახეთრა; ამ ქალაქის მუთის ქალი დოზოლას ჭრქმეოდა ჩვენის ქით ვარდუად გამოითარგმანება ქალაქ ზეით ერთი კლდიანი მთაა იქ დამდგარა, ქალწულად და მრავალი მოღვაწებაუქნია, წმიდა შექმნილა იქ მიცვლილა, ნაწილი ცოცხა რამ საქვისკაზოსო ეკვლისიაში იყო, და საფლავი იმ მთაში კაი. მონასტურს დაქმნულენ, დიდად სასწაულოთ მოქმედსა, ჩვენ ვერ ვნახეთ პალეომო დამ სახეარ ქვი იყო, მადანს კლდიანს გვერდში ერთი სსჟა

ქალაქი იყო, & იქ მთავარბრძენგაბაისი იჯდა & პალატების
 გზისგაბაისი იჯდა ამ კერძულს შიგნითაც კაის ადგილებს
 აქედენ კაიანსა & სკანავ სათესსა თვარა რაც ჩვენ მთა გო-
 რი ღვინისსეთ სულაბით უნაყოფო იყო, & კლდინი:

თ. ღვინობისთვეს ადრე კაი ქარი მოვიდა, ღმთის სა-
 ხელზედ წამოვედით მისინისკენ, მაღლას მისლვა გვინდოდა
 ამ ქალაქივამ ორასი მილი იყო, მაგრამ ხომალდი ვერ ვი-
 შოვნიყო. ახ ორმოცდა ათი მილი პალატებამ მისინა იყო,
 & მისინიდანაც ორასი მილია მაღლას. გზა გავევიტრქვლდა.
 მისინას მივედით მამინვე თრანსიციის კონსული მოვიდა, დიდ
 გაისარება. ოკბილად & კარავა შეკრავარა. წავიდა წმიდის ვასი-
 ლის მონასტერში. ბასილიანნი მონაზონები იდგენ მათი უფ-
 რისი & ერთი სსუა მოიყვანა. წავიყვანა იქ დავეყვანა დიდი
 & კაი ქალაქი იყო, ათი თორმეტი მაგარი ცისე დამენს დი-
 დი. მაგრამ დამენს გარშემო, სულ ასე ერთ რიგად იო-
 ნაშენი რომ ერთი სახლი ეკონებოდა & ის დიდ მონაშენს
 სამეფოს სახლამდის სულ ასე იყო. არ გაიყნობოდა მეფის
 ხასხლე რამელი იყო, & დაბლის კაცისა რომელი; უფროსი
 ერთი გათლილის ქვისა:

ი ღვინობისთვეს კონსულს ეტლი გამოეგზავნა, ქალა-
 ქის სანახავად წავიყვანეს. ვერ მიველ კონსულის სანაშენი.
 კაის გარიგებით, ცოლ შვილი მოგვარება, კარვა დაგვსდა
 შერმე წავიყვანეს ერთს მონასტერში მიგვიყვანეს დიდი
 ეკლესია იყო, გვ. სვეტი ქონდა მარმარილოსი. მაგრამ
 მთელი არც ერთი იყო, შეწყობილი იყო, მთელს ჭკვანდა
 სოფიოთ დახატული, საკურთხეველი, ერთი ეოვლად-წმიდის
 ხატი გვანჩენეს, კარვა შემკული დიდი იყო, კაცის სიმაღლე
 მრავალი პატროსანი თვალი იჯდა, ვეცხლის მოჭედილი იმისი
 ასე ქსთქვეს წმიდა პავლე მოციქული, რომ მოვიდა აქ

შირველად ბ ქრისტე ქადაგაო მაშინვე მოიქცნენ ჩვენნი
 მაშინო, ბ ერთი მხატვარი ბ კაცები გაგზავნეს წმიდან
 მარიას ღმთის მშობელს შეესვენნენო, ერთი შენი სთვარვე
 ლი გვიბოძეო, ეს სატი მაშინ დასატესო ბ სამიოდ ცრო
 ქონი წიგნი ღმთის-მშობელმა დაწერაო მე ვარ თქუენი
 შთარველიო მასუგან ამ ქალაქში არც უამი განქნილა არცარა
 მაგისთანა სძნელა, დამაბთებიაო ის წიგნი შაშის საღარაშა
 მე მართალი არ ვიცი, ამათ ასე მსოქუეს იმ სატის სასგენი სულ
 ფერადი მარმარალოთ უვაკილით შექმეთ დიად კარგი შეწო-
 ბილი იყო, მრავალი კაი წყაროები შადრვენად ამოსული იყო.

ია. ღვინობისთვის ბასილიანთ თავითი ნაწილები გვაჩ-
 ვენეს ჯვარის ნაწილი, დიდი ბ კარგი გაკეთებული ორას ოქ-
 როს ანგელოზ ეჭირა წმიდა იოანე ოქრო-პირის თვალბს
 ზებით კარგა შემეული წმიდის ბასილის ნაწილი, უცხოთ ბ
 კარგათ შემეული, კაი გვირგვინი ბ ომფორი სულ მურასა
 მთლად წმიდა ვასილი გამოეუვანათ, გვესლესა ბ გულში
 ნაწილი უჯდა: წმიდა აკათას მკლავი, წმიდის ქრისტე-ფარეს
 ცერი, წმიდის ვასილის ძმის დემეტრიას ნაწილი, წმიდის
 ბარბარას ბეჭი, იმათის რიგისგან წმიდის თომას თავი, სამის
 მარწამის სხუა თავი, ოთხის თავითის რიგისა წმიდისა, სხუა
 თავი, მრავალი სხუა ნაწილი გვაჩვენეს კაის გელის შეწობით
 გჭევანდით, ზღვის სრუტი მომცრო იყო.—გაღმა იტალიის
 ბოლო იყო, მაგრი ადგილი კალაბრია ერქვა, კლდიანი «ცყიანი»
 მრავალი ცისე სოფლები ანაპოლის ქვეყნის თემი იყო, ახლა
 ეს სივილია სავოიას (*) დუკისთვის მიეცათ, სავოიას დუკის
 ამბავს რომ ამბობდენ დაუდურატი კაცი ყოფილა ორჯერ
 სამჯერ იფერატორს მისდგომია, ორჯულ სამჯერ ფრანციცის
 შუფეს ამ შერიგებაზედ ეს ასე მიუცემიათ ჩვენ რომ მოკვ-

(*) დუკი მთავარსა ჭქვიან სშირად არის აქა კრანდუკი
 ახუ ჟნდა ითქვას კრანდუკი, ესე იგი დიდი მთავარი.

დით ორის გვირით გატყვასწრა ისევ საოიაში წავიდა; მოსულ იყო, ამ სივილიისათვის ოთხასი ათასი, სკუთი გამოკრთმე-გინა; ამ მისინელთ ერთი აღმასით გაკეთებულ გვირგვინი მიურომევიანთ ღ ოცდა ათი ზარბაზანი მისინიასათვის გამო-ერთმია, სხვას ქალაქებს სხუა ძღვენი, თუმი ემდურგოდა შტ-რამ ჰაჰას ერთს რაგადას საქმესედ სივილიის მონასტრების და კლესტა ებრძანა იმ მიუფს ეს სწუენოდა შეეყარა თავისი მრჩეველები ღ არა მონასტერი არ დაკლესტინა, გაფუჩინებს არ დაეკრებინათ ყოველთავე დაეკლიტათ, სადაც გაფუჩინი იყო ასე მოესსენებინათ სულის საქმესედ ჰაჰას მოწილნი ფართო ღ ხორციელზედ თქუენიო, გაფუჩინებს გასწურომოდან ვერცა-გინ მიკიდოდა ღ შრავალი გაყარა რომს წასულ-იყვნენ ზოგნი საწურობილესში დაქბა ოცდა ორს დღეს,

იგ. ლინობისთვის წავედით. კონსულს ეცლი გამოეგზ-ზანა. კაი მონასტელი ვნახეთ მამთა, მაგრამ ერთი სხუა დე-დათ მონასტერი ვნახეთ, დიად შეეხიერი ღ ცრაჰეზი სულ შეწყობილი ყვავილად ღ მფრინულად ლაყვარდი მარჯანი ღ ფურადი იამანი იყო, მუჩმე იქილამ სხუას დედათ მონასტერ-ში მიუედით, დიად უცხო მონასტერი იყო, ეკლესია მთლიე მათლა გამარის ფეხამდის იმ ცრაჰესსავით ძოლი, ფურადი იამანი ღ ლაყვარდი ღ აკატი იყო, ზოგი ყვავილი, ზოგი მფრინეული ღ ზოგი ნადირი დიად უცხო ღ ძვირ ფასი იყო ოცდა ოთხი ფურადი მარმარილოს სვეტები ჰქონდა თვითო ოთხი ადგილი კედლებზედ აყრდნობილი, მრავალი უცხო ნაწი-ლებიც იყო, ორგანვე მერმე აღგვიყვანეს მათლა იეზოგი-ტების მონასტერში დიდი ეკლესია კარგი იყო, მაგრამ სხ-ვების თანა ვერ იყო, მონასტერი უცხოთ ტარიგებული ღ უცხოთ ნაშენი მრავალი უცხო სატები ზოგი მარმარილესი ზოგი ჩანურისა ღ ფაიფურისა ერთი ჰატარა ეკლესია იყო,

იმასში მრავალი უცხო ნაწილი იყო, სამოცდა თორმეტი ზო-
გი თავი ზოგი შეკლავი, ზოგი სხუა ასო იყო, წმინდანების
ნაწილები მოციქულთაც იყო, ცოცროტა წმიდათ ტანისამოსე-
ბი მათს წალკოტს ღობედ, სრულ ნარინჯი დ თურინჯი
ველო როგორც ფრანცისულს წალკოტში ბზა დ გვიწერია
ესე სრულობით ნარინჯი თურინჯი იღვა უკეთეს კაცის
თვალი ვერას ნახევდა, რომელსაც მონასტრებში მივედით
წალკოტებს სრულ ღობედ ნარინჯ თურინჯი ჭქანდა, დიად
სასაქაფონო იყო, მრავალი წყარო, დ უცხო შადრევსება. რომ
გარდა ამდენი წყარო ერთს ქალაქში არ გვიხსნავს, ჩვენ
რომ წმიდის ბასილდის მონასტერში ვიდევით ადგილად, დიად
კაი ადგილი იყო, მაგრამ ეკლესიაცა დ მონასტერიც სხ-
ვები ჭსჯობდა, ქალაქსედაც შორს იყო, მაგრამ აღმოსავლუ-
თისკან ზღუა ჭქანდა დასავლისაკენ მთა დ გარშემო სულ
ნარინჯი წალკოტი, დიად კარცა მოწყობილი იყო, კაი კაცნი
კარცა შეგვიწვეს გული, დიად კარცა გვეპურებოდენ. რვა დღე
იმათში დაუჭყავით მრავალი ხარჯი ჭქეს, ჩვენსედა დ მრ-
ვლად გაისარჯუნ.

ივ. ოკდომბერს წამოვედით მისინას დ კალაბრიას შუა
ერთი ზღვის სრუტი იყო. ვაღმა კალაბრია იყო, რომ დი-
ლევა იტალია დ ბოლო კალაბრია ანაშალის თემი, ერთი კაი
ქალაქი ჩნდა რვა ერქვა, სსუა მრავალი მთები ვლდინი მრ-
ვალი ცინეები მოჩნდა, დიად მაგარს ადგილს ჭქანდა, იმ სრუ-
ტის განი იყო მილი ოცი დ სიგრძე სამოცი მილი, ვულეთ
დ კაი ქალაქები დ ცინეები ჩამოვფლეთ, შალეუმოდაც რომ
წამოვედით მისინას დამით ზღვაში ერთი მთა დარჩა ვერ
ვნასეთ ეტნისა ტუცხლი ამოდიოდა, ის შუა ზღვაში იყო
ცალკე კუნძულად.

იზ. ღვინობისთვის სსუა ეჯინისის მთა გამოხჩნდა, შუა
დიდი კუმლი გამოდიოდა ტუცხლი არა ჭჩანდა, ნასეურამდის

ის მთა სრულ დათავად იყო, ღმირს ქვეით, სკები ხილ-
 ნარი დაბალზედ შენობა იყო, ასე ჭსტქვეს თოვლი მუდამ
 ასე ძვესო სხვაგან თოვლი არსად იყო. ღ ცეცხლი ისე
 ამოდინო, ორმოც წელიწადს უწინ, იმ მთას ერთს ადგილს
 პირი გაეღო ერთი ცეცხლი გასოსულ იყო, დიდი ადგილის
 ზღუამდი ზღუაზედ ჩამოსულ იყო, სამს მიღზედ ზღუა
 გაეშრო, სრულ შავის წიდასავით ქვით ხეცოა ღ ის პირი ისე
 დაბურვილი იყო, მრავალი საკვირველება ჭსტქვეს იმ ცეცხლის
 გამოსკლას ზედა, წმიდათაგანი სასწაულები;—ადგილი ხირსატი
 ქვეიან ნახიდურის დაღმართების მჭხგავსა იყო, ღ კარგი ქალა-
 ქები, ციხეები, მრავლად ლელქსულელი, სურმა, ყეთის ხე
 მრავალი ინდოური ქათამი მრავალი, ჭყვანდათ.

იწ. ღვინობის თქმს, ღამიან ვიარკოთ მომცროს ნავით,
 მოვიდოთით სადილად ერთს ღიმუნაზედ მოვედით, კლდე იყო
 შეკაფუდვიით დიად დიდსა, ღ გრძლად მიგრესილ მოგრესილ
 მეთევზენი ნადირობდენ, ასეთი ღვინო იყო, რომ ატენურის
 ღვინის მჭხგავსი, სსრუგან არ გუქსასა, იმ ადგილებში, სულ
 კაი ღვინო იყო, საღამოს გურტას მოვედით, კაი ქალაქი ყო-
 ფილიყო, ოცდა ორს წელიწადს უწინ მკვას დაქტის, სრულა-
 ბით. გაესწორებინა, მრავალი სული დაესოცა, მერმე ხეშენ-
 ბინათ. მაგრამ სხვის ნაშენებისთანა ვერ იყო. გუნძული იყო,
 გარ ზღუა შემოვლიდა. ერთგნით ხიდი იდუბ. ოთხი ხუთი
 დიდი მაგარი ციხე იყო: მივედით იქ კაფურინები მოგვეკებ-
 ნენ. თავის მონატურში დაგვაყენეს, კარგა მოგვეპყრნენ. —

კ. ღვინობის თქმს კაფურინები წავიდენ. ორი უფროსი
 კაცი მოიქუნეს ნავით წაცვიყანეს. ზღუას გაღმა შაქრის ლერ-
 წამი გუქსტქმეს. მრავალი იდგა. ერთს წელიწადს, ერთს მხარს
 მეორეს წელიწადს წვერების დატუბა. თურმე უნდა. მეორეს
 მკარეს დატუბენ იქვე წახლება. მერმე მიგვიყენეს საღად შაქრ-

სა ჰხდოდენ. დიკუმბერს, იანვარსა, ბ ფებერვალშია, ბ გიორგობის თქმს: ძლივ დამწიფდება ლერწამი, როგორ ფქვილდენ ლერწამსა ბ როგორ ხარშავდენ სად გასწურვადენ, ბ სად მოადრეობდენ. ბ თეთის შაქარს როგორ აკეთებდენ, ესეები გუჩინებენ; მაგრამ ეს ქუჩუანს აღმოსავალის მკარეს იმ ძრვას ძირს დიდრონი ქალაქები დაქტია, მრავალი სოფლები, ახ სს-მოცი ათასი სული მომკუდარაიყო, სსჰას წასახდენებს გარდა ის სსმოცი მარტოკა კათუჩინი მომკუდარაიყო. —

კბ. ღვინობის თქმს, ვკლეთ თქრამეკი მილი. ბ რაღ ჩამოფლეთ ქუჩუანს უნყოფო, კლდიანი, უცხო უშენობა ავი-დარი შეკვექნა, სირაკუზას მისგლა გვინდოდა. იქ დამდგარ-ფიყავით. ცოცად უკუიდაჩა, მენავებმა გასწიეს, სირაკუზა ჩა-მოვიარეთ, მიღმიდამ დაფინსკეთ, კაი ქალაქი მოჩნდა. ოტგნის თვე ნავთსაყუდელი შემოფლებული. ოთხი ხუთი დიდი ბ მაგარი რისე მაგარი გალაფანი. მაგრამ მიწის ძვირის წახდენას ძალა ექნა, აღმოსავლის მხრისაკენ სირაკუზას თემი დიად წახდინა, მისი გარეშემო სირაკუზას ზეიდამ კაი ხეობა მოხდგემდა მთიანი რეიანი. მიხდვრინი. ასე თქმს მიწა ძვი-რად არისო, მაგრამ სადაც არისო, სიცილიაში მიწა ცოცა მრავალს მოსტემსო: მრავალი შენობა ჰხნდა. კაის ადგილს გუჩინდა. რა გამოფქსცილდით აგვიღელდა თორმეტი მილი ხრელობით. ლელვაში ვიარეთ, ერთს ლიქნაში მოფედით. იქ დაფქსდეკით: —

კდ. ღვინობის თქმს, კაი დარი გათუნდა. გვირს იყო წირვის მოსქენა გვინდოდა, ერთი მომცრო სამწიწველო იყო, ერთი ხუტესი იდგა, ჩქმს მწიწვლებმა წირვა მოინდომეს, იმან უთხრა, ერთის სეპისკუჩმრის მეტი არ მაქვსო, იმან ფერ მოგტემო. სადილობისას მრავალი სული მოვა, აქ წირვის მო-სასმენლათა, თუ გინდა მოიცადეთ. მოისმინეთო, თქარა რა

უწინაჲ. მსჭვანვენი ვაგებ სავსებით, ეკლესიის შივერც იქ ვიმო-
 ჭკონ, სეფიხ-გუჩქანი. მენაგუებს ვაი ქარი ქაონდათ გამოიზიეს
 იმ დღეს უწინაჲ დავრჩით, ვიარეთ; ქრისტიანს დავაკლ შენს
 ბას მოეშატა, ტყე ჩაყოფით გამწავლდა, ვაი ქალაქები, სო-
 ჳლები მიხნდა, ჩამოვარეთ უჩინს ღმერთს, გამოვიდით,
 ამისხვს რომ ქარი წინასაღმდეგი, შეგვიქნა, იქ ერთი ჩაღის
 ქრისი იყო, შიშით ვეწაფინ დადგობდა, ბატონარსთ მეკობრე-
 თაგან შიში იყო, დაგვიდგენით მალედამ ჩამოვიდენ გუნხსეს,
 ჩამოვიდენ ქალები, კაცები, ხეცები, გუნხსეს, ერთი მესტვირე
 მოვიდა ერთის გუდით შვიდს სტავირს უკრავდა, ორს სთია
 თეები ქაონდა, ხუთს არა. შილი ზ ბოსი შეეწყო. ორლანოს
 მჭვანვენი იყო. სამიოდ უსვი ვიძინეთ, ვაი ქარი ამოვიდა წამ-
 ვედით. საშიში ადგილი იყო, უწელს გვიშლიდა ცოცხს ნა-
 ვით წასვლას, თავად ავი სავლავი ადგილი იყო, მექმე უთი-
 ჲანსა ზ ოსმალის მეკობრე, შრავალი. მალთისეულ მტერნი
 არიან, შეგვიბრალა ღმერთმან, გათენდა მალთა გამოხნდე ორს
 შორს შილი დაჩხომილ-იყო. ვიარეთ არცაჲ მეკობრე, არც
 ღელავ იყო.—

გე. ღვინობის თქმს, ოთხი უსვი, დაჩხომილ-იყო მალს
 თას მივიდით, მალთას ამბავი რომ დაგვიწერო ძნელია. რთ-
 ვოცნი არიან, მისი დაწერა:— მალთა ვუნძულია, მეღმეტონი რთ-
 წმინდა ზავლეს მოციქულს გელხედ გველმა უკბინა, მრავალი
 გველი, ზ მსუგან კაცს ველარ უკბენს, მრავალი ხუთოც იბო-
 ება, მსუგან მთელი გველი გაქნაებული. გველის თქალი, ენა
 ები, თაფი, გაქნაებული, მრავალი გურნებაც შეუძლია.— მალთა
 სამოცი შილია სიმეტრველე, ზ შივ სამოცი სოფელია, მალს
 თას ქალაქი აღმოსავლეთის მკარეს არის, ზღვის შირს, უწინ
 ჴეით ყოფილა, ხუნთქარი სამჯერ თუთონ მისდგომია. ერთს
 ხელ კიდევ აუღია, მაგრამ გამოუქცევიათ, მიმშველე მრავალი
 შიშველებია, მსუგან ზღვის შირად აღუშენებიათ, ზღვის შირს

ერთი კლდე ვაგე უფლის-ცისის მჭკავისი, ადვილ საჭრელი.
 ბ ერთი ნავთ-საყუდელი ერთს მკარეს მოუფლის, მოკრე მე-
 რკეს მკარესა. ბ მეჩმე თროლად გაიყოფა, ორივე ქალაქს
 უკან თავებს მოიკრებუნ, ახლო ახლო, ბ ორი სსჟა ბ სსჟა,
 მკარეს მიდგებიან, სულ კლდე, ერთი კარი ზღვიდამ შევა, ერ-
 თი კმელეთიდან, ორი კარები კლდე გაუხვრეტათ, დიდს ად-
 გილს, ბ ისე შეისვლება შესავალზედ ორგანვე ხიდეი გაუფთ
 ქვეშეთ კლდე ჩაუჭრიათ ხიდს რაცა უნდა აიდეიან, ორცა
 უნდა გასდებუნ, ჭაჭვებით არის მორთული, კმელეთის გზისაკენ
 ხიდს იქით, ერთი კაი მინდორი აქუს, მინდორსა ბ ქალაქს
 შუა ორს ალავს კლდე გაუჭრიათ, ორი ფლისკინა შემოუფ-
 ლიათ, რომ მეტად დრმა ბ განიერი, მინდორს უკან ზღვის
 სრუტებიცა ახლო ახლო მოფა; ერთი მაგარი ცისკ შუა გაუ-
 ბამთ, ბ კარი გვირბად ჩაუტანიათ, ეტლები შევა, გამოფა, იმან
 ქვევით: გალავნები, ზოგი ცისის მჭკავისად, ზოგი წაღვოტე-
 ბი აუშენებიათ, ბ მაღალი გალავნები, მოუსწორებიათ ბ ხეები-
 დაურგავსთ, რომ ფოღორცები, ასე დაუქსქსავთ მშვიდობაში
 თუ არ იქიური კაცი ვერას გაიგებს, ძნელად შევა, არც თუ
 მიმკლომმა კანძან რამ გაწყოს, ზეღვის ორსავ ნავთ-საყუდ-
 ლის შირზედ სულ გარშემო, სსჟა სოფლები აღუშენებიათ,
 ერთ ქალაქად გაუხდიათ, შიგ სრულ ახლო ახლო ცხებები დი-
 დრონი დაუტანებიათ, ოცდა ცამეტი ცხება. ბ ახლა ხემობან
 იმ სოფლებს გარ სრულ გალავანს ავლებდენ, ცხებდ ამაგრებ-
 დენ, ხუნთქრის მილოდინს ჭკობებდენ, ქალაქი არც დიდი,
 არც მომცრობა ვთქმის. მაგრამ აქ რაც შენობა დამიწვრია
 სრულობი გათლილი ქუა- ქალაქი, გალავნები, ცხებები, გაღმა
 სოფლები მისი გალავნები, თუ ფოღორცის ქუა ფენილი,
 გაუთლელი ქუა არსად იპოება, ცხებებში, თუ გალავნებზედ
 სულ ასე ზარბასნები აწევია, ორი კაცი, შუა თუ გაურს, წყა-
 ლი შორიდან აქუს მოტანალი, მაგრამ ასეთი ჭები მიუერთავთ

ერთის წლის წყალი შეინახება, ღ ამას გარდა, რაც წყალში მია-
სულა ხეებში აქტეს ადგილი შესანახავი, სივილია ახლო აქტეს
შუა სამოცი მილია, ზღუტა ალიკორნა ექვსასი მილია, დამოცა
ჩილია ცხრა ასი მილი, ჟუნევიანც ახლოა, ალიკორნას ზეით.
მაღე მოეშველებიან:—

გვ. ღვინობის თთუტს, მათს უფროსთან წავგიუტანეს,
გრანმაგისტროს ეძახიან, რომელი გამოითარებანიება, დიდი
ოსტატი, ვინც მალთისელად დადგება, დიდის თავადის შვილი
უნდა იყოს, ან მეფის ანდუკასი, თუტაა შვიდს თაობას აქათ
თუ მათს სახლში, ან ვაჭრის ქალი, ან უტუტაროს კაციისა შესტ-
ლა, გვლარ შვიქნება მალთისელად, ის დიდი ოსტატი სპანიელ-
ლი პრენტიფე (*) იყო, სამოცდა თხუთმეტის წლისა, მაგრამ სო-
ბერე მეტად დატყნუიდა, თავი კელი სულ მალსედ უკანკალებ-
და, შიგვიძღვნენ, მათი სახლები სულ თლილი იყო, მისი სა-
სახლე ხომ უკეთესი იქნებოდა. მრავალი ჟარი იდგა, დაბლა
გავფლეთ. ღ კიბეზუდა ავედით, რიგის რიგისად მალთისელნი
გამოგვეტებენ, გვესაღმენ, რა მალა ავედით, ერთს დიდს
სახლში აქათ ღ იქით, სულ მალთისელნი იდგენ, შვეფლეთ
ღ სხუტ სახლი უმატიოსნესი. ღ უცნოს ფარდაგობითა, ღ უმა-
ტიო, სახლი ავრევე მათი, უკეთესი, ღ მათგან უხუტესნი იდ-
გენ, ღ სხუტ სახლში მსტოვანნი, ღ ტველად მოსულნი დგენ
ღ რომელი შიგვიძლოდა, ის მალთისელი ფრანცისი იყო. რა-
საც წამს შივედით მაშინვე მოვიდა გუნასა. დიდს ოსტატს
ჩამოღმა ის იყო. ისიც მეტად ბერი კაცი კელმოკილებით
მარებოდა წავგიძღუტ. დიდის ოსტატის კარსედ. დიდი ოს-
ტატის კარსედ. დიდი ოსტატი კარსედ გამოგვეტება, შებვი-
უტანა დაჯდა. წინდამისვა სწოტედ, მომიკითხა, მთაღურსა. ჩემის
ქუტუნის ამბავი მკითხა. ჩემის შგზავრობისა. ღ წამოვედით.
საც ვიუავით, აგვარეს კაფუჩინის მონასტერში დაგვაყენეს:—

(*) ფრენტიფე ანუ პრინცი ბატონის შვილი რ. . . .

კზ. ღვინობისთვის მოვიდენ რიგის რიგით მალთისეულს
 ნი დიდებულნი, ჰ გუნასეს, იე. ღვინობისთვის, მივიდენ ერთი
 მალთისის სომალდი, ჰ ერთი არაბის სომალდი ღამით შეუ-
 რილ-იუენენ, არაბის სომალდში ხუთასი კაცი მჟღარაიო, ჰ
 სამოცი წარბაზანი, მალთისისაში, ცოტანი, არაბისას ეკითხ-
 ვინახართო, მალთისელებს ეთქვათ ჯენევიელნი ვართო, ამათ
 ეკითხათ იმათ სიცოტავით აეკდოთ, ჩუქნ ზღუისანი ვართო,
 იმ ღამეს ვერა გაეკოთრა, გათენებულ-იო, ეცნათ ერთმა-
 ნერთი, დაეშინათ, ის არაბის ნავი მთლივ დასთქმულ იო,
 წარბაზნები წყობით ეკრათ, ჰ ამათში ორი სპატიო კაცი
 მალთისელი, ჰ ხუთი დაბალი კაცი მომკვდარ იო, იმ სო-
 მალდისა ხუთასისაგანი შეიდი კაცი მორჩომილ იო, ცურვით
 მოეწათ თოკებით, ამოეყვანათ, ოთხი ქრისტიანი ტყვე, რომ
 მათ დაეტყვეებინათ ჰ სპი არაბი, მათი ახალი ხანის ომები
 მრავალი მიანბეს, მაგრამ ერთი ოთხის წლისა მიამბეს, ასევე
 ორის სომალდის შეერა, ერთი მალთისელისა, ჰ ერთი ჯაზა-
 ირეთისა, მაშინც მალთისელებს ასევე გამარჯვებოდა, ჰ მათი
 რეიზი მტურავი დაეჭირათ იმ რეიზს ეთქვა, მარტო მე ამ
 სომალდითაო, შეიდასი ქრისტიანის სომალდი წამისდენიაო
 ეს ამისთვის დაჭსწერე, რომ ამ დიდს საქრისტიანოსაც ასე-
 თი მტრები ჰყვანან, მაგრამ მალთისელები, დიად ძლიერნი კა-
 ცნი არიან, ქრისტიანთ მტერთ ასე უზმენ, ღუთისგან იმდენი
 დღე გრძელობა ჰ ცხოვნიეს მოგცესთ, რამდენი ასი ათასი
 ტყვე ან იმ ქალაქში, ან კუნძულში, ჰ ან ნავებში ჰყვანდესთ,
 ქართველნიც ვნასე, ზოგი აფხაზი, ზოგი იმერელი, გურიე-
 ლი, მეგრელი, რომ თათრისათვს წავერთმიათ ენა ისევე კარგა
 იცოდნენ, აფხაზმა რატომ იცოდა, ის გამოივირდა ქართული:

კლ. ღვინობისთვის ღამენას გაღმა გაველ ჰაზის ჯანი
 შინის სანახავად, გაღმა ცინები რომ იო, მალთისის ქალას,
 ჰირდაპირ, უბრძოლველს სოფელს ეძახიან, ამისთვის რომ

ხვანთქარი რომ მოსულა მაშინ ეს ქალაქი მალეა სასლუბულა, ყველა აუღიათ, ღ ის ციხე, ვერ აუღიათ, ახლა ეს ქალაქიც დაბლა ჩამოსასლუბულა, უმაგრესსა, ღ მისს ზირდაზირ ადგილსა, ღ ის ციხეებიც უფრო გაუმაგრებიათ ღ დიდი ქალაქი შექნილა, იმ მკრის ნავთ საუფლელი, ექვსს შტოთ განიყოფა, გრძელად რომ უფროსი ლიმენა არცეი, მინახავს სიხვიწროეს გარდა, რომ თოფი ყოველგან გაუწევს, ღ გაღმასეთი შენობა შექნილა, რომ სამს ლიმენას, სულ გარ შენობა შემოტრეშია, დიდრონი ციხეები, ღ ქალაქი სრულ თლილი ქვა, გალავნები წალკოტის კედლები, სრულ თლილი ქვა არის, მე ასე მგონია, ეს თლილი ქვებით შენობა გაძრახექნასთ, კლდეს ჰსჭრიან, რაც დადრმაველება გარდასავარდნელი შეიქნება, ღ მოჭრილით კედლებზედ აგებენ, ორ რიგად მაგრდება ქალაქს გარეთ მიხდოროი ღ კარი რომ დაუჭნწყრე, ღ გზები დაქსაქსული, იქიც სამს ადგილს ისევ თვითო კარი გაუხვრეციათ, კლდეში რომ ეტლები შევა, გამოვა ღ ზედ წარბახსები მოურთავთ, ღ სრულ ის კუნძული საცნაური, თუ რაც კედლებით დაუქსაქსავთ, რომ კაცს გაუგვირდება.

ლ. ღვინობისთვის ერთმა მალთისელმა უფროსმა კაცმა გვაწვია, სადილათ, თრახნისი იყო, ქალაქს გარეთ. ერთი მომცრო ნარინჯის წალკოტი ჰქონდა, კაი სასახლე ზღვაზედ წავიდებული, დია კარგა დაგვხდა, მერმე წავგიყვანა სადაც თოფის წამალს ჰხაყვენ, დიდი სახელი იყო, სად გვარჯილას ადუღებდენ, სად გოგირდსა, ღ გვარჯილას ნაყდენ, დიდი ორი გელახი იყო, კოსისა იყო, თორმეტი როდინი იყო, სინისა ღ როდინის სახაყელი ხისა იყო, ერთის ჯოროთ ჰსარაკს ახრუნებდენ, თორმეტს ადგილს წამალი ინაყებოდა, ერთს დღეს ხუთი ყანთარი დანაყებოდა, თვითო ყანთარი, ოცდა ათი სტამბოლის ბათმანი იქნებოდა, თვითო ბათმანი, ორმოცდა ოცდა თუხტი, რომ ხუთი, ცხენის საშალეუ უფრო აქავა, ერთს

სხვას ხსალს აკეოებდენ, როდინს სისასა, ბ როდინის ქვას
 სინისასა, ასე ჭსთქვეს, ეს ორს იმდენს დანაყსო, ბ ჩემობას
 მის ან იყო, ვარცა გვიალურსა.

და. დიდმა ოსტატმა გვაწვივა, თვითან თავს იჯდა,
 ერთი მე, ბ სავი უფროსი მალთისელი, ერთი ის გუშინდე-
 ლი მისპინძელი იყო, დაგვსხა ჩუწნ ოთხნი მოქვემოთ, გაღ-
 მა გამოდმა ვისხედით, სხუა ვერავინ დაჯდა მოსამსახურეთ,
 სრულ დიდრონი მალთისელნი იმსახურებოდენ, ზოგნი ისე
 გარ თავს გვადგენს. მისი ფიალა, ბ ნაღბაქი, მისი დანა
 გოფსები ოქროსი იყო. სხუა სრულ უკელა ვეცხლისა, ბ უც-
 ხოს ფარდაგებით მოფარდაგული სახლები, ბ სხუა ხარკი ბ
 ულუფა, ანა დაუნარკავს რა, სადილ უკან სხუა მალთისელი
 იყო, ისიც ფრანცისი, იმას უდარბაზე, დია კაი მოართული
 სახლ კარი ჭქონდა, ზღუწსედ წაკიდებული, ძინავალი რამ კაი
 ფნახეთ მის სახლებში, მაგრამ გრძელი ამბავი თავის საწყენია,
 ერთი საკრავი ფნახე მის სახლში ზღვის საკრავს ეძახდენ,
 სავი ვუთხნი ჩანა ჭქონდა, ბოლოსაკენ ერთი მტკაველი იყო,
 ბ ქვეს მტკაველადის ჩანის სიგრძე იყო, თავიწვლილად
 წამოსული, კელიც გრძელი ჭქონდა, ხუთ ძალის სისხო ჩანა,
 ბ კელით მალაღს ვაცს უმალე იყო, ერთი ალყა ება. ლერწ-
 მის კალმის სისხო, ბ ჭიანჭისაგით ძუით უკრევედა, ტარის
 კრძო, მარტო ცერს კმარობდა, ბ ზედ ალყასედ რას ად-
 გილს ქალაღის ნიშანი ეკრა, ფურადის მაგიერ, მართაღს
 მოგახსუნებ, ანც უცხოობით ანც სიკვბოთი, ბ ანც სიმალ-
 ლე სიმდაბლით უკეთესი საკრავი მინახავს, სხუა საკრავებიც
 იყო, წინწილი, ჭიანჭრი, მაგრამ ერთის ალყით, ერთის თი-
 თით კრული, დიალ მეუტსოვა, ბ ყველასაც ჭსჯობდა ან ვიცი
 ეგებს უცხოობამ მაჩვენა ისე ტკბილად, ბ ან იყო, მაგრამ
 მე ხომ ასე მგონია მალთისელების უფროსი გრანმაგისტრო-
 რამელი დიდს ოსტატად გამითარგმანება, უკელასედ უფრო-

სობს, & ამას გარდა შიშნი თავნი კაცნი არიან. სიმი ფრან-
 ცისი, ერთი იტალიელი, ერთი ნემსა, & ორი სპანიისა, ამ
 შვიდთა, თვითონ სარისში შედები, ჰყავს, რომ ოცდა ერთი
 იქნება, ამოცდა ერთს კაცს გულზედ დიდრონი ჯვარები
 აკერია, როგორც უფროსსა, & თავნი ესენი არიან. ამათგან
 გამომირჩევს, დიდი ოსტატი, რომ მოკრძედა შვილში რომელიც
 ჰსჯობს. ეს ოცდა ერთი კაცი გვმომირჩევს, რომელსაც თერთ-
 მეტი თან მოკრძე ჰყავს. ის დაჯდება, ნაკლებით არ იქნება,
 ამ ოცდა ერთს თავს კაცს, ზოგს ასი ახლავს, მალთისელი
 სულ დიდებულთ შვილი, ზოგს ორმოცი ზოგს ათი, ზოგს
 ორასიც ნამეტნავი, კაცის გუნებასა & სიკეთესედა ჰჭიდა. ჩე-
 მობას ჰსთქუქს, ახლა სიმი ათასი იქნებიანო. & ხან მოემა-
 ტებო, & ხან დააკლდებო,—

ბ. გიორგობის თთქუქს, წამიუქნეს, იმათა ქსენონი
 მაჩუქნეს, ერთს უფროსს მალთისელს ებარა, სიმი სხეული
 იწება, იმ სხეულებს სხუა მოსამსახურე ვერ ჰმსახურებს, შვიდს
 დღეს, ეს შვიდი თავი მალთისელნი თავისის უმცროსის თ-
 ვადის შვილებით იმსახურებია. მაგრამ დიად სუფთად, & მა-
 ტიოსნად, მეც მამსახურეს მათში გამირიეს, მაგრამ მამსახუ-
 რებელი & ჭურჭელი. სულ ქუაბი სინი, თეფში, ჯამი, სხეუ-
 ლის შარდის გასასვლელი ამდენის კაცისა, სრულ ვეტსლი
 იყო. ზოგმა უფროსმა კაცებმა გვაწვიეს, მრავალი სიმდიდრე
 ვინახე, მათს სახლში, ვინც მათი მოკრძედა, ოთხი წილი სა-
 ქონელი იოანე ნათლისმცემელისა არი. & ერთი წილი თუ
 უნდა ჩათესავს მისცემს. თუ უნდა სხუას, საქმეზედ დახარჯოს
 ვინც ამათში მრავალს ომსა. & საჯილდოს იქს, დიდი ოს-
 ტატი სოფელს მისცემს, ჯილდოს მისცემს, მაგრამ ვისაც სო-
 ფელს მისცემს ასე ჰსთქუქს, ორის წლის მოსავალს თავს
 დაიჭერსო. ჩემობას თორმეტი ათასი თათრის ტუქუქს ჰსთქუქს
 რომ იყო. ან სხეულს, ან ტუქუქს, ან მაგისტანას მიწისა, &

მოსულს, სრულ ნათლის-მცემელის თეთრი ინსახვს სასწეულ-ში. ის დამავიწყდა, მრავალი რიგი საჭმელი იყო. სსწა და სსწა რიგი, და წარ სსწეული იწვა თითო ფიცარი ეკიდა ნიშანი რამ ეწერა, საჭმლის ჭამასედა; წამოდგა აქიმი, ნუხსა კელთ ეჭირა და უკითხედა, ამ სსწელს ეს საჭმელი მიაწოთ ამას ესეო. და იმ საჭმელს მიაწომიდაც. ტყვეების სასწეულ-სსწა იყო. და დედაგანებისა სსწა, ცალცალკე: —

დ. ნოემბერს, წამიფანეს, ნათლის-მცემლის ეკვლესიაში, ის არის მალთისელო ბატონი, დია კარგა ნაშენები, და შიგნითაც უცხოელ მოყვანილი იყო. ცხრამეტი სამწირველო იყო. თითო სამწირველოს, ტრამპეზი მთელი ვეცხლი იყო. და ორდო სასანთლე ასეთი თითო. ოცს თუმანს ვერ გამოვიდა, სსწას სასანთლისა და კანდლის რიცხვი არ ამიღია, ვერც გაუგელ. ზირველ მიმიფანეს მარცხენას მკარეს სამწირველოში. დიად კარგა მორთული იყო. ერთი ფოჭულადწმიდის ხატი მალდა ესწინა. დიდი და ქე არ ეჭირა, კარგა შემკული მურასად. იმისი მითხრეს, ზირველ ეს მალთისელონი ორდოს მდგარან. და იმის მთაში უზოვიანთ, რასაც აქ ჩამოსულან თან წამოუყვანიანთ. და არც იცოდენ ვისი დანატული იყო. მერმე დიდს ტრამპეზთან მიმიფანეს იქ მარმარელოს გათლილი ქრისტი, და ითანე, ნათელსაწმედა, ჭრამიდამ მოეტანათ დიად უცხოთ გასაკვირვადი იყო. ცოცხალი გვეგონა. და მასუგან მარჯვენას სამწირველოზე მიმიფანეს, იქ ესვენა წმიდა მოწამე კლემენტოს მთელი, ეს სსწა მოწამეა, ესეც მას მის მოეტა, ამით თხს, და იმას ზეით მრავალი მოჭედელი წმიდის კლარას კელი, თუ თავი თუ სსწა ნაწილები, იქიდან ეკვლესია ხაგვატარეს, სამწირველოები ვნახეთ, და ბოლოს კარისაკენ, ერთი კარი გააღეს იქ შეკვიდრენ, მრავალი უცხო რამ ვნახეთ, ჯუარის ნაწილი დიდი და მალალი. ოქროთ მინაქრად გაკეთებული, ჯუარის ნაწილი ცოცხალი იქდა, მაგრამ ჯუარი დიდი

მუწასად შემეგული, მრავალი კაი თქალი დიდი, წინ სამღვთი
 ჯუჭარი ოთხი, ორი ოქროსა მუწასა, ორი ვეცხლისა უცხოდ
 გამოყვანილი, ქრისტეს აკუნის ნატკესი მომცრო ვეცხლით
 გაკეთებული, მრავალს ანგელოზთ, ზოგს ეჭირა, ზოგი გარს
 ესვია, უცხოდ ღ საგვირგელოდ ნაქმარი, ერთი უკეთესი, არცა-
 რა მინასავს, ზიარების შარავანდედი, წმიდას ხათლის მცემელს
 თავზედ ედგა აღმასით გაკეთებული, ზიარების შარავანდედი
 დიდი ორი ლიტრა ოქრო უფრო მგონია, უცხოდ ნაქმარი,
 ღ ვეცხლის კუბო, ორს დიდს ანგელოზს ეჭირა, ღ მალღა
 დიდი გვირგვინი ვეცხლისა აგრევე ანგელოზის ეჭირა, სხუა
 ზიარების შარავანდედი. სხუა მინაქრად ჰატოისნად გაკეთებუ-
 ლი ბარძიმი ფეშხუმი ოქროსი მინაქარი. სამი სხუა ოქროსი
 ორი ვეცხლისა არ დამითვლია, ჯუჭარი ბრძლისა ზედ ჯუჭარს-
 ცმა, ღ ოთხნი მახარებელნი მინაქრად ნაქმარი ყელსაკიდი,
 სხუა ჯუჭარი მუწასა ღ ჰატოისანი ყელსაკიდი, სხუა ჯუჭარი
 კაის თვალებითა ღ მსხვილის მარგალიტით, ყელსაკიდი,
 კიდევ სხუა. ოქროს ჯუჭარი ყელსაკიდი, იუდას ალებულის
 ვეცხლისგან, ორი თითო აზაზის ტოლი იქნებოდა ბეჭედი
 მუწასა დიდი, სხუა მუწასა გულსაკიდი დიდის თვალებითა.
 ყვარჯენი საუპისკოპოსო კარგა შემეგული, მიტრა ექვსი, სამი
 მუწასად თვალმარგალიტით, სამი სირძით შეკერილი, წმიდის
 ნიკოლაოზის მარჯუქსნა მკლავი მუწასად შემეგული, წმიდის
 იოანე ოქრო-პირის მკლავი მუწასად შემეგობილი, დიდის ან-
 ტონის მკლავის ნატკესი შემეგობილი, წმიდის ილარიონის
 ნაწილი, წმიდის ეკატერინე ალექსანდრიელის ქალ-წულ-მოწა-
 მის მარჯუქსნა მკლავი კარგა შემეგული, ქრისტემ რომ ბეჭედი
 შეატყა ისევ ზედ აწვია, წმიდის სტეფანე პირველ-მოწამის
 მკლავი, წმიდის სტაქოს თავი, წმიდის სილოვანეს მკლავი,
 წმიდის პიოზ რომ პაპის სამსრე, წმიდის ურსულას ნაწილები,
 რაც ვერ დავისწავლე, სხუა ვეცხლის დიდი ზანდუკი. ბრო-
 ლით გაკეთებული, მრავალი წმიდათ ნაწილები. ვეცხლის ყვა-

ჯიღები. უცხოდ მოყვანილი, ოქროსი ღ ვეცხლის კანდღები უანკარიშა, სხუა ვეცხლის ზიარების შარავანდედი უცხოდ ნაქმარი ძოწით (*) შუქუობილი, ზიარების შარავანდედი საკურგული. ოქროთ მოჭედილი სხარებაები, კონდაკები, ღ მისი ვეცხლის სკამები. სხუა სხლში შეკვიფუნეს მრავალი უცხო შესამოსები. თითოს თეჩისაგნ ცხრა კელი, ზოგი ნაკერი, ზოგი სტაფრა, სარა სავერდი, ზოგი ქამსა, ერთი ვეცხლის გომლი იყო, მოშლილი არ ეკიდა, ორიათას ორას სკუთად გაკეთებინათ, ოთხმოცი სანთელი აინთებოდა; სხუა კანდღუბი რაც დაკიდებოდა არ ვიცი, ერთი იმისთანა სხუაგან ვერსად ვნახეთ. იქილამ გავგაბრუნეს, სხუას მკარეს, ცხრა კელით დაკლიტული იყო, ერთი იმ დიდს ოსტატს ჰქონდა, ერთი დეკანოზს, ღ შვიდი კლიტე, შვიდი თავი მალთისელი, რომ დაუჭსწერე იმათ გაადეს, მალსა ერთი ვეცხლის გუბო იყო გამანსვინეს ოქროს გუბო ბოლოთ გაკეთებული, შერმე ის განსნეს გამანსუწნეს წიდიის ნათლის-მცემლის მაჯას წინ მარჯუწნა კელი მთელი უნაკლულა რომელიც კელი ქრისტეს თავსედ დაადრეს, - მხირ-ფასად შემკობილი. იმას გვამთხვიეს. ის იმისი დეკანოზი სურესია ღ სხუა ხურებიც მრავალი იყო. მაგრამ ის დეკანოზი მთავარ-ეპისკოპოსის პატივში სავიოდ დიდის საქმით არის, მერმე თავის სასახლეში აგვიბადრეს. სასახლისს ვერას დაგიწერ, ზედ სასახლის ერდოხედ. ერთი ასეთი ნარინჯის წაღკოტი ჰქონდა გავჭკვირდი, ბოლოს შადრევანი ამოდირდა გათლილის ქვის თალარი ედგა: სიმგნით ზღრეს უმხერდა, შუა ქალაქში იყო ქალაქს თავს დასჭურეს და, მრავალი კაი უჩავილი უჩადა, სხუას მკარეს ისეკ ერდოხედ ვაზის ცალყარი ჰქონდა, ერთს საკურტწლად ესეც გა მიკვირდა, მალთახედ ბარბაროსნი ასლო არიან ას ოთხმოც და ხუთი მილია, მალთადამ მარხილია ცხრა ასი მილია, მალთადამ ჟენკია, რუა ასი მილია, მალთადამ ალიკორნა შვიდასი მილია, მალთადამ ჰრომი ექუსასი მილია, მალთადამ ანა-პოლი

(*) წითელი მარჯანი დავ. რეკტო. . .

ოთხსა ორმოცდა ათი მილია, სიცილია ანა-პოლსა, ღ მალთას
 შუა გუნძული ძეს, მალთადამ სიკილია სამოცი მილია, მალთა-
 დამ მორია სუთასი მილია, მალთადამ კონსტანტინოპოლი,
 ათას ოთხსა მილია: მაგრამ ათას ოთხსადა უნდა იანგარიშოს
 ამისთვის მრავალი გუნძულია, ღ გზა მიუხევეს მოუხევეს, მალა
 თადამ კანდია რომელსა თურქნი გირათს უხმობენ, ექუნსა
 მილია, მალთადამ ზმიჩინი ცხრა ასი მილია, მალთადამ, რა-
 დოს გუნძული რომ მალთაელები ზირველ იქ მდგარან იერუ-
 სალიმს უკან ცხრა ასი მილია, მალთადამ კვიპრეს გუნძული
 ათას ასი მილია, ერთს დღეს მოვიდა ისივ ფრანცისი წაღკო-
 ტში რომ გუნწვიუბა წამიუუნა ქალაქს გარეთ, გაღავნები, ღ
 მარონინა ღ გარები, ღ მათი შემოსავლის სიმაგრეები მაჩუჭ-
 ნა, სამს გაღავანს გარედ, სამი ათასამი მუშა უღატ კლდესა
 ჭკაფდენ, განით ორმოცს ადლამდის იქნებოდა, ღ სიგრძით
 სულობით გარშემო ასე სიღრმე უნდა ჩაეჭრათ, რომ კაცი
 უხიდათ ვურ გამოსულ-იყო. ღ ნაჭერს ქუას გაღავნებზედ
 მუშაობდენ, უცხო რიგად რასმე ამაგრებდენ, რომ რომელიც
 გაღავანი აქლათ, შიგნითიდა ეომათ, მაგრამ გაღავნები თა-
 ვად კლდე იყო. ჩაჭრილი, მერმე თლილის ქვით, ასეთი კედ-
 ლები რომ ზარბიზნისაგან, არა გაეწეობოდა, იმ დიდებულს
 მუხუ დესამხონ ერქუა, კიდევ წავვიუუნა, თავის სასლში, სა-
 დილად, კარგა დაგუბდა, ეს ოთხმოცის წლისა იყო, დ ისევ
 ვაჟ კაცსავით შეძლება ჭქონდა, არც კბილი აკლდა, არც თუაღს
 არც უურს; ეს თავის ვაჟ კაცობას წასულაიყო კონსტანტი-
 ნოპოლის დასაწავად, თანდას რომ მისულ-იყო მიწარვით
 მრავალი ნაფი დახდომოდა, იქ სუნთქვის ხომალდებია, ისინი
 იქ დახდომოდათ, შებძელ-იუუნენ ღ გამარჯულებოდა, იქიდა
 წამოელო დიდი ფალიონი იბ. ხომალდი ლქ. ჩქიურა, ორმოცა
 და თექუნიეტი სხუა ნავები, ასი კაპიტნის მანუნა სამი, ღ გა-
 მობრუნეიულ-იყო მშვიდობით მოსულაიყო. მერმე სხუა წა-
 სულ-იყო იქავ თანდას მიხდომოდა, ღ იმასაც დიდი ზიანი

ექსა, თანადო ვარტანტინე-ზოლზედ ასლთა, თერთრის ზღვს სრუტის ზირში ტაძარს მიჰყვანება დღეს, მათი უფროსი, ნათლას-მცემლის საყდას გამოვიდა:—

ბბ. გიორგობის თვეს, ფანგულის ანგარიშით ოთხი ქრისტე-შობის თვე იყო. წმიდის ბარბარას დღეობა, იმავე მწუხრისა ბ მეორეს დღეს ორსი წარბაზანი მეტი ვარტანტინეს, იმავე ბარბარას დღეს ის გამარჯვებული ხომალდი მოვიდა რომ ბარბაროსნი დაქნა და ტოტას ხანს უკან სსრს შეკობზე მოვიდა. ერთი ბარბაროსის შეკობზე ნაწი შემოაჭეროდა, შებუღულ-იყვანენ მეორედ დაქრჩინათ, მოიყვანეს ასი კაცი იჯდა შიგა.

ბგ. გიორგობის თვეს წაგვიყვანეს ძველს ქალაქში, სადაც წმიდას ჰავლეს ექადაგა, კაი შენობა იყო, შუა ადგილია იმ გუნძელისა, მაღალი გორა ზღვს ყოფილნიტ ჰსჩანს, კაი წყაროები გამოდის, წყალი მალთას იქიდან მიდის, შვიდი მალთა მალთა ბ ის ადგილი, შუა ადგილს ერთი მომცრო მალთა ადგილია წმიდა ჰავლე იქ მდგარა ბ იქ უქადაგნია, იმის თვს გარ გათლილი ქვის ფანჯარა მოუფლიათ, ბ შუასდ მარმარილოს გათლილი ჰავლე დგას კელ გაშლილი ქადაგებასაჯთ გაცს ეგონებოდა, აგურ კმას ამოიღებინა, იმას იქით ერთი კაი ეგვლისა დიდი წმიდის ჰავლესი, სადაც გველმა უბინა, კარგად შემკული, ბ იმას იქით სსრს მომცრო ეგვლისა იყო წმიდა ჰავლესი, იმას ქრისტე ხაგვიყვანეს ერთს ტრას ზეზიყე წმიდა ჰავლე იდგა მარმარილოსი მქადაგებელი. ბ მეორეს ტრასზედ წმიდა ლუკა მახარებელი, კელთ ყოფილად წმიდის სატი ეჭირა მარმარილოსი ვითამ ხატედა, სამს თთქლს იქ მდგარან ორიუ მოციქულნი, იმას შიგნით ერთი ჰატარა ქრახია წმიდის ჰავლეს, წმიდის ლუკას ხატები ესვენა, მაგრამ წმიდის ჰავლეს თეთრი მიწა იქ ითხრება, მრავლის ქრისტინის კაცნი მიდიან, ჰკაფენ ჰსჭრინან საზალნებით ვიანქვსთ, ბ ისევე ჰატარას, რეგორც მაშინ ყოფილა:—

კს. გიორგიობისთვის ფრანგულის ანგარიშით რვა დეკემბერი იყო, ანნას შეტყაობა, მალთას დიდი ყაში ყოფილა, მრავალი ამოწვევტილა, წმიდას ანნას შესვეწნიან ალექსანდრესთ, მაშინვე ყაში განქარებულა, ცისუხ გარეთ მინდვრის ბაღას ანნას შეტყაობას ეკვლისა აღუქმებით მომცროს და დიდი ტურფა, და ყოველს იმ დღეს ნათლის-მცემლის დღეს ეკვლისაში დღეს დღეს სწაულს გარდასიდან და შესა დღეს უკან დიდებას გამოვლენ იმ საუდასს მოვლენ. ზირველად კაფუტინების დროშა გამოვიდა, და ორდენი კაფუტინები მოდიოდენ, მერმე კომენტვალისა, მის უკან კარმელი ტანისა, მასუკან აგვისტინისა, მერმე წოკოლანტისა, მასუკან დომენიკანისა. სრულ ორდენი მოდიოდენ, მერმე ნათლის-მცემლის სუტები შექმნილნი, დროშა არა ჰქონდათ, ჭვარი მიუძღოდათ. მერმე უფროსი ხუტესი მიტრითა, ერთს მღვდელს შექმნილს ცალი ფილანის კალთა ეჭირა, მეორეს, მეორე, იმას უკან გრანმაგისტროს მოვიდოდა, წინ ორი ჭვარი შემოსილ მღვდლებს სეჭირა მოუძღოდენ უკან რაც მალთისელია რაც იქ იყო თან მოსდევდა, მალთისელნი სავატი კაცის შეიღნი სავი ათასი იქნება, ოთხი ათასი სალდათი ჰყავსთ, მე რამ მიველ ტუვა, თორმეტი ათასი ჰქვავს, და ასლა შეიდი ჩემობას მოიკვანეს, რასაც ქრისტიანეს დაჰკვებენ. არ დატყვებენ. თუ უნდა გაუშვებენ თუ უნდა შეინახვენ, თათართ ტუვედ ჰყოფოდათ ერთი აფხაზი, ოთხი გურიელი, ერთი გუგუნავა სეხინას შეიდი იყო, დედაკაცებიც გურული მეგრული დარჩომოდათ კანის პატრიოთ ინახუდენ, წამოსკლა უნდოდათ მე დავუშალე, რომ მოდენა დაიწყო ჭვარმა, ყოველგან ზარბის ცემა შეიქნა და რა დროები ქალაქის კარს გამოვიდა, დაიწვეს ზარბაზნის სროლა, ასე ნელა ისროდენ თვლად დაესწრობოდა, ასი ზარბაზანი, გასტყორცეს, მერმე დასა ლეთის მკარეს ნავთ-საყუდლის ხომალდებმა დაუწვეს სროლა, მოვიდენ ეკვლისაში ილოტეს გაბრუნდენ სამხრის ნავთ-საყუდელში, მე რასაც კა

მადღს ვხედვედი იმათ ზარბაზანი ან გაუგდიათ, მაგრამ იქით სსრ-ს ნავთსაყუდელი იყო, დიდრთნი ხომალდები. იმაში იდგა, ოთხი სსრ-ს ცისე იყო, დაუშინეს თვლა ანა და ზარბაზანის კმაც აღაჩ გაიჩქოდა, ორი დიდი ცისე კმეფეთის კარს აქათ იქით არის, ორისავ ბანსედ სრულ ზარბაზნები წამოაწყვეს, მერმე ისინი ერთს ამ ცისიდან გამთავლებდენ მეორეს იმ სხვიდამ მოგვიანოდ ისროდენ, ათს თვლასაც დასწრებდა კაცი. მე ორმოცდა ათამდის ვჭსთვალე და წამოველ მწუსრისა ან მელოცა, დარამდენი ესროდეს ან ვიცი. მალთაში არიან თორმეტის წლიდამ უზემოქსი, რაც უზარებთან, ორმოცდა ჩვიდმეტი ათას-ორმოცდა ათ-სამეტი სული, ქალი და კაცი.

კმ. გიორგობისთვის ფრანცისის მეფის ხომალდი მოგვივიდა კოსტანტინე პოლეს წახაყვანი, ოცდა რვა გიორგობისთვის წაველ გრამადისტროს გამოვესალმე, და სრულ დიდრთნი კაცები და პაპის ჯანიშანი მოვიდენ გუნახეს და კვიპროსის მან, მალთა დიად თბილი ადგილია, დეკემბერში იასამანი და ყვავილები ყვავოდა, ლელვს გასცვივდა ფურცელი თვარა ვეზანს ისევ ესხა. არც თოვლი, არც თრთოვლი, არც ყინვა ან იცის იქიურის ზამთარი, რა ჩრდილოს ქარი აქროლდება ცოცხალი რამ სიცივე შეიქნება, ზაფხულ მეტად ცხელს ამბობენ სულ კლდე, ვაკე და ყორე, მრავალი გვიდა და ვერას ავნებს კაცსა, უნაყოფო სადაც წალკოცია ნარინჯ თურინჯი დგა თვარა უწაღკოცოთ ხე არსად არის ზამთარ ხულ მწვანეა, ბალახი ზაფხულ ან იქნება, სიცხისაგან, მალთან პირდაპირ რომ ბარბაროსთ თემა, სპი დიდი კელმწიფე ზის. რომ სვანთა ქარს ან ემორჩილებიან, აქათ თავს თუნის კელმწიფეა, სვანთა ქარის შესამწღურე, და უარშია და მალთისაც შტურია, და მრავალი მეკობრე ნავი იარება. ამის იქით აღჯირი არის და მეტე მორენგო. ფრანცისის ზვით ლანდის პირდაპირ ფრანცისის

შეფუ, ღ მორენგოს ბატონს თავისის კელით სსმოდს ათი ათასი კაცი მოუკლავს, იმათში დიდი სასული სადმეს. შეტად ცხელს ქვეყნებს აშობენ, შავნი არიან.

ე. დეკემბერს წამოვედით მალთადამ გრანმაღესტრ ასს დიდი კატარღა ებოძა ჩვენის ხომალდის გასატანად, ამისთვის რომ ნავთსაყუდელიდამ თუ ხომალდს ასე არ გასწიეს ღ ზღვამდი არ შეიტანეს თუ ქარი ზურგით არა ჰსცემს ვერ გავა, ქარი სრულდობით თავად ჩუწნა არ იყო, მერმე ნავთ-საყუდელით არ გაისვლებოდა, ორასი კაცი იქნებოდა ნიბის მსვეელი, გავ-ვიყვანეს, გავედით ვიარეთ ღ ვერ ვიარეთ, იმ დამეს სრულდობით დავრჩით ცუდად.

ვ. დეკემბერს იქავ შევედით მალთას რომ ქარი წინა-ადმდეგი იყო, ღ შვიდხაც იქავ დავჰსდეგით.

ზ. დეკემბერს დუთისგან კაი ქარი გვებოძა, წამოვედით შუადღე. ღ ის დღე ის დამე, სულ ჩვენი ქარი გვიქროდა კაი, მერმე განძლიერდა ხომალდს ჩქარა ატარებდა მაგრამ ძლიერად დელეუდა, მორეია გამოვიარეთ ღ ვვდეთ, ხან ქარი სრულდობით დადგა ნელრი პონტო გამოფულეთ ჩრდილდასკენ დარჩა, ღ სარდენია რომელ არს კრიტი რომელსა თათარნი გირითს უკობენ სამკრეთისკენ დარჩა, გამოფულეთ ქო, რომელსა თათარნი საყიზს უხმობენ, იქ გამოდის თეთრი კვევი, ქარი ძლიერი იყო, ის დამე შიშით ვიბრუნეთ, შმიჩინს ადარ მიგ-ვიშვა გათენდა გამოვბრუნდით.

იზ. დეკემბერს მიტილინის კუნძულში შემოვედით, უცხოდ დიდი გრძელი ღ კაი ნავთ-საყუდელი ჰქანდა, სსტა კუნძულები რაც მოჩნდა უნაყოფო, უხეო, ღ ეს სულ ზეთის ხე, სსტა ხენი მრავალნი სრულდობით შეუთაღილი, საფხული-ვით საამოვნო იყო.

გა. დეკემბერს კაი ქაჩი ადგა, გამოვედით ნავთ-საყუდ-
 ლით, სამოცდა თხუთმეტი მილი იყო, მისინამდე სამოცტი
 მილი გამოვედეთ. ქაჩმა იკლო, შუადღეს უკან, ღამის ერთ
 უამამდე, ნავთ-საყუდლამდის ვერ მოვაწიეთ, ზმირინის ქალაქს
 ქვევით ციხეს, ციხეს მოშორებით დეზა ჩაგდეს დაგჭსდე-
 გით იქიღამ აღარ დავიძარით, კაფიღანს ნავით წავიდა ქალაქ-
 ში, ზმირინის ზღუა ერთი უურე უგურეგვილია, თხუთმეტი
 მილი იქნება, განაც დიდი ბ ზმირინის ქალაქი, მე ვერ ვნახე
 კანს ადგილს ყოველი ქვეყანა მკრად არის, იმაზე ასეთს
 ადგილს არის, ბ იქ გმელეთი, თუ ზღვით არის ადგილს
 მკზანური არ დააკლდება, ქალაქი ატრე დიდი არ არის, გაღმი-
 დამ ჭსჩანდა კარგა ვერა მაგრამ ვისგანაც შევიტყუეთ, სიდი-
 დე, მაგდენი არა აქვს ბ სხუა რიგად ყოფლის ქვეყნის მკზანური იქ
 იბოება, გარშემო მთები კიდევ წამოეთოფლა შუამდე მთებ-
 ზედ თხელი თოფლი მოხნდა დაბლებზედ არ იყო, დაბალი
 სრულბოდა ზეთის ხე გვერდობი ბ გორები შემწვანებული
 ხეებითა, უფროსი ერთს ფოთელი ესეს, ისევ ზაფხულის მჭს-
 გისი იყო, სიცივეტ, შევიტყუეთ მერმე შობას დამეს თოფ-
 ლიც მოვიდა, ამდენი, რომ ხომალდებზედ კვლით მოინგეტე-
 ბოდა, მომტრო ქალაქი, კანს ქალაქს ჭკვანდა. მაგრამ ან
 უწინ რომ გუნძულში ვიყავით, ან ამ ქალაქის გარეშემო შენო-
 ბა არ სად ერქვა, უწინდელი გუნძული საეიზის ტოლია, მისი
 ზომა ზეთ დამიწერია მაგრამ შეხობა ერთს ადგილს ექვსი-
 ოდ, მეორეს ადგილს ათიოდ გომლი კაცი ჭსჩანდა, სხუაგან
 თუ რამ იყო. არ ვიცი რაც არ მინახავს არ დაგჭსვერ, გარედა
 ზმირინის გარეშემო, რაც ჭსჩანდა დიად დიდი, ბ კაი ადგილი
 ჭსჩნდა, მაგრამ ხუთი ექვსი სოფელი არა ჭსჩნდა, ერთი მოხნ-
 და ასამდე გჭამლი, თუ მეტი, თუ ნაკლები იქნებოდა, ღრს
 უბნად იყო სხუა ათსა ბ თხუთმეტს გჭამლზედ მეტი არა
 მგონია, მაგრამ ადგილი, მიწა, ნაყოფი, სანეტრელი, ბ სადაც
 თათარს მიუწევია იქ დჭითის ნათელი აღარ დამდგარა, ამას

გაუოხრებია, ნუცავი ნახოთ, ღ ვინც ნახავთ, ჩემს სიმაძღვრეს
 მაშინ შეიტყობთ, ეს რაც ვნახე სომალდიდამ თვარა აქ მიწაზე
 არ გავსულვარ იმ გუნძულშიკი გაველ შიშვალ ვიარე, ამ შმი-
 რინის თათრები უფრო სიკეთის გმას იგდებენ, ქრისტანს
 მატვის-ჭსდებენ, ძალას ვერას უზემენ, კაცთ სიკეთითა, თუ
 ფრანგების სათნოთ იქმონენ, თქუენ გსინჯეთ, საფრანგეთის
 გზაც, დიდ არის. პირდა-პირ არის:—

გზ. დეკემბერს, წამოვედით შმირინიდან, ღ იქვე ხლ
 ნვთ-საყუდელში დავჭსდეკით, ქარ არ გვივარგოდა.—

გთ. დეკემბერს კაი ქარი ადგა წამოვედით. რ. მილი
 ვვლეთ ბიტლიმის ქალაქს მოვედით. მასუტ გუნძულსა შინა,
 მივედით, მაგრამ იმ ნვთ-საყუდელში სხუას გარეთ. ქალაქიც
 იყო. არც მომცრო. ღ ცინე ფაშაც იჯდა, ადგილი კარგი ღ
 შვენიერი. მაგრამ შენობა ცოტა რაღაც იყო. იქავ უფრო
 ურქუა შენობა, მაგრამ ქალაქი კაის ადგილს იყო. ანატოლი,
 ხლ ღ სხუა გუნძულები მიწა ღ ადგილები მოსაწონი ღ სა-
 ნატრელი ღ შენობა მეტად ცოცა:—

ღ. დეკემბერს წამოვედით ბიტლიმიდან გამოვედით
 სრუტი, ბიტლიმის გუნძულში გამოჩნდა მოლუვა ქალაქი, მომ-
 ცრო, ღ ცინე მალაღსუდ, კაი გუნძული იყო. ზეთის ხეოვანი,
 ნარინჯოვანი, მაგრამ შენობა ძვირად, მარჯუნით ანატოლი,
 ანატოლსუდ ხლ ვიარებოდით ნაყოფიერად ღ კაი ქუტუნიები
 იყო. ის ღამე სუდ დეღა იყო, გოსტანტინე-პოლის სრუტ-
 თან ცომ მოვაწიეთ გათენდა:—

ღა. დეკემბერს სრუტში ვვლარ შევედით, ქარი პირისკენ
 იყო. იქ ერთს ადგილს ღუზა ჩაატდეს დადგენ, ავი ქარი ქრო-
 და, სხუაგან წასვლა ადარ იქნებოდა, ის ღამე, მეორე დღე,
 ერთი იანვარი, სუდ დღე ღ ღამე ძლიერი დეღა იყო. ავიღ-

წი ნისლიანი, ასეთი დეღუა იყო დუსა ჩაგდებული ხომალდი დიდს ადგილს დაძრა, ათს იანვრამდის ხან ცოტად დაწყნარდის ზღუა, დ უფროსი ერთს. სრულდებით დეღუა იყო, ათს იანვარს. ცოტა რამ ჩვენი ქარი ამოვიდა, ვიარეთ სრუტისაკენ დ შევედით დუთის ძალითა, ზირველს დარდანელს ციხეთა. რამეღ-არს გაღმა გამოღმა, ზირველითგანვე ქრისტანობის უამთასა. სოლო არს დარდანელის ციხით მთაწმიდამდე მიღი სსა მოცდა თხუთმეტი. ზირველის დარდანელიდამ მეორეს დარდანს ელამდე, რომელი აწ თურქეთ აღუშენებიათ, არს მიღი ათონს მეტი. კოსტანტინუპოლის მკარეს ია: იანვარს, შუა დამე და- იწყო, ისევ იმავე ქარმა, წინააღდგომა, ქროლა დავრჩით სრუ- ტში, მაგრამ დეღვის შიში აღარა გვექონდა, იგ: იანვარს ამო- ვიდა ჩუქნი ქარი, ვიარეთ დ გამოფვლეთ კალიპოლი, დ მოვა- ხლოვდით მარმარს: კალიპოლი ერთი მომცრო ძველი ქალა- ქის ზღვის ზირს, ურუმელში, დ მარმარს ზღვაში, ერთი გუნ- ძულია მაღალი. მაღალი მთა, თეთრი მარმარილო გამოდის. ანატოლის მკარეს, იქ ქარი ჩავარდა, ის დღე ის დამე, იქ ვი- დეგით, ცუდად, მაგრამ დიდ კაი ქუჭყნები მოხდა, შენობა ძვირად, სდაც სოფლები იყო, ცოტცოტა, თათართაგან აღსა- რებული:

იე. იანვარს ვვლეთ ცოტა რამე, დ მარმარს გამოვქს- ცილდით. დ ისევ ქარი ჩავარდა:—

იზ. იანვარს ქარი გვერდისა ქროდა, დამე ბნელი დ ნი- ხლიანი, ვიარეთ ავი კაფიდანსი გვეუხანდა, ბრიყვი დ შეუსმენარსი კოსტანტინუპოლის მივასლოვდით, დამით ნავთ-საყუდეღუა ვერ შევიდოდით, ქარი იქიდან იყო, იქავ ტრიალი დაიწვეს, გათენებამდის თურქე ბნელაში ველარს გაიგესრა, კმელები ასლო იყო, ჩუქნი ხომალდი დინას მოხუდა, დ შიგ დაეუღა დმეკრთმან შეგვიწყალა ქუა არ იყო, არც რიყე თუარს ხომალ-

დი გაქვნიდა, ჯერ შუადამე ვერ იყო ისარქუნენ, დემეტრის ქარიც დააწინარა თქონა წაგჭნდებოდით, ხან წარბაზნები ბოლოზედ დააყარეს, ხან ღუსები ჩაყარეს, ჯ თოკით ჭიკივეს, შეგვიწყადა დემეტრის გათენდა, ჯ ხომალდიც მოგვლდა, წამოგვადით კოსტანტინუ-პოლეს, შოგვადით იგი უუღასთან დაგჭნდებოთ:—

ით. ანვარს დილასეგდ, დესპანს ნაყი ებოძა, ჯ ენგინჩუბი, გამოგვადით ხომალდიდამ. კოსტანტინუ-პოლის, ხამი კუთსე შემოუარეთ, იქილამ კარცა გაგჭნინჯე ხომალდიდამაც, დიდი ქალაქია, ჯ შრავალი შენობა, მაგრამ საფრანგუკოილამ მოსულეს, აღარას მოგვეწონა, ოღონ ადგილი მისთანა არსად არის, თუარა შენობა ჯ სხუა რამე არად გვეჩქმა, ვარ ვალაქანი უფროსი ერთს დაქცეული დაძველებული, ახალი ნაკეთები არცაღრა, იდი-უულა შვიდიუ გოშეი რუსის ელხი რომ იქ შეიუყანეს მამინ გაუთეთრებიათ, გაუგელსიათ, სხუა რიგად შიგნიდ არ შევსულვარ, არც მინახავს. მაგრამ გარედამ რაცა ჩინა გავსინჯეთ ჯ შიგნითიც მნახველის კაცისაცან შეკითხევით რაც შეიტყობოდა, მოგვადით, დესპანმა იქავ ჩქნს სადგომს დაგვაყენა, კაის სელის შეწეობითა: გ. მარტს ხუანთქარმა ნაღლი მანქანი ჭქნა მორასე გაილაშქრა.— ექვს მარტს ხადამოს კოსტანტინუ-პოლეს უსკუდარას, პერას, ვალატას, რაც მინარა იყო. უწყლასე ჩინაროვან ჭქნეს, ხუანთქარის გამარჯულებილათეს, მაჭმადის შობის დამე არ იყო ი. მარტს ხუანთქარი ვალატასკენ ნავსაუუღლის სასას-ლეში დაჯდა, რაც ნავის რუისი იყო ხალათები ჩიდიჭა ჯ კაფიდან ფაშა ვადვა მრავალი წვრილი ნავი შეიყარა ხუანთქარის წინ შეგროვდენ, დიდს სახს იდგენ, მერმე სამომრმა, კატარამ დენა დამყო, ოცდა ათი დიდი ჯ მომცრო კატარა იყო მრავალი წარბაზანი ვავარდა, კაი შიღინგი იქნა: იდ. დიდი კატარა იყო. სხუა მომცრო, ერთი დიდი ვალიონი ასოცი წარბაზანი ძესო ათას სუთასი კაცი არისო, ამ ვალიონის ასე მითხრეს თხუთ.

შეგი წელიწადის ამენდაო. დ პირველი მკზაფრობა ეს არისო, შეტად შენიერო ტადი -ნი იყო, იმ დღეს ორი დიდი გალი-
 ონი სსუა უგან მიჰყუა, დ ყოველნი შავის ზღვის სრუტში
 დადგენ; კ. მარტს გადავა კაფიდან ფაშის უფროსი, გალიონი
 დ სუთი გატარდა, თან ასლდა, სსუა თავ-წერილად წავიდა.
 თ. აზრიდს სუანთქარს ქალი ეყოლა, დ აღწანადამ ამბავი მო-
 ვიდა. სამ-დღე სულ შიღინგი იყო. ზარბაზნის სრულა
 ყველ ფაშის ყოლას ანბავი მოვიდა, ათს დღეს სულ ზარბაზნის
 სრულა იყო, სამი დღე ქალისათჳს, შეიდი ვაჟისათჳს:—

კოსტანტინე-პოლის სიმგრევე არის ექვსი კჯი. რა-
 მელი არს თურამეტი მილი, კოსტანტინე-პოლის დ გადატას,
 დ პერას, დ უსკუდარას, არიან სარკის მიმცემი თსუთმეტი წლი-
 დამ სამოცს წლამდის:—

ბერძენი სული, ორმოცდა სამი ათასი,
 სომეხი ჩვიდმეტი ათასი,
 ურია თორმეტი ათასი,
 ფრანგი სული ორი ათასი,
 ქრისტიანი სტუმარი ოთხი ათასი,
 ტყუელ კაცარდისა, თუ სსუა ორი ათასი,
 თათარი ოთხას სამცდა თსუთმეტი ათასი,
 ფრანგი დ თათარი სარკს არ მისცემს:

ათ-შვიდ-მეტი თთუელ, კოსტანტინე-პოლეს დაჰქვაჲ, დ
 მასის ათ-სამ-მეტს წამოვედით, ზურანციხის დესპანმა საგზა-
 ლი სარკი გაგვირიგა, დ ერთი ქანეთის ათინელი რეიზი,
 იშოვეს, ოთხასი მარჩილი მისცა, ესენი ქობულეთს, გურაის
 გაიყვანეო, დ გურიელს მიაბარეო, დ ამათი წიგნი მოგვიტა-
 ნეო, მშვიდობით მისვლისა, დ ეს პირობა გამოართუა, რამ
 ოცის თავის მქსომადდის მეტი არავინ ჩასვას ჩუქნს ხომადდა
 შიან. წამოგვიყვანა, რა კოსტანტინე-პოლეს სრუტს გამოვედით.

შავის ზღვის შემოსავალზედ მოიუყანა თათრები ენჯინრებო, ენჯინარ ალა ზ სრულ ჩუქნი ხომალდი ასე თათრით ააკრო, მე ზეთ ვერც გამარად ვერც ადგილი ვიშოვე. დაბლა ხომალდის ფსკერში ჩემს შავსიმადზედ ვჯდო დავიწვი, მაშინვე შეეცვევ სიმუხთლე, მაგრამ რა მექნა, დაბრუნების დონე აღარ იყო, ზ ცკბილის სიტყვით გვატყუებდა, კარგი ქალები დაკვიღვა მეთუ: დავს ათინას მის სხსლებთანმოვედით. მითხრა შინ გაფალო ორსაოდ დღეს. მოვისვენებო, ამ თათრებს ხომალდიდამ ამოუშვებ, თავთავისთვს წავლენო. ზ შინ მშვიდობით ქობულეთს მიგიყვანო, რომ არ დამეჩვენებინა რა მექნა. გვედით თათარნი ამოიუყანა სრულ გაუშვა, უკან ცრაპიზონის ფაშას შეატყობინა, წინ გონიერ სხსჯანს რომ ამისთანა დიდი კაცი მოვაო, მასვალი საქარელი მოაქვსო ზ ფრანგები მოჭყავსო, ელჩები არიანო, ესენი დაიჭირეთო— მე თან სამი შავრი კარუჩინი ცუდილისის ქალაქისათვს, ზ ერთი პატრი იეროვიტი შირვანისათვს მომდევდენ, ზ ერთი ზანდუგი ისპანის პალიოზისა ფრანცისის დესპანმა გამომატანა. ისპანს გასაცხანნი, დამურსელი ფაქარი ხოჯა აივანა ჩაღბი ერქვა შეიღიან თან მომდევდა, განჯას აბრეშუმის სასუილდად, ოთხი დღე იქ დაგვაყენა, მას უკან გვითხრა მე გურჩიას ხომალდს ველარ წამოვიღებო, აფსაზი აშლილიაო. მეშინიანო, ზ თუ გინდათ პატარას ნავით წადითო, გინდა გურჩიას გინდა ახად-ცინესკდაო, რაღა მექნა, ერს ნავში ხოჯა აივანა ზ მისი ამხანაგები ჩასხდენ, ერთში ჩუქნი ზ პატრები, წამოვედით ზღვის პირ-პირ. ცოტა ხანი ვვლეთ. ავგილედა ზღუბ, ზ ორივე ნავი ერთმანერთს მოსხლიტა. იმათი ნავი ხოფას გააკდა. ზ ჩუქნი ნავი იმას ქვევით, იქ შეტყვევ თათრები იყვნენ. იმერეთიდამ ტყვეები მიჭკუნდა, კარტანტი ეზახლს დასასუილდად, თუ ისინი იქ არ დაგვსწრებოდენ, სრულ წავსდებოდით, მოგვეშველენ გავედით. ოთხი დღე იქ ვიდევით. სრულ დღე ზ

ღამე ძლიერი ღელვა იყო. მოვიდენ ჭანები დაგვიჭირეს მხა-
 ვალი გენარჯეს, ოცი მარხილი წაგვართვეს, ზანდუკები დაკ-
 ვიმიტვრიეს, ტყუილად მებაჟობა იხუმეს დ შრავალი გვაჭირეს,
 მე ჩემი ზღუფა არა რა მაქენდა, მაგრამ სამთა მათ იტალიელ-
 თა მამათათჳს ვიყავ დაღონებული. რომელ უცხონი იყვნეს,
 დ ენა არა იცოდეს, დ ხვანთქრისაგან ბრძანებულ იყო არა
 წამოსვლა შავთა მათ ზღუფათა იტალიელთა დასავლეთის
 კაცთა; ოთხი დღე დ ღამე მუნ ვიყავით, მენათე დღეს წამო-
 ვედით ნაგებით, მოვედით ხოფას, იქ გონიის სანჯასი დაკ-
 ვსვდა, ნაგები წინ მოგვაგება. დაგვიჭირეს აგვიყვანეს მიგვას-
 სეს, ერთს სახლში, აღარც აივანა გვანჯენეს, დაგვიჭირეს
 ჩუწნ დ ჰატრები, დ ერთს ადგილს დაგვაყენეს. მაშინ ასალ-
 ცისის ფაშის დისწული იქ მოსულაიყო, აღი ბეგ, ჩუწნი მც-
 ნობი იყო, რა შეეტყო, ჩემი სახელი. კაცები გამოეგზავნა,
 ჩუწნი თავი დ ჰატრები დ ჩუწნი საქონელი ყოველივე წაბო-
 თვა, დ თავის სადგომს მიგვიყვანა, დიდის ჰატრივით, იმ ღამეს
 აივანა ჩალამი მოვიდა მითხრა, ეს აღიბეგ ზვალ ეოსტანტინე-
 ჰოლეს მივარ. ხომადღი მზა ჰქონდა, რა ეს წაჲა უკან დაგვი-
 წევინ. დ უარეს იქმონენ, ასლა ამან მოგვარჩინა, დ ცოტა
 რამ მივართვათო. მიზყსი არა დავიდვართარო, მომეწონა, დ
 ოთხმოცი მარხილი იმ გონიის ბეგსმივეცით, დ დილაზედ
 აღიბეგმა ცხენები გვიქირავა, ერთი ფაშის კაცი თან გამო-
 გვატანა დ გვამოგვისტუმრა, აივანა იქავ დარჩა, ჩუწნ არტა-
 ნუჯისაკენ წამოვედით. ის დღე ვიარეთ, საღამო ბინდზედ
 ჩხალას მოვედით, იქ დასჯსდევით, იმ გონიის ბეგს რომ
 აღიბეგ წასული ენასა ევილო, ის ღამე მეორეს დღეს დილა-
 ზედ უკან მოგვეწია, მე მითხრა, შენ შენი ბარგი გარდაარჩიეო,
 ეს ფრანგები მე მომეცო, ხვანთქრის ყადაღა არისო, მე
 შორს დაუჭირე რომორ მივსცემდი დაგვიჭირეს ყველაყანი,
 ბარგი დ კარავი მოთქნინდობა სრულ აიკლეს, ჩუწნ ენგინებს

მიგვეს. ქვევითები გონიისკენ გაგვზავნეს, მე მაცხელებდა
 აგუატარეს, ერთი უცხო ზარ-ადმართი სულ იქით გზა აღარა
 შეხდა, ბერი კაცი ზ სნუელი ზ მაცხელებდა, სამოცი ფლე-
 რი უბეში შედგა. ისიც წამართვეს, ამაში აივანა ჩაღბი მო-
 სულ-იყო ეშუელა, ვისა ჰქვანა, ვინ გკონა, რას გიხმენ. არ
 იცი. მოვიდა ჩემთან მაღალს წვერსედ მთის თავსედ დაგვა-
 უენეს. ოთხსაი მარხილი უქადა ჩუქნის გაშეკებისთვს, თვითან
 ჩამობრუნდა, ვეცხლის მოსატანად, იქ იმათ მძეულად ჰატრი
 ითხოვეს, ისინიღ ჩემი მოსამსახურენი გამოგვზავნე. მე მსკ-
 ვლად დაგვხდევი ზ ჩემთან დავით განდეღავის შვილიც დაი-
 ჭირეს, წამოვიდა აივანა, სანამ ამ მთას ჩამოგვიღდა, ზ თუო-
 რს ამოიტანდა დაბინდა. წაგვიკრეს კელები. თეთრი მოგვატ-
 ყუეო, ზ ამ დამეში გონიისკენ გაგვზავნეს, წვიმა ზ ნისლი,
 დამე ზ ავი დაღმართი ეშმაკისკან თუ გაიფლებოდა რას ჭი-
 რით ჩავიარეთ, ერთი არ ითქმის, შუადმისს ერთის კაცის
 სსლში მივედით, ზ მშურალთ წაგვიძინა, ამ დამეს თურმე
 აივანა მოსულ-იყო. ვეცხლი მოეტანა, ორი ფაღნინი ცხენი
 გამოგვზავნათ, დაგვაღვიძეს შეგვსხეს წამოგვიყვანეს, ერ-
 თი ენგინარი მოგვეწია, უბელო ცხენს იჭდა, წვიმაში
 სწვიმარი, წამართო, თვითან ქვეშ დაიდგა, მე სიტყვი
 ზ წვიმამ უარესი მიყო. მოგვიყვანეს აივანა ჩაღბთან
 სანამდის ჩუქნ მთიდან ჩამოვიდოდით, ორი ჰატრი სს-
 უა თათრებს დაეჭირა წაყუანა. ჩამოკელ შევიტყუე. თავს
 შარბი დამეცა, ჩუქნ გამოგვისტუმრა აივანა ჩაღბმა ზ თვითონ
 წავიდა სამოცი მარხილი ამ ჰატრებისთვს მისცა ზ მოსსსა
 ისინიც. ვიარეთ ნიგალის კევიში სან აქ გარდაგვიდგენ წინა
 ზ დაგვსაჯეს, სან იქ, თეთრი სრულ აივანა ჩაღბისა ისარ-
 ჯებოდა, არტანუჯს მოგვიდით ისე ფაშის ცოლი კარკა მოგ-
 ვეპურა, კარკა ზ დაგვაყენა, სავანამო ებოდა, ერთი თავისი
 ალა იმან გამოგვატანა, არტანს რომ მოგვიდით, მამინ ახალ

ცინეს ასლან ფაშა იჯდა ისაყ ფაშის ბიძა შვილი, ანტანის წინ გარდაგვიდგა ეჭვასი მარხილი იმან წაგვართვა, სსჯე: წამდენი, რამ წაგვისდა, ძაღლებიც არ გამოგატანეს, მოვწივით ჩუქნს ქვეყანას მოვედით, ამბობს მაშინ ქართლში მეფედ ისაყ იჯდა გიორგი მეფის ძმის წული ცოლად შეერთო, არ ერკებოდა ხათესობაც შეეშალა ღ ვერც ჩემზე იყო გაის გულთ, მე ვალი მრავალი შემართა, ბუჩქელის ვაჭრებისა რომ რაც გზაზე წამართვეს, მათგან ავიღე, ღ იმერეთს მათ აღარ გამიშვეს, ჩემს ძმებსაც კაცი გამოეგზავნა ქართლში ჩასვლა დაეშალათ, მაგრამ დონე აღარ იყო, ჩამოველ მეფემაც კი პატრი ვიცა, მაგრამ ასე სრვა გახშირებულყო, მრავალი სული ამოეწევიტა ღ თბილი საც აურას ღ ხიზვნას აპირობდა, ჩემი მოკალეუები განჯას აბრეშუმისათვის შებრუნდნენ, ივლისის თთვე იყო, ქართველი ეპისკოპოსნი ღ სამღვდლონი რომს წასვლისათვის გამიტყრდენ ღ ასე შექკრეს ყოველი ჩემი ხათესავი, მოყვარე ღ მეფე ღ დარბაისელები, ვერაფერ შემომეწია ვალის მიტემა გამიჭირდა, თბილის ერთი ხათელიელა მეფანდა კათოლიკე, მართლ მადიდებელი, მან დაიწყო სიარული მასავ დროს თავისის მოყვრების ღ მეცნიერთაგან რაც ვალი შემართა სრულ მოაკრევა ღ მოვალეები გაისტუმრა. — მერმე სამღვდლოთ შოლოთი აღძრეს ჩემზე, გრება ღ ბოროტის ქნა მოინდომეს, მაგრამ მეფე ვერა, აიუოდიეს, სავი თვე კიდეგ იბატონა ღ მერმე მეფე ბაქარ დაჯდა, მეფობდა, ვისთვისაც ესელები ჭირი შენასა ღ ვისთვისაც მეფობას ვსცთილობდი, წლავს ათსუთმეკის იყო, მოატყუეს, მცხეთას ღ ჩემი სიუფარული ღ სამსახური სრულდა ავიწვეს გრება მიუფეს ღ წმიდის ჰაჰის გინება მომოდვეს.

მეც მართლ მადიდებლობა ვერ უარყუავ ღ მრავალი ავი მოინდომეს, მაგრამ დმერთმან, ყოვლისაგან დაგვისსხა მეფე მაც პატრივი მოგვაპურა, ღ მათი ვერაგობაც გაცნუდა, ვასტანგ მეფეს სმენოდა დიდად სწეენოდა ღ უგელანი დაეტყუეს.

დასსრული სახე რბულიანის მოგზაურობის... —

ხოფლიური სახლის პატრონობა

დამაჩილება ხორცთა.

ხორცი უნდა შემზადდეს ჩვეულებრივ შემდგომით: ღარიანს თითო ნაწილად მოუმზადოს წმინდა კასრში; ძაბში მოეყაროს დაფინის ფოთელი, პილპილი, ღვიის კანკრა. ერთ ფუნს მარლიში, უნდა ერთს გირვანქის მეოთხედი გვარჯილა აეროს, მარლწყალი. იმ შესაგებულის მარლსა და გვარჯილასაგან აიღოს ხუთი გირვანქა ცალკე, მოიხარშოს ორ გირვანქა წყალში, მასუკან თითო ნაჭკერი ხორცისა უნდა ამოაფლოს წვენიში, ჩაიწიოს კასრში, როდესაც ჩაწიოს რიგა ზედ უნდა მოეყაროს მარლი, სულ ასე უნდა ვირე ნახევრამდინ მოჭყრიდეს კასრსა, მასინ მოაყარეთ დაფინის ფოთელი, პილპილი, და ღვიის კანკრა, სამსე პირამდინ კასრში, მოაყარეთ პილპილი, ღვიის კანკრა და დაფინის ფოთელი; ზეიდგან დაადეთ მძიმე ქვა, თუ დამაჩილებულმა ხორცმა ცოტა წვენი გამოიღოს დაახლოებით მარლ წყალი და სარდაფში დადგით, სხვა რიგათუ შეიძლება შემზადდეს; მოიტანეთ წმინდა კასრი და ჩაწიეთ წვობისათ მოაყარეთ ყოველს რიგზედ მარლი.

ღორის გაკეთება.

მოიტანე პარკალი და ბეჭი ჩაწიე წმინდა კასრში, მოაყარე მარლი და გვარჯილა როგორც ზეით სწერია. მასუკან დაიხუროს ირგვლივ და დაადეთ მძიმე ქვასა ოც დღეს უკან უნდა ამოაწიოს და ისევ ჩაწიეთ ძირისა ზეით და ზეითი ძირსა, რომელც წვენი თითონ გამოიღოს ღორმა იმ მწვენით გასკეთ, ძალიანაც არ უნდა ბეჭი მარლი მოეყაროს, სჯობს რომ, დიდხანს მარლ წყალში იდოს, უნდა დადგან როგორც ადგილსა როდესაც მარლია გაუფლეს, მეტი უნდა ამოიღოს და დაიკიდოს სარდაფ აჭკერი სცემდეს, ხორცი რომ დაიკიდოს უკეთ შეინახება, მარლი უნდა მოეყაროს როგორც ბეჭში არ უნდა მარცხში, როდესაც ყინვა არ იყოს.—

ბატი ძმით.

განჭევით ღარი ანუ სამი ბატი, მოასხით ძმარში
ჩაღეთ მარლი უკუთ შემოდგით მოსახარებათ და წოდესაც
მოიხარშოს ამოღას და ჩაწეოს წმინდა ჭურჭელში, ერთს
დღე და ღამის შემდგომ გადმოწერეთ ძმარი უნდა ჩაწეეთ
წამოადუღეთ ისე ბატზედ სხუა ძმარში ჩაჭყარეთ აგლიური
პილპილი, დაფინის ფოთელი და მისაკვი, ძმარი წამოადუღეთ
და მეტე ძმარში მოხარშულ ბატს დასხათ შესაყებელი ძმარი. =

სსუა ღ სსუა ანბავი.

რედაქცია ამა ყურნალის განუცხადებს გულისთად შაღს
ლობას თავადს დავით ბარძიშეს ძეს შახაბეს, რომელმანც
განამეცნა ყურნალი ესე ცისკარი, მართლად განცისკროვანეს
ბუღისა ღ ბრწყინვალისა ლექსებით, კუალად იმედულობს
რომელ, სიყვარულისთჳს თჳხის მშობლიურის ენისა, წარ-
მოგზავნის თვისთა შრომათა. რ.

ლექსონების.

1. (
2. (ლექსნი . . . თ. ალექს. ჭავჭავაძისა.
3. (
4. ვარდი . . . თ. დ. მახაბულისა,
5. უსტარნი თ. გ. ერ . . . კ. ე. წ. . .
6. ბუღბუღი ვარდზედ. (
7. ჩემი ღოცება . . . (თ. ნიკ. ბაჩათაძისა.
8. ქალი (
9. ნიკოლოზ მედიტონის ძის (
- (თ. გ. ერისთავ.
- ბაჩათაძის ვარდებზედ . . . (
10. ტყეტყე კ. მამიკონაძისა.

ზ რ თ ა.

1. ამალათ-ბეგ მითხრობს რუსულთ თარგმანთ თ. გ. დ. ერ.

ქსწავლას და სკოლებს.

1. მოგზაურობა . . . საბავშვო სკოლის დასასრული.
1. სოფელიური სიბღის პატრონობა.
1. დამაჩილებს ხოცოთა,
- სხუა და სხუა ცნობანი.